

HMELJAR

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA »HMEZAD« — ŽALEC — LETO XXV — ŠTEVILKA 1 — JANUAR 1971

»HMELJARJU« OB SREBRNEM JUBILEJU

PRED 25. LETI OB IZDAJI PRVE POVOJNE ŠTEVILKE HMELJARSKEGA GLASILA JE ING. CIZEJ DOLFE, TAKRATNI PREDSEDNIK HMELJNE KOMISIJE ZA SLOVENIJO, V UVODNI BESEDI »HMELJARJU NA POT« ZAPISAL:

»OKUPATOR JE V SVOJEM NEUSMILJENEM DIVJANJU PRAV HMELJARSTVU PRIZADEJAL NAJOBČUTNEJŠO ŠKODŌ. UNIČIL JE HMELJIŠČA, PRAV TAKO PA TUDI VES HMELJARSKI TISK. VSA DOLGA ŠTIRI LETA NI PRIŠLA NOBENA TISKANA BESEDA MED HMELJARJE, RAZEN ODLOKOV O PRISILNEM KRCENJU HMELJSKIH NASADOV.

ZATO NAM JE SEDAJ, V OSVOBOJENI JUGOSLAVIJI, TEM BOLJ POTREBNO V NAJKRAJSEM ČASU POPRAVITI IN NADOMESTITI ZAMUJENO. V BODOČEM DRŽAVNEM NAČRTU JE PREDVIDENA HMELJARSTVU VELIKA VLOGA. MORAMO POVRŠINE HMELJIŠČ POVEČATI IN OBNOVITI TER POPRAVITI KAKOVOST HMELJA. TEGA PA NE SMEMO ZAČENJATI BREZ NAČRTA, KAR »NA PAMET«. POTREBNE SO NAM SMERNICE IN NAVODILA, POTREBEN NAM JE POUK.

TO DELO NAJ VRŠI »HMELJAR«, KATEREGA BO SPREJEMAL VSAK ČLAN »HMEZADA« BREZPLAČNO, TAKO DA BO NOVI LIST PRISPEL V ROKE SLEHERNEGA HMELJARJA. HMELJARSKA ZADRUGA KOT ORGANIZACIJA VSEH HMELJARJEV SLOVENIJE OPRAVLJA Z IZDAJANJEM SVOJEGA GLASILA NA TA NAČIN VAŽNO NALOGO PRI OBNOVI NAŠEGA SLOVENSKEGA NARODNEGA GOSPODARSTVA. BODI ZATOREJ NJENA POT REDNA IN USPEŠNA!«

Ko ob tem lepem jubileju listamo po posameznih letnikih »Hmeljarja«, lahko z zadovoljstvom ugotovljamo, da so Cizejeve besede »smernice, navodila, pouk« bile res prisotne v množici člankov, ki jih je to glasilo posredovalo pridelovalcem hmelja in vsem, ki so tako ali drugače imeli opravka in stike s hmeljarstvom.

V njem najdemo spodbudne besede prvih in poznejših organizatorjev povojnega hmeljarstva, poročila o delu in poslovanju hmeljarskih organizacij, navodila in strokovne napotke kmetijskih strokovnjakov, izkušnje, predloge in želje pridelovalcev in ne nazadnje kopico člankov, navodil in spodbudnih besed samih urednikov tega glasila.

Razmeroma hitra organiziranost hmeljarjev — svojo zadrugo so ustanovili že julija 1945 — je naravnost terjala po svojem stanovskem glasilu. Glasilo naj bi prevzelo vlogo informatorja, strokovnega svetovalca in posrednika navodil in smernic za hitro obnovo v vojni upostopenega hmeljarstva. Tako je prva povojna številka stanovskega glasila, ki so ga imenovali »Hmeljar«, izšla že v začetku leta 1946. Od takrat dalje je »Hmeljar« izhajal več ali manj redno vsak mesec, čeprav je v tem času zaradi reorganizacij večkrat menjal svojega »gospodarja«. To seveda hmeljarje ni motilo. Važno je, da kljub organizacijskim spremembam opravljal svojo osnovno nalogo vse do tega jubileja.

Mislím, da lahko danes brez zadržka pribijemo, da je pomembnost »Hmeljarja« zlasti v tem, ker je živel za prakso in delal za prakso. Pri tem je bil uspešen mobilizator sredstev in sil ter prepričljiv spodbudnik idej in naporov za hiter napredek te panoge. Preko njega so organizatorji, strokovnjaki, pospeševalci in praktiki dajali praktične in strokovne

napotke za uspešno izvršitev posameznih proizvodnih in organizacijskih nalog. Hmeljarji so se teh napotkov s pridom oprijemali. Ne samo to, tudi sami so preko lista posredovali bogate izkušnje mlajšim hmeljarjem, s čimer so tudi sami mnogo prispevali za skupno stvar. To je še bolj bogatilo vsebino »Hmeljarja« in mu dajalo pečat resničnega stanovskega glasila. Pri tem so veliko delo opravili tudi vsakokratni uredniki glasila, ki so znali prislunhiti željam hmeljarjev, ga pestrili in uspešno urejali tako, da je bil vsem razumljiv in prepričljiv. Ne bi našteval imena številnih sodelavcev »Hmeljarja«, ki so s svojimi strokovnimi, praktičnimi in organizacijskimi napotki bogatili vsebino glasila. Zlasti še, ker so vsi brez izjeme zavestno pomagali napredku te panoge. Vsem ob tem pomembnem jubileju iskrena hvala. Naj jim bo v zadoščanje, da so tudi s svojimi prispevki, ki jih je posredoval »Hmeljar«, pomagali napredku hmeljarstva na raven, ki jo zavzema ta panoga danes. Posebna zahvala pa velja tudi proizvajalcem, ki so sodelovali z glasilom, ga podpirali in v največji meri izpolnjevali posredovane smernice in navodila.

Ne glede, da je »Hmeljar« danes glasilo Kmetijskega kombinata Žalec, izražam željo, da naj bo list tudi v bodoče zvest sodelavec vseh slovenskih hmeljarjev in delavcev organizacij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo hmelja ali kakor koli sodelujejo s hmeljarstvom oz. delajo za napredek hmeljarstva. Ta želja naj spremlja glasilo »Hmeljar« v naslednji etapi, na poti k zlatemu jubileju.

Vsem hmeljarjem, delavcem v hmeljarstvu in sodelavcem želim srečo in polno uspehov v Novem letu 1971!

Predsednik uredniškega odbora
Karel Kač

OB 25-LETNICI IZHAJANJA

NA HMELJARSKEM KONGRESU V BRUSLJU OD 4. DO 7. AVGUSTA SMO LANI PRAZNOVALI 20-LETNICO OBSTOJA EVROPSKEGA HMELJARSKEGA BIROJA. USTANOVITEV Torej SEGA NAZAJ V LETO 1950, NAŠ HMELJAR PA OPRAVLJA SVOJE NALOGE ŽE OD LETA 1945.

Spominjam se nazaj tistih let, ko so naši hmeljarji na razvalinah vojnih dogodkov začeli obnavljati hmeljarstvo v Savinjski dolini in drugod. Niso bile majhne težave, vendar si je slovenski hmelj kaj kmalu našel spet pot na svetovna tržišča. V tistih časih je bila v Žalcu Hmeljarska zadruga, od česar so prve tri črke vsake besede dale znano okrajšavo HMEZAD. Mislím, da je treba dati odgovornim ljudem v Žalcu in Celju priznanje, da kljub raznim reorganizacijam tudi na hmeljarskem področju niso spreminjali te firme, ki je danes pojem v svetu.

Ce listamo po letnikih Hmeljarja, vidimo, da je bil vedno ozko povezan s kmetom, njegovo tehniko dela, pri čemer je zlasti znatno število člankov, ki se nanašajo na proizvodnjo. Ce bi me vprašali, ali je morda kaka razlika med vsebino Hmeljarja in drugih hmeljarskih listov po svetu, bi rekel tole: Hmeljar je odlično spremljal proizvodno problematiko, tehnologijo, zaščitno službo itd., manj pa ekonomsko, trgovinsko problematiko. Tuji listi tudi sicer obravnavajo proizvodne probleme, v znatni meri pa tudi probleme tržišča, prodaje, nihanja cen itd. To je razumljivo, ker je pri nas trgovina s hmeljem dejansko kon-

centrirana v HMEZAD, ki kot komisionar prodaja hmelj za proizvajalce. Verjetno bo treba v bodoče tudi v Hmeljarju dati večji poudarek na trgovinsko plat, odpiranje novih tržišč, prijeme trgovine doma in na tujem.

Zanimivo je, da se isti problem pojavlja tudi v okviru Mednarodnega hmeljarskega biroja: glede proizvodnje smo imeli mnogo seminarjev, referatov, v trgovini pa še zdaleč nismo dosegli tega, kar si želimo. Ko so prišli tudi hmeljarji iz ZDA v MHB, so nam kot prvo povedali: v Evropi ste v hmeljarstvu glede proizvodnje, tehnike, znanstvenih raziskav na visoki ravni, glede trgovine pa smo po našem mnenju pred vami. Omenili so, da bo morda njih pristop v MHB pomenil dobro medsebojno izpopolnitev in dopolnitev v nakazani smeri.

Marsikaj je doživel naš Hmeljar v teh 25 letih, ki so v človeškem življenju kratka doba, v poslovnem pa pomenijo več. Bili so dvigi, padci, uspehi, neuspehi, s čudno močjo pa zelena kobiljica vabi hmeljarja k novim naporom in upom.

In kako je danes? Čeprav kažejo tabele velik porast potrošnje piva in s tem potrebe po hmelju, se tudi hmeljske površine precej hitro večajo v Evropi in v svetu. Prav te dni sem dobil poročila, da lahko pričakujemo zaradi razvoja cen v letu 1970 znatno povečanje hmeljskih površin v letu 1971. Ali bomo utegnili zavreti tendence pretirane povečevanja v hmeljiščih, kar bi lahko povzročilo ponovne katastrofe na tržišču?

(Nadaljevanje na drugi strani)

Povojnih 25 let hmeljske trgovine

Druga svetovna vojna tudi hmeljarstvu v Sloveniji ni prizanesla, saj je skoraj povsem iztrebila hmeljarske nasade. Okupator je strogo kontroliral površine pod hmeljem in jih zaradi potrebe po proizvodnji prehrabnih artiklov močno krčil. Tako je v Sloveniji od predvojnih 2450 ha ostalo leta 1945 le še 637 ha hmelja. Že tako majhna površina je ostala na dokaj izčrpani zemlji brez pravih delovnih pripomočkov, neurejenih sušilnicah, skladiščih itd.

Vse se je leta 1945 moralo začeti na novo. Pionirsko delo obnove hmeljskih površin v Savinjski dolini in njeni bližnji okolici je opravila takratna hmeljarska zadruga »HMEZAD« z njenim predsednikom tov. Martinom Joštom, ki je začela s svojim delom takoj po osvoboditvi.

Sigurno je takratnemu uspehu zadruge pri hitri obnovi nasadov botrovala tudi tradicija hmeljarjev, kajti pripomniti moram, da je bilo takoj po vojni pridelovanje drugih prehrabnih artiklov mnogo stimulativnejše kot pa pridelovanje hmelja. Zato je razumljivo, da je bilo možno uspeti le na področjih z največjo tradicijo in to je bila Savinjska dolina z mozijskim in šoštanjanskim okolišem, poleg tega pa so za svoj obstoj močno kljubovali takratnim razmeram nasadi v Radljah.

Mimogrede naj omenim, da so imeli proizvajalci hmelja do leta 1952 svojo veliko zadrugo. Šele v letu 1952 se je omenjena zadruga decentralizirala v več majhnih zadrug, ki so združevale brigo vse proizvodnje na vasi. Funkcijo trgovine pa je od takratne zadruge dobilo posebno združeno trgovsko izvozno podjetje, ki je prav tako prevzelo ime bivše zadruge »HMEZAD«. Od takrat naprej smo hmelj za vso Slovenijo začeli prodajati komisijsko; ta način prodaje se je obdržal še danes kot najbolj primeren.

Že preko takratne združne oblike proizvodnje je socialistična družba začela odpravljati neskladnosti v proizvodnji in prodaji, ki

so bile značilne za predvojno obdobje.

Povojno hmeljarstvo se od predvojnega razlikuje v politiki širjenja nasadov in obsega, kakor tudi v načinu odkupa in prodaje pridelka. Dočim so se predvojna hmeljišča širila nenačrtno v odvisnosti takratnih tržnih gibanj, je sedanje širjenje večidel vključeno v organizirano sajenje, ki je glede na možnost prodaje najbolj optimalno.

Tudi odkupne cene hmelja od proizvajalcev do sedaj niso bile povsem odvisne od prodajne cene na inozemskem trgu, temveč so se ozirale v glavnem na višino proizvodnih stroškov, potrebe za reprodukcijo hmeljišč ter primeren osebni dohodek proizvajalcev. Njihova pomembnost je tudi v določanju vnaprej in relativni stabilnosti. S takim načinom usmeritve hmeljarske proizvodnje je prav tako v veliki meri anuliran rizik proizvajalcev, ki jih je v predvojnem sistemu dekonjunktura lahko zelo prizadela.

Za lažje razumevanje navajam primerjavo cene hmelja z ekvivalentom žita na svetovni borzi v letih 1881—1913, iz katerih lahko vidimo razlike v ceni za posamezna leta kot krize, ki so bile normalni pojav v zgodovini hmeljarstva:

Za lažje razumevanje navajam primerjavo cene hmelja z ekvivalentom žita na svetovni borzi v letih 1881—1913, iz katerih lahko vidimo razlike v ceni za posamezna leta kot krize, ki so bile normalni pojav v zgodovini hmeljarstva:

Leto	Ekvivalent kg žita na borzi	Leto	Ekvivalent kg žita na borzi	Leto	Ekvivalent kg žita na borzi
1881	28,0	1892	17,5	1903	18,2
1882	22,5	1893	7,1	1904	14,0
1883	21,0	1894	21,5	1905	5,1
1884	26,2	1895	19,0	1906	13,5
1885	20,2	1896	8,3	1907	3,4
1886	21,8	1897	11,2	1908	6,7
1887	28,5	1898	17,8	1909	20,4
1888	19,0	1899	9,5	1910	11,5
1889	25,0	1900	2,0	1911	33,5
1890	25,0	1901	5,9	1912	10,3
1891	19,0	1902	9,7	1913	20,0

Premor desetih let je povzročila I. svetovna vojna.

Odkupne cene in pridelek hmelja v Sloveniji v letih od 1924 do 1938 pa so bile naslednje:

Leto	Proizvodnja v tonah	Odkupna cena	
		din	kg žita
1924	600	95	
1925	700	100	
1926	1 050	115	33,1
1927	2 400	50	15,5
1928	3 000	28	11,0
1929	2 700	6	2,7
1930	1 800	25	13,0
1931	1 400	18	11,5
1932	850	26	21,2
1933	1 000	85	68,0
1934	1 300	34	26,0
1935	2 200	33	27,0
1936	2 000	36	24,0
1937	2 200	32	18,5
1938	1 400	63	33,0

Povpraševanje po hmelju je bilo v prvih povojnih letih veliko, obratno pa so bile površine, nasajene s hmeljem, zelo majhne, poleg tega pa je še suša dala svoj delež k manjšim donosom. V Sloveniji smo takrat pridelali le 400 kilogramov hmelja na 1 ha, kar je za naše sedanje pojmovanje izredno malo. Razumljivo je, da je bila zaradi tega tudi cena proizvodnje zelo draga; za letnik 1945 je znašala celih 216.— takratnih dinarjev za kg suhega hmelja.

Prva naloga ustanovljene zadruge je bila prodaja pridelka letnika 1944. Prodali so ga v severno Ameriko in je bil prvi, ki je po vojni prispel tja iz srednje Evrope. Kot je bil letnik 1944 prodan, razen za domačo industrijo, v celoti v Ameriko, pa je bil naslednji letnik 1945 prodan v SSR za kompenzacijsko uvoženega blaga. Prodajna cena za izvoz v ZDA je znašala za letnik 1945 le 120.— din za 1 kg, pa tudi SSSR, do katere smo imeli obveznosti iz kompenzacije, ni pristala na višjo ceno od dnevne, ki je znašala 70—80 din za 1 kg.

Naša povojna trgovina s hmeljem je dobila povsem drugačno obliko v primerjavi s predvojno, ko je bila prepuščena raznim tujim firmam in ko država, oz. hmeljske kooperacije nanjo praktično niso imele direktnega vpliva. Edini kupec vsega hmelja je postal »Hmezad«, na zunanjem trgu pa se je naša država uvrstila kot enakovreden partner v družino hmeljar-

skih provenienc Nemčije, Anglije, ZDA, Češke, Francije, Belgije in ostalih.

Pri tem se glavne smeri našega predvojnega izvoza niso bistveno spremenile.

Že prvo leto po vojni smo naš hmelj prodali na dolarsko in funtsterlinško področje. Spremembo smeri izvoza je imelo le leto 1946, ko je bilo 70% količin prodanih SSSR in le 16% v ZDA, ostanek smo plasirali v Belgijo in za domače pivovarne. Vse do leta 1948 se je izvoz v vzhodne države postopno zmanjševal in je bila pri tem letniku le še pomemben kupec našega hmelja Poljska s 25% in Rumunija s 13% takratne letine. Ob tej zgodovinski obletnici naše razvojnne poti pa se je ves izvoz hmelja preorientiral na zapadno-evropska in ameriška tržišča. Morda je bil to za nas odločilni trenutek, ko zapadna tržišča še niso bila zasičena z lastno proizvodnjo in so nas kot pomembnega dobavitelja še lahko vključili v krog svojih dobaviteljev. Če bi vzhodne dežele pokazale nezainteresiranost za naše blago nekaj let pozneje, bi bil plasman našega hmelja močno prizadet, kar bi gotovo močno zavrlo takratni tempo povečanja nasadov. Sicer pa bi prevelika orientiranost na vzhod prej ko slej zašla v težavo, kajti dežele (Vzh. Nemčija, Poljska, Madžarska, Bolgarija) so pozneje močno razširile svoje nasade. Danes celoten vzhodni

(Nadaljevanje s 1. strani)

Druga nevarnost je v sklepanju pogodb za več let naprej za že določeno ceno. Danes imajo v svetu hmelj prodan že za leto 1975, 1976, da celo za leto 1978! Vsakemu je jasno, da se v svetu vztrajno širijo inflacijske težnje, proizvodni stroški se torej povečujejo, cene za bodoči hmelj pa so že fiksno določene. Prav na zadnjem kongresu letos v Belgiji so skrbni hmeljarji z zaskrbljenostjo opozorili na to drugo nevarnost, ki nam grozi. Tudi glede tega bo treba ustreznih študij, klavzul v pogodbah, če ne bo že prepozno!

Tako gre naš Hmeljar na pot, lahko bi rekli zrelo pot, mladeniška je za njim. V množici literature, ki je bila napisana o hmelju, zavzema Hmeljar s svojimi strokovnimi in poljudnimi članki vidno mesto za vse, ki kakorkoli delajo v hmeljarstvu.

Ob 25-letnici iskreno čestitam Hmeljarju in vsem, ki so pripomogli k njegovi današnji visoki strokovni ravni! Hkrati pa želim, da bi bil tudi v bodoče glasnik slovenskega hmeljarstva, ki bo vedno in pravočasno opozarjal na probleme v hmeljarstvu doma in na tujem in tudi nakazoval pota za njih reševanje!

Generalni sekretar MHB
Dr. Peter Pavlič

Članom kolektiva, kooperantom in vsem sodelavcem želi obilo delovnih in poslovnih uspehov ter osebnega zadovoljstva v novem letu 1971

KMETIJSKI KOMBINAT »HMEZAD«
ZALEC

blok držav z najpomembnejšim proizvajalcem hmelja Češko, ne samo da krije svoje potrebe, postaja celo velik izvoznik in pomemben konkurent na svetovnem hmeljskem trgu.

Ze v letu 1949 postane eden pomembnih kupcev slovenskega hmelja Severna Amerika s 534 tonami ali 70 % vse proizvodnje. Njej so naslednje leto sledile: Belgija, Holandija, Argentina, Brazilija, Avstrija, Švica, Francija, Anglija in druge države, ki so vse do danes ostale naši redni kupci. Le zadnjih 10 let sta zaradi severnoameriškega vpliva na trgu Latinske Amerike postali Argentina in Brazilija nepomembna kupca. Njihovi t kratni devizni režimi so dajali prednost ameriškega blagu, med-

tem ko je bil plasman našega hmelja zelo nesiguren. Za količine okoli 300—400 ton, ki smo jih dobavljali temu tržišču, smo našli stabilnejši trg pri kupcih severne Amerike in državah zapadne Evrope.

Danes so naši odjemalci države: Severna Amerika, Anglija, Zahodna Nemčija, Francija, Belgija, Holandija, Danska, Švica, Avstrija, sicer pa smo z manjšimi količinami v pivovarnah vsega sveta.

Poleg omenjenega izvoza pa postaja tudi domače tržišče iz leta v leto bolj pomembno. Medtem ko smo leta 1945 prodali domači industriji 13 ton hmelja, so iste pivovarne kupovale od 1952—1960 povprečno okoli 200 ton, danes pa znaša njihova potreba že 700 ton našega hmelja letno.

Iz podatkov v zgornji tabeli je možno razbrati, da je bilo vse povojno obdobje zelo razgibano glede površin in pridelka ter prav tako v precejšnjem nihanju glede na potrebe hmelja domače pivovarniške industrije.

Neurejenost in pogoste spremembe v ekonomskih ukrepih, ki jih je diktiral povojni položaj, so bile najčešči vzrok oscilacij v proizvodnji in potrošnji na domačem tržišču. Zadnja leta pa tudi na domačem trgu čutimo določeno umirjenost in stabilizacijo.

Pri obravnavi položaja zadnjih let bi morali celo priznati, da v pogledu količin letnih pridelkov zaostajamo za konstantno rastočimi potrebami hmelja v svetovni pivovarniški industriji. Naša proizvodnja znaša od 1965 do danes od 2800—3380 ton pridelka in pred-

stavlja v primerjavi s svetovno le 3,5 %, oziroma je naša udeležba na svetovnem trgu le 2,98 %, kajti okoli 0,60 % svetovne proizvodnje porabi domača industrija. Obržati pozicijo na svetovnem tržišču pomeni, da bi morali pridelati in prodati okoli 80—100 ton več hmelja, v kolikor bo obdržal sedanji trend porasta konzuma piva; okoli 4 % v svetovnem merilu. V tem pa smo mnogo zamudili in nas je predvsem Nemčija ob hitrem prilagajanju tržnih razmer zelo prehitela.

Če primerjamo podatke o svetovnih površinah zasajenih s hmeljem, nas le-te nemalo zaskrbljujejo. Iz podatkov, ki sledijo spodaj je razvidno, da smo tako v površinah, še bolj pa v količinah letnih pridelkov v obdobju 1961—1969 zastali in relativno zmanjšali našo udeležbo na svetovnem trgu.

V ilustracijo navajam podatke o prodanih količinah hmelja na tuja tržišča in domače tržišče po posameznih letih:

Leto	Površine v ha	Pridelek v tonah	Prodaja v tonah		Opomba
			inozemstvo	doma	
1945	637	315	302	13	
1946	731	601	520	81	
1947	894	812	751	66	
1948	990	948	807	143	
1949	1 068	861	770	91	
1950	1 545	653	471	92	suša
1951	1 527	1 171	1 053	118	
1952	1 531	1 162	1 102	61	
1953	1 602	1 679	1 644	35	
1954	1 550	1 777	1 672	97	
1955	1 680	1 826	1 656	158	
1956	1 877	2 138	2 004	131	
1957	1 958	2 344	2 112	226	
1958	2 671	2 442	2 044	385	
1959	2 841	3 961	3 125	113	
1960	2 439	4 059	3 737	227	
1961	2 309	3 108	3 020	25	
1962	2 262	2 977	2 673	244	
1963	2 345	2 854	2 575	236	
1964	2 416	3 451	3 076	374	
1965	2 358	2 790	2 681	112	
1966	2 343	3 049	2 668	421	
1967	2 445	3 035	2 530	601	
1968	2 570	3 010	2 631	359	
1969	2 550	3 384	2 772	582	

Podatki so le za glavne proizvajalce hmelja in skupno svetovno proizvodnjo naslednji:

Država	Leto			Leto			Leto		
	Leto	ha	Pridelek v tonah	Leto	ha	Pridelek v tonah	Leto	ha	Pridelek v tonah
Zahodna Nemčija	1961	8 198	12.700	1965	10 401	18.150	1969	12 071	22.655
Češka	1961	8 330	5.880	1965	8 600	7.193	1969	8 735	10.590
Anglija	1961	7 964	12.375	1965	8 377	13.210	1969	6 766	10.645
Francija	1961	1 390	1.725	1965	1 360	2.000	1969	1 028	1.938
Belgija	1961	810	1.335	1965	1 070	1.900	1969	1 145	2.165
SSSR +	1961	12 000	6 000	1965	12 000	7.000	1969	10 300	9.250
USA	1961	9 267	16.080	1965	13 242	20.428	1969	10 927	18.943
Jugoslavija	1961	3 707	4.706	1965	3 840	4.857	1969	3 802	5.045
Slovenija	1961	2 309	3.108	1965	2 358	2.790	1969	2 550	3.384
Svet	1961	62 433	68.271	1965	71 494	91.967	1969	67 291	94.875

* cenitev

Navedeni podatki potrjujejo domnevo relativnega zmanjšanja naših pridelkov v primerjavi s svetovno proizvodnjo. Po podatkih smo leta 1961 pridelali 3108 ton hmelja in je to predstavljalo 4,5 % v primerjavi s svetovnim pridelkom, ki je znašal 68.271 ton. V enaki primerjavi letnika 1969 pa vidimo, da predstavlja naša proizvodnja 3384 ton le 3,5 % do svetovne, ki je znašala 94.875 ton.

Lahko rečemo, da si je slovenski hmelj v petindvajsetih letih uspel pridobiti sloves in pozicije na vseh najvažnejših trgih sveta.

Sedaj pa je zanj nastopil čas, v katerem se postavlja vprašanje, kako obdržati osvojeno mesto in kako v bodoče uspešno kljubovati svetovni konkurenci, ki je iz leta v leto močnejša. Na tržiščih se srečujemo z vprašanji, ki jih bo treba jemati v obzir pri bodočem usmerjanju hmeljske proizvodnje.

Kvaliteta hmelja izstopa kot osnovno vprašanje, ki naj bi bilo prisotno pri vseh ukrepih. Prihajamo v obdobje, ko pivovarniška industrija vse bolj zapušča hmelje z bogato aromo in je orientacija (Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

vse jasnejša k blagu z visoko vsebino smol. Morda je zelo blizu čas, ko se bo hmelj vrednotil po vsebini alfa-kislin. Že danes niso redki primeri, ko kupci zahtevajo garancijo, da bo v vsaki količini odpredeljenega hmelja določen odstotek zaželenih smol določene substance. Zaenkrat tak način prodaje zavračamo, vprašanje pa je, kako dolgo bomo pritisku lahko kljubovali. Poleg zahtev pri naravnem hmelju pa ne moremo preko dejstva, da si hmeljski ekstrakt čeprav počasi, a vendar sigurno, utira pot v pivovarniško industrijo. Pri pridelavi hmelja v ekstrakt pa je edino merilo rentabilnosti čimveč smol, kajti večja je vsebina smol, tem večji in bogatejši je izplen. Zadostiti vsem tem pogojem pa verjetno naš »stari« golding ne bo več zmožel in ne dajal dobrih finančnih rezultatov.

V tej smeri tečejo vsi sedanji napori držav, da svoja hmeljišča obogatijo z novimi sortami, ki so bogatejše na smolah in ki dajejo pri ekstrakciji čimboljši izplen. Stare sorte so poleg tega zelo utrujene, če že ne degenerirane, ki več ne prenesejo moderne tehnologije strojnega pridelovanja. Napad raznih boleznih zmanjšuje, donose itd., zato je povsod stremenje za vzgojo odpornejših sort hmelja z večjimi pridelki, ki naj bi bili bogati na kvalitetnih smolah. Primer, da je Nemčija nasadila med stare hmelje v treh letih 900 ha »Northern Brewerja« in da je imela že lansko leto skoraj 2000 ton tega hmelja, ni le slučaj, ampak težnja po čimprejšnji obogatitvi sorte z večjimi donosi in smolami. Želeli bi, da s pomočjo našega kmeljarškega inštituta tudi pri nas gojenje novih sort postane pomembno v komercialnem smislu.

S stališča trgovine bi v najkrajšem roku želeli, da pri naši proizvodnji dosežemo dvoje, in sicer: da zboljšamo kvaliteto hmelja v pogledu smol in da povečamo proizvodnjo letnega pridelka za okoli 500 ton. Sedaj prodamo na inozemska tržišča okoli 2.800 ton hmelja, medtem ko ga domača industrija že potrebuje okoli 700 ton. Možnosti prodaje preko naših stalnih odjemalcev v inozemstvu bi bile vsaj za 200—300 ton večje, prav tako pa raste potreba po hmelju, zaradi vedno večjega konzuma tudi doma in bo že drugo leto mogo-

če prodati našim pivovarnam vsaj 200 ton hmelja več.

S temi količinami, okoli 900 ton hmelja za jugoslovansko tržišče, postaja domače tržišče pomemben odjemalec, ki ga ne kaže zanemarjati. Poleg trenutnega stanja pa se bodo potrebe hmelja za jugoslovansko tržišče še večale. Čeprav pri nas še nikoli nismo spili toliko piva, kot zapadne države, lahko pa računamo, da bo ob normalnih tržnih pogojih konzum piva vendar le rasel v absolutnih številkah še vrsto let.

V ilustracijo naj navedem nekaj podatkov o razvoju konzuma piva pri nas:

v Jugoslaviji smo spili

Leto	na osebo l	v Sloveniji
1930	4,7	9,5
1935	1,5	2,4
1939	2,7	5,8
1948	7,5	11,6
1953	3,3	5,9
1958	6,6	11,8
1963	11,7	23,5
1965	15,3	28,8
1966	20,5	36,4
1967	21,9	37,3
1968	23,6	40,6

Če dajemo glede konzuma piva kot primer Zap. Nemčijo, se giblje v njej potrošnja piva približno takole:

Leto	Proizvodnja piva v milijonih hl	Potrošnja v litrih na prebival.
1960-61	57,066	101,9
1961-62	61,074	107,9
1962-63	65,477	114,0
1963-64	71,033	121,0
1964-65	72,395	124,0
1965-66	75,984	127,0
1966-67	76,891	128,0
1967-68	78,112	130,0
1968-69	81,900	136,0

Iz prikazane potrošnje v Jugoslaviji je razvidno, da se trg ni umiril. Na splošno je proizvodnja piva zelo porasla, vendar pa vidimo,

da potrošnja v določenem obdobju zelo oscilira (niha). V zadnjih letih od 1965—1968 je le-ta v jugoslovanskem merilu narasla za okoli 80 %, interesantno pa je, da je porast zadnja leta nekoliko upadel. To še bolj izstopa v slovenskem merilu, saj je konzum v počasnejšem porastu v primerjavi s celotno državo.

V Sloveniji, ki ima letno potrošnjo na osebo 40 litrov, se bo ver-

jetno potrošnja večala na 60—70 litrov. Za celotno državo pa se računa, da bi lahko dosegla potrošnjo okoli 50 litrov na osebo. Vprašanje je le, ali bo potrošnja rastla z enakim ali drugačnim tempom kot je bilo to dosedaj. V državah z bolj urejenimi tržnimi razmerami in višjim življenjskim standardom potrošnikov je indeks vsakoletnega porasta zelo ustaljen.

M. Bobovnik

»HMELJARJU« ZA NJEGOV JUBILEJ

Kar presenetila nas je ugotovitev, da proslavlja »Hmeljar« 25-letnico izhajanja. To je dolga doba, v kateri je zrastle cela generacija. Po drugi strani pa imamo občutek, kako je ta čas hitro in neopazno zdrknil mimo nas. Ta občutek ima, seveda, svoje vzroke. Doživljali smo vsa mogoča obdobja. Bili so težki časi, ko je šlo za naš obstanek, pa zopet pestra in razgibana obdobja razvoja v vseh smereh. Vse to pa je vplivalo, da smo mnogo hitreje prešli vse ovire in nevšečnosti, ki so nas spremljale do današnjih dni.

Kot že vemo, je bila pred 25 leti ustanovljena Hmeljarska zadruga, prvotna organizacija naših hmeljarjev. Vzporedno z njo pa je začel izhajati »Hmeljar«, ki je imel pred seboj velike naloge. Bil je za naše hmeljarje edina vez, kajti tudi drugih časopisov takrat ni bilo. Brez njega bi bili osamljeni in neinformirani.

Pomisliti moramo, da je bila po okupaciji slika našega hmeljarstva in sploh vsega kmetijstva nič kaj razveseljiva. Hmeljarstvo je bilo

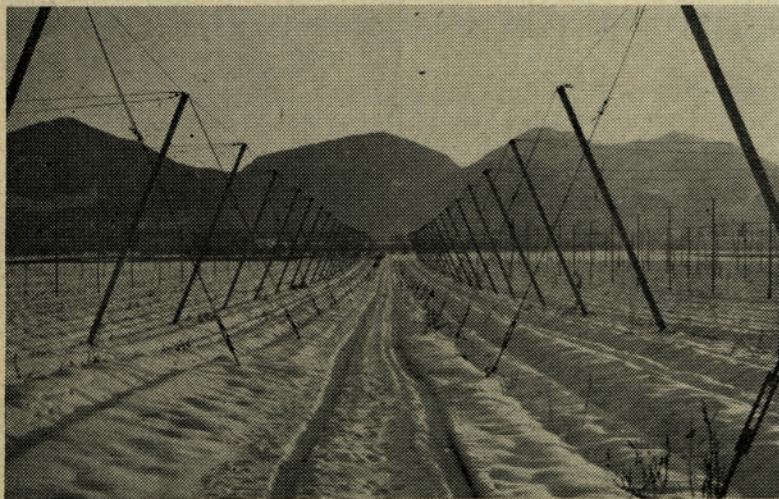
izredno potreben. Obveščal nas je o vsem, kar so narekovale potrebe za smotrno in napredno hmeljarjenje. Po drugi strani pa nam je v vlogi svetovalca od številke do številke nakazoval vrsto novih izkušenj in nasvetov, ki so dali vzpodbudo za nove metode dela. Vplivali pa so prav tako na številne spremembe in postopke, ki smo jih potrebovali pri pridelovanju in spravilu hmelja. V 25 letih je nastal izredno velik napre-

Vsem sodelavcem, delavcem kombinata in kmetom-kooperantom želim, da bi 1971. leto prineslo vsem osebno zadovoljstvo in uspehe pri delu, še zlasti pa, da bi z uspešnim poslovanjem podjetja pripomogli k temu!

glavni direktor

Veljko Keranič

Hmeljske žičnice počivajo pod debelo snežno odejo

na tleh, hlevi na pol prazni, imeli smo obvezno oddajo, po drugi strani pa smo izredno občutili vse-splošno pomanjkanje. Težko je bilo za reprodukcijski in gradbeni material. Brez tega pa se ni moglo povečevati pridelovanje in ne potekati obnove. Naša mladina, ki tega ni doživljala, si takratne razmere težko predstavlja, ker pozna le sedanje urejeno stanje. In še prepričana je, da slabše sploh ne bi moglo biti, kakor je danes. Vendar je za vsakega zemljana edino pravilno, da stvarno ocenjuje preteklost in prav tako stvarno gleda tudi v prihodnost.

V takšnih okoliščinah, kakor smo jih omenili, nam je bil »Hme-

dek in razmere so se vsestransko spremenile. To lahko ugotovijo vsi tisti, ki so razvoj živo spremljali in pri tem sami sodelovali.

Nikakor ne smemo izpustiti ugotovitve, da je imel »Hmeljar« precejšnje zasluge na področju pospeševalne dejavnosti. Prinašal je številna navodila in napotke, ki so takrat, ko še nismo imeli organizirane pospeševalne službe, bila izredna važnost.

Tudi rastlinski in živalski škodljivci so predstavljali za hmeljsko rastlino že takrat vedno večjo nevarnost. Ukrepati je bilo treba pravočasno in smotrno. Vsa opozorila

(Nadaljevanje na 5. strani)

RAZVOJNA POT SINDIKATA V PODJETJU

Ko v sindikatih pregledujemo na rednih občnih zborih svoje dveletno delo, ne bo odveč, če preletimo skozi čas in napravimo kratek organizacijski pregled o delovanju sindikata v tem skoraj desetletnem obdobju.

Z ustanovitvijo kombinata v letu 1962 in z združenjem kmetijskih posestev in predelovalnih obratov je tudi sindikat iskal načine, kako prilagoditi svoje delo novi organizaciji podjetja.

Številne sindikalne podružnice so sicer obdržale svojo samostojnost tudi v združenem podjetju in bile vključene v Zveze sindikatov področnih občinskih sindikalnih svetov.

V novem združenem podjetju se je pokazala potreba po koordiniranem delu vseh družbeno političnih organizacij, saj je v novem podjetju nastopila vrsta težav, ki jih je bilo potrebno razčistiti preko političnih organizacij. Iskalo se je oblike in načine, kako koordinirati delo družbeno političnih organizacij. Že v letu 1962 se je ustanovila enotna organizacija Zveze komunistov za celotno podjetje, sindikat pa je ustanovil koordinacijski sindikalni odbor na nivoju podjetja, da bi poenotil delo in zavzegal do nastajajočih problemov v novem podjetju enotna stališča. S postavitvijo koordinacijskega organa pa niso bile v ničemer okrnjene pravice in samostojnost sindikalnih podružnic.

S pripojitvijo Kmetijske zadruge Savinjska dolina 1964. leta se je družbeno politična problematika še bolj popestrila. V podjetju se je vgradila individualna kmetijska proizvodnja, kooperanti so dobili dostojno mesto v vseh samoupravnih organih podjetja in tedanjih obratih, kar je terjalo tudi temeljitejšo delo družbeno političnih organizacij. Zaradi tega je postalo zgolj koordiniranje dela v družbeno političnih organizacijah, predvsem pa v sindikatu, prešibka zadeva. Delo je terjalo sindikalno telo kot pravno osebo na nivoju podjetja in večje usklajevanje dela s pristojnimi občinskimi sindikalnimi zvezami. V mesecih januarju in februarju leta 1964 so se združile bivše sindikalne podružnice poslovnih enot kmetijske zadruge in bivše sindikalne podružnice kmetijskih obratov, dne 24. 2. 1964 pa je bil ustanovljen po delegatskem sistemu sindikalni odbor kombinata, kot pravni organ sindikalne organizacije kombinata. Delo sindikata v tem obdobju je slonelo v glavnem na uresničevanju organizacijske politike podjetja, utrjevanju samoupravljanja, organizaciji proslav ob državnih

praznikih, organizacijo družbeno političnega izobraževanja in športne dejavnosti.

V juniju leta 1965 je bil organiziran prvi občni zbor sindikalne organizacije podjetja, ki je sprejel pravila sindikalne organizacije in po demokratičnem postopku izvolil sindikalni odbor. S tem so postale sindikalne podružnice v pravem pomenu podružnice sindikalne organizacije podjetja, ki niso pravne osebe, so pa po sklepu zbora finančno samostojne in tudi njihovo delovanje in iniciative niso v ničemer okrnjene.

Danes šteje sindikalna organizacija 20 sindikalnih podružnic, ki so

organizirane v vseh organizacijskih enotah, izvzemši DE Hišni sklad in obeh enot v Mesninah, ki sta združeni v SP obrata. Tako postavljena sindikalna organizacija v podjetju je močan družbeno politični činitelj, ki povezuje kolektive v prizadevanjih za doseg skupnih ciljev v proizvodnji in poslovanju podjetja kot celote.

Se do nedavna manifestativne naloge sindikata v podjetju so postale drugotnega pomena, na prvo mesto pa stopajo naloge, ki zadevajo gospodarjenje delavcev, družbeni in zasebni standard, delovne in druge medsebojne odnose in ne

(Nadaljevanje na 6. strani)

Dejavnost delavcev in kooperantov je v decembru bila zelo pestra: razpravljali so o novem statutu podjetja, na sindikalnih zbore govorili o pomenu sindikata v podjetju in na občnih zbore DE in PE pregledovali uspehe dela v pretečenem letu. Upravnik DE Kmetijstvo Vinko Kolenc razlaga delavcem PE Kmetijstvo I v Latkovi vasi plan za 1971. leto

(Nadaljevanje s 4. strani)

in napotke je objavljala »Hmeljar«, kar je veliko pripomoglo, da smo pridelovali kvaliteten hmelj. To so bili časi, ko zaščitna služba še ni delovala, ali pa ne tako kakor današnje dni, ko jo vodi Inštitut za hmeljarstvo.

Prav je, da omenimo še našo vzporedno gospodarsko panogo, živinorejo. Ta je bila na zelo nizki stopnji, zlasti po številu, da o čisti pasmi niti ne govorimo. Pri tem delu, ki ni bilo lahko, je pomagal tudi »Hmeljar«. Objavljala je članke, ki so vzpodbudno vplivali, da so si živinorejci nabavljali čisto pasmo in s tako živino polnili svoje hleve. Sedaj, ko imamo dobro urejeno pospeševalno službo, se vse razvija nekako samo od sebe. V prvem desetletju po osvoboditvi pa je imelo naše glasilo težjo nalogo, ko je bilo treba nehati s preživelimi načini in se oprijeti nove in gospodarske vzreje živine.

Tako v hmeljarstvu, kakor pri živinoreji, je bilo opravljenega veliko dela. Izvršena je bila pravcata preobrazba, pri kateri so naši hmeljarji, eni več, drugi manj aktivno in zavestno sodelovali. S svojo pridnostjo in prizadevnostjo so pripomogli, da so se uresničila mnoga prizadevanja za sodobno kmetovanje.

Ko že pišemo o vseh teh prizadevanjih, ki jih je pokazal »Hmeljar« v tej dobi svojega izhajanja

za vsestranski razvoj, je nujno, da prisluhnemo tudi njegovim bralcem. Prav je, da tudi ti povedo svoje mnenje, se pravi, kaj jim ugaja in s čim še niso zadovoljni. Treba je reči, da so bralci z njim na splošno zadovoljni. Postal je po obsegu večji, vsebinsko je pester in tudi slike k temu veliko pripomorejo. Pri vsem pa se še vedno izpopolnjuje in bo za tem stremel tudi v prihodnosti.

Zelo pa jih moti, da je tu in tam še vedno pretežak in si želijo, da bi bil pisan čim bolj poljubno, razumljivo, se pravi v domačem jeziku. Tuje izraze in označbe naj bi čim manj uporabljali. Kjer pa brez njih nikakor ne gre, pa naj jih primerno razložijo.

Prav tako si želijo več obvestil o tem, kako hmeljarijo v drugih državah. Ali obdelujejo hmeljišča tako kot pri nas, ali uporabljajo lastne načine. In dalje, kako ga obirajo in sušijo in ne navsezadnje, kako in po kakšni ceni ga prodajajo. Z drugo besedo, zanima jih, ali so v boljšem ali pa v istem položaju kakor naši hmeljarji. Prepričani so, da jim bo uredništvo tudi s takšnimi podatki od časa do časa lahko postreglo.

Mnogo naših bralcev pogreša tudi obvestil in novic iz drugih krajev našega področja. Zanima jih, kako delujejo in gospodarijo v svojih središčih in poslovnih enotah in kakšni so njihovi uspehi.

Čeprav živimo in delamo takorekoč pod eno streho, se pa v marsičem le razlikujemo. Ponekod je dejavnost večja, drugod imajo zopet svojstvene pogoje in tako se končno pokažejo tudi različni uspehi. Zato bi bilo prav, če bi »Hmeljar« objavljala prispevke iz vseh naših krajev, iz katerih bi bolj spoznavali drug drugega, načine delovanja in dosežene uspehe. To bi našo celoto še bolj utrdilo in medsebojno povežalo.

Iznešeno zamisel pa ne bi bilo težko uresničiti. Rekli bi lahko, da je v naših rokah. Vsi tisti, ki vodijo in kakor koli soodločajo v naši kmetijski organizaciji, bi morali pač od časa do časa poročati o vsem, kar bi zanimalo tudi druge. Teh stvari pa ni malo in vsak kraj ima svoje značilnosti v življenju in delovanju. Znano je tudi, da živi med nami veliko razgledanih in bistrih ljudi, ki bi lahko marsikaj napisali. Treba bi se jim bilo samo odločiti. Če je kdo sposoben nekemu razložiti svoje gledanje ali stališča o neki stvari in ga o tem prepričati, potem ima tudi sposobnost, da o tem nekaj napiše. Zanašamo se, da se bo tudi v tem oziru v naših vrstah premaknilo na bolje in da bo dobil »Hmeljar« nove dopisnike in sodelavce.

Ko že pišemo o potrebi sodelovanja, nikakor ne smemo mimo naše kmečke mladine. Njene vrste so

se sicer zmanjšale, med njimi pa je še dovolj takšnih, ki so sposobni prijeti tudi za pero in ne samo za vile in motiko. Za razliko od starejših imajo večjo osnovno izobrazbo in tudi širše obzorje, torej vse pogoje, da se začno uveljavljati. Za njih pisanje še ni pozabljeno in lažje se bodo lotili tega dela. Sprva bo nekaj težav, sčasoma pa bodo izginile in prerastle v potrebo.

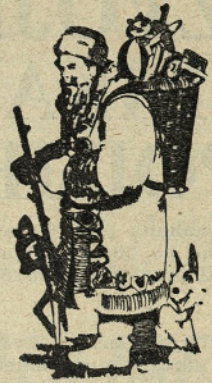
Naša mladina pa ima za svoje usposabljanje še eno priložnost. Ta se jim nudi v njihovih aktivih, kjer se lahko skupno dogovarjajo in usposablajo. Morda se bodo odločili najprej za vaje, se drug drugega dopolnjevali in se sčasoma osamosvojili. Tako bi lahko pridobili velik krog novih poročevalcev. Zimski čas jim daje edino priložnost in možnost in prav bi bilo, če ga tudi za to izkoristijo.

Zdaj, ko bo »Hmeljar« prešel v novo obdobje izhajanja, ga vsekakor čakajo tudi nove naloge. Te se porajajo vsakodneвно, posebno še, ker je tak razvoj izredno nagel in razgiban. Ker se je v 25 letih usposobil in utrdil, smo prepričani, da jih bo z lahkoto reševal. Zato želimo »Hmeljarju« za njegovo 25-letnico, da bi v prihodnosti svoje poslanstvo izvrševal tako v korist splošnega napredka, kakor v zadovoljstvo naših bralcev — hmeljarjev!

Ivan Kronovšek

Obilo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva v letu 1971 želijo svojim članom

sekretariat osnovne organizacije ZK
sindikalni odbor pri kombinatu
aktiv mladih kombinata

Nekaj misli o načrtovanju in obračunu stroškov v našem podjetju

Že nekaj let uporabljamo v Kombinatnu pri načrtovanju in obračunu stroškov sodobnejše metode, zato je prav, da ravno v tem času, ko smo v dobi načrtovanja in je pred nami novo obračunsko leto, obudimo nekaj pomembnih prvin v načinu načrtovanja obračuna stroškov.

V našem družbeno ekonomskem sistemu je naloga samoupravnih organov, da po predlogih strokovnih služb odločajo o temeljnih ciljih, kar pomeni, da sprejemajo sklepe o poslovni politiki podjetja kot celote oz. o politiki temeljnih procesov (prodaja, nabava, proizvodnja in financiranje). Za uresničitev tega osnovnega načela je najvažnejša naloga strokovnega vodstva podjetja, priprava predlogov poslovne politike. Strokovno vodstvo mora dati vedno nove ideje in skrbeti za uresničevanje teh idej.

Uresničevanje začrtane poslovne politike oziroma temeljnih ciljev podjetja pomeni organizirati proces poslovanja ob najbolj smotrnem izkoriščanju delovnih sredstev, predmetov dela in delovnega časa tako, da je zagotovljeno nenehno žviževanje delovne produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja.

Zamisel o izvedbi ciljev, sredstev in ukrepov bodočega poslovanja in osnovna naloga sodobno pojmovanega upravljanja podjetja, je načrtovanje.

V naših razmerah samostojnega odločanja o delitvi poslovnega uspeha, je vsak član kolektiva materialno zainteresiran za uspešno poslovanje, čeprav še ta zainteresiranost ni vedno prisotna pri izvrševanju konkretnih nalog na delovnem mestu. Zato je nujno, da bo zainteresiranost čim prej dosežena in da pri pripravah načrtov sodelujejo vsi člani kolektiva, oz. da to ne pomeni načrtovanje od zgoraj, ampak praktično od najnižje organizacijske enote oz. neposrednega proizvajalca do celotnega podjetja.

Res je načrtovanje strokovno opravilo, vendar je potrebno sodelovanje vseh neposrednih proizvajalcev, kar je možno doseči le, če ti aktivno sodelujejo v sami pripravi gospodarskega načrta.

Če bodo naši načrti pripravljeni na podlagi teh načel, bodo temeljni

to pripravljeni in bo sprejemanje možno na podlagi proučevanja posameznih činiteljev ob upoštevanju variantnih rešitev in izbire optimalnih variant, ne pa na podlagi improvizacije, kar pomeni, da se ne bodo odločitve sprejemale v trenutku izvrševanja brez predhodnih analiz oz. brez analize posledic.

Skladno odvijanje in medsebojno povezovanje posameznih dejavnikov v načrtovanem celotnem poslovnem procesu Kombinata skušamo zagotoviti pri nas že z delno pripravo dela. Priprava dela mora pripraviti osnove za smotrno vključevanje delovne sile, delovnih sredstev in predmetov dela v proizvodnjo. Zagotoviti mora načrtno pripravo, sprožitev, krmarjenje in nadzor poteka izvrševanja posameznih dogodkov v notranjem in zunanem delu poslovanja Kombinata. Z dobro pripravo bomo zagotovili doseganje načrtovanih ekonomskih ciljev, smotrno porabo materiala (zmanjšanje proizvodnih izgub), nemoten potek proizvodnje in pravočasno izvrševanje nalog. Priprava dela torej mora zajemati proces nabave, proces proizvodnje in proces prodaje. Glede na take naloge in vpliv na potek celotnega poslovanja, pripravi dela pripada vloga osrednjega koordinatorja, usmerjevalca in kontrolorja vseh dogajanj v podjetju, zato moramo pohiteti z njeno dokončno uvedbo.

Z metodologijo načrtovanja je v podjetju uveden sistem »direct costing« ali obračun po direktnih stroških. Direct costing metoda služi pred vsem za poslovno odločitev in jo je treba smatrati za pomožno sredstvo prodajne politike. Temeljne značilnosti so: da so stroški deljeni na fiksne in variabilne; da so storitve pomožnih strokovnih mest obračunane samo z variabilnimi stroški in so fiksni stroški teh strokovnih mest po posebnih osnovah razporejeni na glavna strokovna mesta; da so po strokovnih nosilcih razporejeni le variabilni stroški, med tem ko so fiksni stroški vseh strokovnih mest poračunani neposredno z bruto uspehom ali pa so izračunane posebne kalkulacijske stopnje za fiksne stroške; da se od skupnega zneska realizacije določenega obdobja najprej odšteje znesek variabilnih stroškov za prodani uspeh in predstavlja ta razlika »bruto finančni rezultat« od katerega se odštejejo vsi fiksni stroški in se dobi tako neto finančni rezultat; da so zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov ovrednotene le v višini variabilnih stroškov. Metoda obračuna z direktnimi stroški je našla plodna tla za svoj razvoj v veliki dinamiki poslovnosti današnjega časa, zato ker je omogočala, da se poenostavi obračun, izboljša kontrola poslovanja, večja možnost analize poslovanja, istočasno pa služi lahko kot ustrezen pripomoček za vodenje prodajne politike.

Naloga strokovnega knjigovodstva je, da daje potrebne podatke o doseženem dobičku ne samo za celotno podjetje, ampak ločeno po proizvodih, po skupinah proizvodov in po enotah. Pri tej metodi je poudarjeno načelo, da naj vsak proizvod z doseženo prodajno ceno krije najmanj variabilne stroške in prispeva določen delež še za kritje fiksnih stroškov ter ustvarjanje dobička. Tekoča primerjava med doseženo prodajo po prodajnih cenah in variabilnih stroških omogoča gibčnejšo poslovno politiko. Iz navedenih značilnosti lahko izluščimo pomembne prednosti, ki so:

— razmerje med stroški, realizacijo in dobičkom je pri načrtovanju enostavnejše;

— tehničnemu kadru in samoupravnim organom so razumljivejša poročila o stroških;

— pri zmanjšanju ali povečanju obsega proizvodnje, je vpliv fiksnih stroškov na dosežen finančni

rezultat razumljivejši;

— enostavnejša je kontrola stroškov po strokovnih mestih;

— realnejše je vrednotenje zalog.

Čeprav je ta sistem že v veljavi v Kombinatnu dve leti, še vedno nekoliko zaostajamo v tehniki obračuna, kar se kaže predvsem v nekaterih neustreznih organizacijskih oblikah, v kompliciranosti obračuna, v nepravočasnem sestavljanju poročil in obveščanju zainteresiranih o nastalih stroških ter v prevelikem poudarku na samem zbiranju dejanskih stroškov za preteklo obdobje in premalemu poudarjanju tekoče kontrole.

dipl. ing. agr.
Marjan Drobne

(Nadaljevanje s 5. strani)
nazadnje samoupravljanje v podjetju in organizacijah združenega dela.

V vsa ta prizadevanja se povezuje tudi delo komunistov v podjetju ter mladine, ki se prav v tem času organizira v organizacijskih enotah in povezuje na nivoju podjetja.

Kljub negodovanju v vsej tej pretekli dobi, češ da sindikat ni opravljal svojih nalog tako kot bi jih moral, je opravljeno veliko delo tudi v preteklosti. Veliko naporov in prostovoljnega dela je bilo vloženo s strani posameznikov in skupin, članov ZK in aktivov ter vsega članstva, da smo dosegli tolikšne gospodarske uspehe in homogenost kolektivov, ki so jamstvo za nadaljnji in uspešnejši razvoj. Nemalokrat so se kolektivi odrekli večjim osebnim dohodkom v korist skupnih naložb za nadaljnji razvoj enot in podjetja kot celote. Vse to z namenom in zavestjo, da bodo jutrišnji rezultati poslovanja uspešnejši in standard delavcev boljši. Za dosego tega cilja pa je nujno še bolj strniti delo družbeno političnih organizacij v podjetju in pritegniti slehernega člana kolektiva, da bo prizadevno sodeloval pri reševanju vseh zastavljenih nalog.

Razvoj in čas terjata od nas, da bomo v ta prizadevanja družbeno političnih organizacij vključili tudi naše kmete kooperante, ki želijo tudi po tej poti uveljaviti svoje sodelovanje v podjetju.

Vsi skupaj pričakujemo v bodoče boljše poslovne rezultate, boljše medsebojne odnose in ne nazadnje boljši življenjski standard.

F. Ivančič

Kdaj in kako regresi za pitance in premije za plemenite telice

ZADNJE ČASE SE VELIKO GOVORI O REGRESIH IN PREMIJAH ZA PITANO IN PLEMENSKO ŽIVINO. KAKO JE S TEM PRI NAS, NAJ BI VSAJ DELNO RAZLOŽILI V NASLEDNJIH ODSTAVKIH.

Da bi se stabilizirala proizvodnja govejega mesa v naši republici, je bil v letu 1970 sprejet samoupravni sporazum, katerega podpisniki so postali skoraj vsi večji proizvajalci in predelovalci mesa. Podpisnik tega sporazuma je tudi Kmetijski kombinat Zalec. S podpisom tega dogovora so se sporazumeli, da formirajo stabilizacijski sklad in sicer tako, da začnejo takoj odvajati vanj določen znesek od vsakega proizvedenega, predelane ali prodanega kg mesa. Del sredstev pa bi zagotovila tudi republika. Sklad je torej formiran in tudi sredstva se že stečajajo. Denar zbran v tem skladu naj bi vzpodbujal pitanje govedi z regresiranjem vhodne cene tele. Vemo namreč, da so včasih odkupne cene telet neprimerno visoke, tako da ogrožajo rentabilnost pitanja. **Kdo je potemtakem upravičen za regres? Vsak živinorejec, ki bo na novo privezal tele in ga namenil pitanju ter za istega naredil pri področni organizaciji pogodbo in se s tem obvezal, da bo žival do določenega roka tudi spital.** Pogodba mora biti narejena takoj ob privezu oziroma najkasneje 100 dni pred planirano oddajo. Prav tako je potrebno vsaj 60 dni pred oddajo sporočiti točen čas dopitjanja.

Zakaj je to potrebno? Namen stabilizacijskega sklada je, da pospešuje tako imenovano naročeno proizvodnjo, torej meso takrat, kadar ga rabi. Tako pa se lahko proizvaja samo v organizirani rejci, zaradi tega je nujno potrebna boljša evidenca nad staležem in stanjem pitancev. Jasno je, da ta zahteva nekaj dela, vendar je to za rejce, ki redijo večje število živine, hkrati sorazmerno manjše in lažje.

To pa je tudi namen sporazuma, da se organizirano redi več pitancev pri specializiranih rejcih.

Kadar bo rejec organizirano vzredil eno ali več pitancev in jih bo v določenem času oddal področni organizaciji, bo upravičen na regres in sicer:

— za pitanca kvalitete »baby beef«, to je za pitanca v starosti do 16 mesecev in s klavnostjo vsaj 56 % — 400 din;

— za pitanca kvalitete »mlado pitano govedo«, to je za pitance v starosti do 18 mesecev in s klavnostjo vsaj 54 % — 300 din.

Regres bo rejec dobil po oddaji in to potem, ko bo organizacija, s katero je imel pogodbo in kateri je žival oddal, tega uveljavila pri stabilizacijskem skladu, praviloma prvi naslednji mesec po oddaji.

Kako pa bo s premiranjem plemenskih telic?

Da se zagotovi dovolj telet in mleka, da se stimulira tudi proizvodnja plemenskih krav, stabilizacijski sklad premira tudi plemenske telice in sicer s 400 din za vsako plemensko telico. Do premije so upravičeni tisti kmetje, rejci plemenske živine, ki imajo vpeljano kontrolo mlečnosti in sicer po metodi A in B (zaradi pogodbenega pridelovanja mleka).

Kakšne kakovosti mora biti telica, da bo premirana?

Iz že znanih rejskih ciljev za meso in mleko je pri nas poudarek na širjenju kombiniranih pasem goveje živine. Naši klimatski in ekološki pogoji so primerni za rejo lisastega (simentalskega) in sivorjavega goveda. Tako predvideva tudi sklad, zato bodo pri nas prišle v poštev za premiranje telice omenjenih pasem in to pod pogojem, da izvirajo iz rodovniške reje.

Telice morajo biti trajno označene (tetovirane) v skladu s pravili rodovniške službe. Da so pa lahko tetovirane, morajo biti z znanim poreklom. Rejci so dolžni predložiti dokaze, da so hčere priznanih bikov za osemenjevanje ali hčere licenciranih bikov. Ob izplačilu premije morajo biti telice najmanj 6 mesecev breje in ob telitvi ne smejo biti starejše od 30 mesecev. Za svojo starost morajo biti tudi primerno razvite. Rejci telic morajo tudi predložiti, da so

telice osemenjene ali pripuščene k licenciranemu biku.

Strokovne službe za selekcijo v živinoreji na terenu evidentirajo za premiranje primerne telice. Za prvo ocenjevanje, ki naj bi bilo sredi meseca februarja, so pripravljene že v teku. Kadar bodo podatki zbrani, bomo določili primerna zbirna mesta, kam se bo ta živina prignala in ocenila. To delo bo opravila posebna komisija in rezultate ocene tudi javno razglasila po končanem ocenjevanju.

Ocenjevanje bo predvideno 4 krat letno.

Rejec, čigar telica bo ocenjena pozitivno, bo dobil 400 din premije, če se obveže:

— da bo telico v zadnji dobi brejosti in po telitvi krmil po strokovnih navodilih;

— da bo po telitvi prvesnico prijaval za kontrolo mlečnosti pri področni organizaciji.

— da jo bo redil vsaj 3 leta oziroma, če jo bo prodal za pleme, da bo to sporočil Živinorejskemu zavodu Celje;

— da bo molznemu kontrolorju predložil veterinarsko potrdilo, če bi moral telico izločiti zaradi bolezni ali poškodbe.

Mislím, da zahteve do živinorejcev, glede pravočasnega sklepanja pogodb za pitance ter več pozornosti za poreklo pri pasemski zamenjavi osnovne črede pri proizvajalcih mleka, niso take, da se ne bi korajžno odločili za organizirano pitanje in načrtno pasemsko zamenjavo. Razumljivo, da bo šlo delo lažje pri specializiranih rejcih, vendar pa tudi ostali ne bi smeli zaostajati, pač pa bi se morali še bolj potruditi, da bi šli lahko v korak s časom.

Jože Šabjan

Nekaj o antibiotikih

Antibiotike tvorijo mikroorganizmi-plesni, s katerimi se obvaruje pred različnimi škodljivimi vplivi okolice in jih uničujejo. Ta znov se imenuje antibiotik, kar dobesedno pomeni »Snov proti življenju«. Mnogo je bakterij, ki ljudem in živalim škodujejo, a jih na srečo antibiotiki uničujejo. Zaradi tega uničujočega delovanja je znatnosti uspešno uporabljamo pri pitanju živine in perutnine, skupno z vitaminom B 12, s katerim se povečuje izkoriščanje rastlinskih beljakovin. Nadalje je dokazano, da ti proizvodi s posebno lastnostjo, — pospešujejo tudi rast. Lastnosti teh snovi so na različnih inštitutih proučevali in po dveh letih dela to neznano snov izolirali ter jo imenovali faktor rasti — Chlortetracyclin. Mešalnice močnih

krmil pa so jo pričele na veliko uporabljati kot dodatek raznim krmilom.

Poleg dobre lastnosti, da pospešujejo rast živine, pa imajo tudi svoje slabe strani. Pri krmiljenju z antibiotiki se razvijejo posebne bakterije, ki zavirajo vzrejo. Ta škoda pa ni tako velika in je v primerjavi s prirastom minimalna ter ekonomsko smotna. Zato je bila naslednja naloga fiziologov, biokemikov, bakteriologov, patologov, prehrabnenih strokovnjakov ter veterinarjev, da ugotovijo optimalno uporabo teh sredstev kot dodatek raznim krmilom.

Odkritja vedno novih antibiotikov ter uporaba teh v krmilih so privedla do večje aglomeracije živali in smotnejšega izkoriščanja prostora. Hlevske kapacitete se povečujejo s tako naglico, da o tem še do nedavnega nihče ni sanjal, kar pa nas prisiljuje, da čim bolj pazimo na preventivne ukrepe. Večja aglomeracija v hlevu zahteva točno kontrolo krmiljenja, zračenja, napajanja in uvaianja sodobne mehanizacije. Vsi ti ukrepi privedejo do maksimalne proizvodnje in do minimalnih stroškov. Neizpolnjevanje teh ukrepov privede do tako imenovanega stresa stanja pri živalih.

Stres ni bolezen, pač pa zmanjšuje kondicijo organizma za obrambo sposobnosti v borbi z vdorom bolezni. Povzročajo ga takomenovani stres-faktorji: velike toplotne razlike, transport živali, razna cepljenja, predstavljanje živali, vlaža, veter, amoniak, slaba krmila itd. Z antibiotiki, ki jih dodajamo v krmila ali v pitno vodo zaščitimo živali pred izbruhom bolezni.

Uporaba antibiotikov bo uspešna le takrat, če jih bomo uporabljali po strokovnih navodilih.

dr. Vrabič Anton

DE MLEKO CELJE OBVEŠČA VSE KOOPERANTE — PROIZVAJALCE MLEKA, DA JE OD 21. DECEMBRA 1970 V VELJAVI NOVA ODKUPNA CENA: **1,20 DIN PRI 3,6 % TOLŠČE FCO ZBIRALNICA.** PREVOZNI STROŠKI SE NE BODO VEČ ODBIJALI OD OSNOVNE CENE IN BO ODSLEJ PREVOZNE STROŠKE NOSILA MLEKARNA.

Pospeševanje živinorejske proizvodnje v kooperaciji v prihodnjem letu

V dosedanjem delu na področju pospeševanja živinoreje je bil dosežen precejšen napredek. Proizvodnja se je povečala in se delno tudi poenostavila pri nekaterih rejcih. Z urejevanjem in opremljanjem hlevov se je delo v govedoreji močno olajšalo, s tem se je tudi povečala tržna proizvodnja mleka in mesa pri posameznih rejcih.

Pri sedanjih tržnih odnosih je razmerje med ceno mleka in ceno mesa neugodno za mleko. Pri normalnih razmerah bi moral biti ta odnos v razmerju 1 : 6,5 do 1 : 7 za cene mleka in prvorazrednega pisanca. Osnova govedoreje je samo osnovna čreda krav in mlečna proizvodnja, ker pri kravah poteka selekcijsko delo za napredek podedovanih proizvodnih lastnosti. Težave so tudi pri nabavi pitovnega materiala po primernih

Dobra krava je najvažnejši člen v verigi govedorejske proizvodnje

cenah od drugod, zato se bomo morali v glavnem zanašati na lastno vzrejo pitovnega materiala od domače črede.

Proizvodne in tržne cene v govedoreji ter velikost naših kmetij nam narekujejo v večini primerov kombinirano proizvodnjo mleka in mesa, ker se dohodek kmetije pri taki proizvodnji dopolnjuje. Prav zato sta primerni kombinirani pasmi rjava in lisasta za dvojno produkcijo. Izjeme so kmetije s pašno-košnim načinom rabe travinja in kmetije, ki ne morejo oddajati mleka zaradi odmaknjenosti. Prvi primer kmetije ne more imeti zaradi tehnologije poleg krav in telic še pitancev, v drugem primeru pa se mora kmetija usmeriti samo v pitanje ali vzrejo telic za prodajo.

V naslednjem letu bo morala pospeševalna služba posvetiti še več dela zboljšanju rejčkih razmer v živinoreji in še naprej zboljševati kvaliteto črede s pasemsko zamenjavo in selekcijo. V zboljševanju rejčkih prilik je osnovnega pomena zboljšanje krmiljenja in nege živali. Zlasti pomembno delo nas čaka pri široki akciji zboljšanja kvalitete krme z boljšimi načini spravila in konzerviranja ter boljše izkoriščanje travnega sveta. Investicije na kmetijah bodo morale biti vršene na osnovi usmeritvenih programov kmetij z ekonomsko utemeljenim izračunom, da se prepreči zainvestiranje kmetij na škodo proizvodnje. Najvažnejši je vrstni red ureditve in opreme kmetije, da ne bo prišlo do pomanjkljivih rešitev kompleksnih faz tehnologije na kmetiji.

Najvažnejše delo pospeševanja živinoreje v kooperaciji bo povečanje tržne proizvodnje ene vrste na posameznih kmetijah z boljšim izkoriščanjem hlevskih, krmnih in delovnih kapacitet kmetije ter proizvodnih kapacitet črede.

V sodelovanju z osemenjevalno in skupno selekcijsko službo bo potrebno vnesti načrtni pripust pri kvalitetnejših čredah. V veliko pomoč pospeševalni službi bo stabilizacija v gospodarstvu in sprejetje napovedanih ukrepov pri ureditvi trga ter odnosov cen. Do sedaj je prav nestabilnost na trgu zmanjševala uspešnost načrtanih usmeritev kmetij v tržno živinorejsko proizvodnjo.

Ing. Tone Horvat

ODBOR ZA MEHANIZACIJO PRI DE KOOPERACIJA JE NA SEJI, KI JE BILA 9. 11. 1970, RAZPRAVLJAL O PONUDBAH POSAMEZNIH TOVARN, KI IZDELUJEJO OBIRALNE STROJE. PRED ČLANI ODBORA JE BILA TEŽKA NALOGA. ODLOČITI SE JE BILO TREBA, KATERE IZMED RAZNIH TIPOV STROJEV, KI JIH IMAMO NA RAZPOLAGO, NAJ BI PRIPOROČILI NAŠIM HMELJARJEM-KOOPERANTOM.

PO VSESTRANSKI RAZPRAVI SE JE ODBOR ODLOČIL ZA TRI TIPE STROJEV. TO SO WOLF WH-220, BRUFF BL-250 IN BB-1200.

Odločitev o nabavi prvega, drugega ali tretjega pa je prepustil hmeljarjem samim s pripombo, da jih je treba predhodno seznaniti z vsemi potrebnimi podatki in lastnostmi posameznih strojev.

Takoj po sestanku odbora za mehanizacijo smo po vseh vaseh, ki so pokazale željo, da nabavijo obiralne stroje, organizirali razgovore z zainteresiranimi hmeljarji. Hmeljarje smo seznanili s tehničnimi podatki o strojih, s cenami obiranja na posameznih tipih in seveda z nabavnimi cenami. Ker so cene obiranja na strojih z veliko kapaciteto znatno nižje, kot na manjših strojih, smo tam, kjer se to da, svetovali hmeljarjem nabavo velikih strojev. Hmeljarji na Gornjem in v Gotovljah so se tako odločili, da bodo obirali na velikih

trovče, Arja vas, Drešnja vas), v petih pa za Bruff BL-250 (Zg. Gorče, Poljče, Polzela, Sp. Roje in Dobriša vas).

Žal se je pozneje v pogovorih s SIP pokazalo, da ima zaenkrat premajhne proizvodne kapacitete in da ne more izdelati vseh strojev, ki bi jih kmetje želeli. Tako bo za prihodnje leto izdelal SIP za kooperante le dva stroja tip BB-1200 in enega tip BL-250. Hmeljarji, ki so naročili stroje BL-250 so se še enkrat sestali in se o tem pogovorili. V Dobriši vasi in na Polzeli so se odločili, da bodo kupili Wolfova stroja, v Zg. Gorčah in Poljšah pa so se nabavi stroja odpovedali in bodo raje počakali še eno leto. Hmeljarji v Sp. Rojah pa so se odločili da vzamejo stroj BL-250.

Osnovali smo prve strojne skupnosti

strojih BB-1200. Odločitev ni bila težka, ker imajo zadosti velike površine hmelja in poleg lastnih sušilnic tudi primerne kooperacijske sušilnice, kjer bodo lahko sušili višek nabranega hmelja. Čeprav se zavedajo da bo organizacija obiranja težka (za nabavo stroja se je odločilo v vsaki vasi po 30 ljudi) so se za nabavo velikih strojev odločili predvsem zaradi nizke cene obiranja.

Pri odločitvah o nabavi malih strojev je bilo največje vprašanje: katerega nabaviti od obeh malih strojev, ki sta na razpolago. Hmeljarji so bili seznanjeni s prednostmi in slabostmi enega ali drugega, cenami obiranja in nabavnimi cenami. Po obširnih razpravah, ki smo jim bili priča na vseh sestankih, se je pokazal naslednji rezultat. V štirih vaseh so se odločili za Wolf-WH-220 (Čeplje, Pe-

Končni rezultat vseh pogovorov je torej naročilo dveh velikih strojev BB-1200, šest Wolfovih strojev WH-220 in enega Bruffovega stroja BL-250.

Poudariti je treba, da je presenečalo pozitivno gledanje hmeljarjev na skupinsko nabavo strojev in medsebojno zaupanje, ki so ga hmeljarji na teh razgovorih pokazali. Naloga nas vseh, tako hmeljarjev kot služb, je, da se za prvo sezono obiranja na obiralnih strojih, last strojnih skupnosti čim bolj pripravimo. Od uspeha obiranja na prvih strojih je namreč močno odvisno, kako hitro bomo v prihodnje uvajali strojno obiranje pri hmeljarjih-kooperantih. Jasno je, da je interes nas vseh, čim hitreje opremljanje s stroji, ker se bomo le na ta način osvobodili strahu pred vsakoletno sezono obiranja. inž. L. Semprimožnik

ŽIVINOZDRAVNIŠKA SLUŽBA

za januar

10. I. FLORJANC Julijan, dipl. vet., Braslovče, tel. 72-027
 17. I. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, tel. 72-201
 24. I. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407
 31. I. ŠRIBAR Edvard, dipl. vet., Sempeter, tel. 71-080
 7. II. FLORJANC Julijan, dipl. vet., Braslovče, tel. 72-027
 14. II. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, tel. 72-201
 Dežurstvo prične v soboto ob 12. uri in se konča v ponedeljek ob 7. uri zjutraj.

VETERINARSKA POSTAJA
 ZALEC

HMELJAR

1971/1

PRILOGA HMELJARJA

Lojze ČETINA, dipl. inž. kmet.

Inštitut za hmeljarstvo - včeraj danes in jutri

Sodobna proizvodnja v katerikoli panogi zahteva dobro raziskovalno in strokovno službo. Posebno velja to za tiste panoge, ki se srečajo s svojimi proizvodi na svetovnem trgu s številnimi konkurenti. Zato so slovenski hmeljarji že zelo zgodaj spoznali, da jim je potreben inštitut, ki bi jim pomagal pri izboljšanju proizvodnje hmelja. Žal pa ta težnja naprednih hmeljarjev dolgo ni bila uresničljiva. Najprej je to preprečila svetovna gospodarska kriza, kasneje pa druga svetovna vojna.

Sele po drugi svetovni vojni so se začeli razvijati prvi zametki strokovnega dela pri takratni hmeljarski zadrugi »Hmezad«. Močna težnja hmeljarjev, veliko razumevanje takratne hmeljarske zadruge ter oblasti in kot najvažnejše finančna ter drugačna podpora hmeljarjev je omogočila, da je bil lahko inštitut pod svojo streho tudi formalno ustanovljen leta 1952. V temeljih inštituta je vgrajenih nešteto prostovoljnih delovnih ur hmeljarjev. Tako smo prišli do hmeljarskega inštituta, kateremu je bil kasneje dograjen še rastlinjak, sušilnice, skladišča za hmelj, lopa za stroje, v letošnjem letu pa še nov rastlinjak za hitro razmnoževanje novih sort. Vedno znova pa ugotovljamo, da bo potrebno še kaj dograditi in sodobno opremiti laboratorije, če bomo želeli svojo nalogo uspešno opravljati.

Že od vsega začetka je bila naloga inštituta dolgoročno načrtana: Povečanje pridelka, zagotovitev ter izboljšanje kakovosti slovenskega hmelja, v zadnjem času pa se vedno močneje postavlja zahteva o racionalizaciji proizvodnje.

V skladu s tako postavljeno dolgoročno vlogo inštituta, je bil tudi njegov razvoj. V prvi fazi razvoja je bilo potrebno posvetiti vse sile pospeševalnemu delu. Hmeljarje je bilo potrebno naučiti uporabljati umetna gnojila, škropiti hmeljišča proti boleznim in škodljivcem, hmelj pravilno sušiti ter skladiščiti itd. To pospeševanje je bilo zelo neposredno in je segalo do posameznega hmeljarja. Uspeh ni izostal. Hektarski pridelek se je od leta 1952 do 1960 povečal od 8 na 13 q na hektar. Tudi kakovost pridelka je bila dobra.

Že od ustanovitve dalje je inštitut delal na žlahtnjenju savinjskega goldinga. Kmalu se je pokazalo, da je poleg selekcije obstoječe sorte, potrebno križanje in vzgoja novih sort. Ker je to delo dolgotrajno, je bilo zelo težko postaviti pravi cilj križanja, torej vzgojiti sorto, ki jo bo v bodoče zahtevalo svetovno tržišče. Takrat je padla odločitev, da morajo imeti nove sorte hmelja boljši pridelek, večjo količino alfa smol, primerno aromo in morajo biti vsaj enako odporne kot dosedanja sorta. Pozneje, ko se je uporaba hmeljskega ekstrakta vedno bolj uveljavljala v pivovarništvu, se je pokazala takšna usmeritev žlahtnjenja kot edino pravilna.

To obdobje šestdesetih let spada v drugo razvojno fazo inštituta, za katero je značilno poglobljanje znanstveno raziskovalnega dela, deloma na račun pospeševalnega dela, deloma pa je to omogočilo večje število no-

vih strokovnjakov. Pospeševalno delo je bilo mogoče zmanjšati zato, ker je bilo na družbenih obratih in v zadrugah vedno več strokovnjakov, ki so lahko prevzeli del nalog pospeševalne službe. Naloga raziskovalnega dela pa je s poskusi in analizami iskala odgovore na vprašanja, ki jih postavlja ali jih bodo v bodoče postavili proizvajalci. Raziskovalno delo mora biti vedno nekaj let naprej. Ko se problem pojavi, že mora vedeti nanj odgovor. Proces usmerjanja inštituta v znanstveno-raziskovalno delo še traja. Zato posveča inštitut veliko pozornost izobraževanju svojih strokovnjakov. Stirje strokovnjaki inštituta študirajo na univerzi 3. stopnje (magisterij) različnih smeri, dva pa sta že končala.

Za to obdobje je značilno delo na racionalizaciji proizvodnje hmelja. Postavljen je bil program nove tehnologije v hmeljarstvu. Takšen program je zahtevala, na drugi strani pa omogočila vedno močnejša družbena proizvodnja. Program nove tehnologije je vseboval uvajanje novih žičnih konstrukcij, večjih razdalj med vrstami, vrsto novih delovnih postopkov (strojna rez, strojna napeljava vodil, uvajanje herbicidov itd.) in novih strojev (plužni odkopalnik, rezalnik, veliki pršilniki, obiralni stroji, tračne sušilnice, ovlaževalci itd.). Program nove tehnologije zahteva tesno sodelovanje med strokovnjaki, ki delajo na različnih področjih. Uvajanje novega ukrepa je namreč treba osvetliti z različnih vidikov, če ga želimo kompleksno rešiti. Na primer pri strojni rezi ni dovolj tehnična rešitev rezi, ampak moramo upoštevati tudi reakcijo rastline (razvoj roparskih poganjkov, pojav hmeljnega hrošča zaradi pokončne napeljave itd.).

Značilno za naš inštitut je, da je tesno povezan s proizvodnjo. K temu pripomore že njegova geografska lega, saj leži v središču hmeljarskega področja, torej tam, kjer se problemi pojavljajo. Zato so tudi rezultati raziskovalnega dela zelo hitro pri proizvajalcih, včasih celo prej kot so poročila dokončno izdelana. Taka tesna povezava med proizvodnjo in raziskovalnim delom je obojestransko koristna. Hmeljarji pridejo hitro do rezultatov raziskovalnega dela, strokovnjaki inštituta pa so s problemi proizvodnje hitro in dobro seznanjeni.

Inštitut za hmeljarstvo je glede na proizvodno panogo ozko specializiran. Zato ne morejo biti strokovnjaki inštituta dovolj spe-

cializirani po znanstvenih disciplinah. To pa zahteva povezavo s specialisti z domačih inštitutov ter dobro povezavo s podobnimi inštituti po svetu. Zato ni slučajno, da imamo dobre stike z vrsto hmeljarskih inštitutov in strokovnjaki v tujini. Naši strokovnjaki sodelujejo na zasedanjih tehnične in znanstvene komisije Mednarodnega hmeljarskega biroja (prej Evropskega hmeljarskega biroja) ter drugih sestankih in strokovnih kongresih. Na ta način redno izmenjavajo izkušnje in dobivajo nove ideje za svoje delo.

Financiranje inštituta je bilo v posameznih razvojnih fazah različno urejeno. Od ustanovitve sem ga pretežno financirajo proizvajalci sami. V prvem obdobju ga je financirala Hmeljarska zadruga (Hmezad), pozneje Okrajna zadruga zveza, Poslovna zveza, danes pa proizvajalci hmelja neposredno po količini oddanega hmelja. Čeprav se je prispevek hmeljarjev za inštitut povečal, je bil delež drugih virov financiranja vedno večji. To so razne usluge, ki jih opravlja inštitut za druge koristnike po naročilu. V zadnjem času so, čeprav že zelo skromno, pri financiranju inštituta udeležena sredstva iz republiških skladov. Tako pokrivajo danes proizvajalci s svojimi prispevki približno polovico predačuna inštituta, drugo polovico pa dobi inštitut iz poskusne proizvodnje, skladov, uslug in drugih virov. Smatramo, da bomo morali v prihodnje povečati udeležbo družbenih sredstev pri financiranju inštituta, da bi tako zmanjšali obremenitev proizvajalcev. Pretirano iskanje novih uslug izven hmeljarskega programa samo z namenom, da bi izboljšali finančno stanje inštituta, bi lahko resno ogrozilo izvajanje hmeljarskega programa. Zato moramo spremljati obseg hmeljarskega programa in zagotoviti zanj potrebna sredstva. Lahko rečem, da smo doslej vedno naleteli na razumevanje pri proizvajalcih, kadar je bilo treba zaradi splošnih podražitev ali vključevanja novih nalog povečati prispevek inštitutu. Tak odnos do inštituta ustvarja pri strokovnjakih dolgoročno gotovost in s tem popolno angažiranost pri reševanju raziskovalnih nalog.

Strokovno glasilo »Hmeljar«, ki je od svoje ustanovitve izhajalo v različnih oblikah, je bilo vedno odličen posredovalec med inštitutom in proizvodnjo. Z željo, da bi se ta vloga Hmeljarja okrepila, našemu glasilu ob jubilejnem praznovanju iskreno čestitamo.

Vsem hmeljarjem in poslovnim partnerjem želita srečno in uspešno novo leto

INŠTITUT ZA HMELJARSTVO
IN HMELJNA KOMISIJA ZA
SLOVENIJO

1971

Trgovska in tehnološka kakovost savinjskega goldinga v zadnjih 25 letih

Savinjski golding je svetovno poznan hmelj. V Sloveniji je edina gojena sorta. Vsa letna proizvodnja se preparira v enem obratu, vrednoti pa po organoleptičnih lastnostih na osnovi postavljenih uzanc in vsakoletnega določanja osnovnih vzorcev za kvalitetne razrede.

Kvaliteto hmelja pa določa tudi njegova kemična sestava. V pivovarništvu vrednotimo hmelj po količini in sestavi greničnih smol. Najpomembnejši sestavni del so α -kislina. Te so važne za trgovca in pivovar narja. Hmeljarja pa zanima predvsem kvaliteta hmelja po prevzemnih vrstah. Pri prevzemu upoštevamo predvsem barvo, zraščeno hmelja in poškodbe zaradi nepravilnega pridelovanja (bolezni, škodljivci, obiranje, sušenje, skladičenje). V celoti ima prevzemna kakovost le malo vpliva ali povezanosti s tehnološko vrednostjo hmelja. Raziskovanja kažejo, da je hmelj III. vrste lahko celo bogatejši na smolah kot I. vrsta. To je predvsem posledica izrazitejši zrelosti, ki pa hmelju vzame zeleno barvo in obarva storžke z rjavimi pegami, ki so znak visoke zrelosti ali celo prezrelosti.

Vendar se v dolgoletnem obdobju kažejo razlike v odnosu kakovostnih vrst. To nam kaže usmeritev naših naporov v samem proizvodnem procesu za povečanje kakovosti. Tako imamo vedno manj poškodb zaradi boleznih in škodljivcev, zaradi temeljitejših zaščitnih ukrepov, manj poškodb zaradi sušenja in vskladičenja. Tehnologija se stalno izboljšuje v smeri večjih pridelkov, nižjih stroškov in boljše kakovosti, ki je določena na osnovi organoleptičnih kriterijev.

Pregled odnosa prevzemnih vrst in skupnega pridelka, ki je podan v tabeli 1. nam kaže razvoj v trgovski kvaliteti našega hmelja in uspešnost ukrepov pridelovanja. V zadnjih letih se je povečala količina I. in II. vrste, predvsem I. Seveda pa ne le pridelovanje, temveč tudi vremenske razmere vplivajo na trgovsko kvaliteto hmelja. To se izraža predvsem v zraščeni in jedrosti ter izenačenosti hmelja, ki so pomembne lastnosti v trgovski kvaliteti hmelja.

Težnja vsakega hmeljarja je, da ima samo I. vrsto hmelja. Vendar to običajno ni uresničljivo. Staro pravilo je, da ima dober hmeljar vse vrste hmelja. Od pogojev leta, tal, oskrbe nasada in spravila ima tak hmeljar več ali manj I. in II. vrste, seveda pa pretežno le-te. Tretja in četrta vrsta se pojavljata v manjši količini vendar kažeta na doslednost hmeljarja, da je obral vse in sortiral pridelok po kvaliteti že pri obiranju in ga nato tudi ločeno sušil. Zadnja leta imamo vedno manj III. in IV. vrste saj poškodbe na rastlini nastanejo v celem nasadu. Ločno obiranje rjavega hmelja je vedno redkejši, pri strojnem obiranju pa sploh odpade.

Tako se staro pravilo spreminja v novo, da ima dober hmeljar le prvo in drugo vrsto hmelja.

Tudi trgovina s hmeljem je zainteresirana na I. in II. vrsto, ker ji tak hmelj dviga ugled. Vendar pa bi želela čim večjo povezanost organoleptične kvalitete hmelja s pivovarniško vrednostjo, kar pa običajno ni. Zelen hmelj je običajno manj zrel in vsebuje manj smol ter je nežejnše oziroma manj izrazite arome. V povojnem obdobju vse tja do konca petdesetih let, tedaj ko še tudi trgovina ni dajala toliko poudarka količini greničnih smol in kemični analizi poedinih odpremnih količin, temveč se je poudarjala predvsem povprečna kemična sestava, se je tak hmelj tudi najvišje cenil. Pri našem goldingu smo zahtevali in še vedno vztrajno zahtevamo čim temnejšo barvo storžkov, čeprav ni to njegova sortna lastnost, in manj izrazita aroma nezrelega hmelja je bila tedaj

tudi bolj cenjena kot je pa danes, ko vemo, da je hmelj izrazite arome in ima največ α -kislina. Zato je zrel savinjski golding svetlozeleno barve z rumenkasto nianso in izrazite hmeljne arome. Želja za temnozeleno barvo hmelja kasneje pa tudi skrb in bojazen pred težavami v času obiranja (pomanjkanje sušilnic, pozneje pomanjkanje obiralcev, pa nestalno vreme) nas je vodilo v zgodnje obiranje. Kot čas optimalne tehnološke zrelosti lahko smatramo 20.—25. avgust. Po opazovanjih zadnjih let vidimo, da ostane savinjski golding v ugodni tehnološki zrelosti tja do 5. septembra. Zato je obiranje pred 15. avgustom neprimerno in predstavlja obiranje nezrelega hmelja z nižjim pridelkom in slabšo kemično sestavo. Slabša kemična sestava (mala količina α -kislina) nastopi posebno v letih, ki so hladna in ki povzročajo dolgo in neizenačeno cvetenje, ki mu sledi tudi počasno oblikovanje storžkov in neizenačena zrelost. Zaradi tega prihaja do upravičenih pomislekov o kemični sestavi savinjskega goldinga.

KVALITETA HMELJA OD LETA 1945 DO 1970 V SLOVENIJI

Tabela 1

Leto	Kakovost hmelja izražena v%			
	I.	II.	III.	IV.
1945	10,80	50,50	33,10	5,60
1946	34,20	49,00	13,40	3,40
1947	30,30	52,90	14,20	2,60
1948	13,50	43,50	32,70	10,30
1949	17,60	56,70	23,00	2,70
1950	46,50	46,20	6,80	0,50
1951	25,30	61,40	11,70	1,60
1952	26,20	65,80	6,80	1,20
1953	4,90	48,80	36,80	9,50
1954	14,60	64,50	15,60	5,30
1955	23,40	52,70	10,90	13,00
1956	20,27	73,83	3,87	2,03
1957	33,58	63,55	1,58	1,29
1958	16,37	74,11	6,36	3,16
1959	6,68	61,52	23,80	8,00
1960	6,93	62,25	23,34	7,48
1961	18,60	71,80	8,50	1,70
1962	35,95	60,24	3,28	0,53
1963	33,77	60,52	5,20	0,51
1964	36,61	56,84	5,36	1,18
1965	25,54	64,82	8,76	0,88
1966	24,83	66,72	7,15	1,30
1967	31,37	63,94	4,31	9,38
1968	24,17	70,80	4,61	0,42
1969	21,70	71,00	6,40	0,70
1970	44,11	52,81	2,59	0,49

Opomba: V letu 1970 je kakovost hmelja določena na osnovi količin prevzetih do 30. novembra 1970.

Organoleptično (trgovsko) kakovost letnika nam prikazujejo tudi vsakoletne razstave najboljših hmeljskih vzorcev, ki smo jih stalno uvedli leta 1968 in z njimi opozarjamo na številne napake in ukrepe, ki jih moramo storiti za izboljšanje kakovosti.

Mehanična analiza, s katero ugotavljamo velikost, težo in mehnično strukturo hmeljnega storžka, nam da podatke, ki so značilni za poedino sorto. Teža storžka (izražamo jo v gramih teže 100 storžkov) vpliva tudi na pridelok poleg tega pa je pokazatelj kvalitete (želimo težje storžke) in se z leti in področji spreminja. Tako je znašala povprečna teža 100 storžkov v Spodnji Savinjski dolini po letih:

Tabela 2

Leto	Teža 100 storžkov g
1957	14,3
1958	—
1959	12,9
1960	14,8
1961	13,8
1962	11,9
1963	13,4
1964	13,0
1965	13,1
1966	13,8
1967	10,6
1968	11,4
1969	16,0
1970	—

Teža 100 storžkov se je v letih 1957—1968 gibala od 10,6 g leta 1967 do 14,8 g leta 1960, ko smo imeli rekordni pridelok.

Tehnološka vrednost hmelja se vrednoti po grenični in antiseptični vrednosti hmelja, ki sta pa predvsem odvisni od količine α -kislina (humulon). Količina α -kislina pa je odvisna od mnogih faktorjev. Predvsem so izrazite razlike med poedinimi sortami. Posebno v zadnjih letih se vedno bolj uveljavljajo sorte z veliko količino α -kislina (Northern Brewer, Brewer's Gold, itd.). Tudi sorta savinjski golding je znana po večji količini α -kislina kot sorte, ki so priznane po svoji žlahtnosti kot žateški, halertauški in nekatere angleške sorte. Hmeljarji iz izkušnje vedo, da je v nekaterih letih hmelj bolj »masten«, a v drugih manj, vsebuje več ali manj humulona. Tudi večletni podatki analiz kažejo, da imamo v nekaterih letih več greničnih smol, a v drugih manj. Predvsem pa je različna količina α -kislina, ki se tvorijo tik pred obiranjem hmelja. Na količino α -kislina vplivajo še lega, osvetlitev, agrotehnika in gnojenje, čas in način obiranja, sušenje itd. Vendar od vseh teh vplivov sta najizrazitejša sorta in vremenski pogoji. Kakšna je bila količina α -kislina v našem hmelju v poedinih letih, smo prikazali v tabeli 4 in grafikonu. Od leta 1957 naprej smo sistematično zajemali vzorce za analizo, zbrali pa smo tudi vse starejše dosegljive podatke.

V vsem obdobju 1948 do 1970 je povprečna letna količina α -kislina nihala od 5,71% v letu 1950 do 8,6% v letu 1948. V obdobju od 1957 do 1970, ko smo sistematično ugotavljali kemične vrednosti, je bilo največ humulona leta 1960 — 8,12%, a najmanj leta 1967 — 5,95%. Karakteristično za sorto savinjski golding v pogojih savinjske doline je 7% α -kislina in zato lahko smatramo vsaka odstopanja od te vrednosti kot vpliv vremenskih razmer.

O vplivu vremenskih pogojev na količino α -kislina imamo malo literature. Meneret (1955, 1956) smatra, da je količina α -kislina odvisna od sončnega obsevanja in padavin v času razvoja in zorenja hmeljnega storžka. Zattler (1960) navaja, da imajo storžki, ki rastejo v senci manj smol kot oni, ki niso zasenčeni. Iz večletnih podatkov sta Zattler in Jehl (1962) ugotovila korelacijo med količino mehkih smol in vremenom. Po teh ugotovitvah daje suho in vroče poletje z obilico sonca hmelj z manjšo pivovarniško vrednostjo kot vlažno hladno vreme v času storžkanja. Burgess (1964) ugotavlja, da je kritično obdobje za količino smol avgust in da najbolj vpliva srednja dnevna temperatura. Čim večja je srednja dnevna temperatura v avgustu, večja je količina α -smol. Tudi količina sončne osvetlitve v avgustu vpliva po Burgessu pozitivno na količino smol, vendar manj izrazito kot srednja dnevna temperatura v av-

gustu. Burgess je te ugotovitve dobil za področje Kenta v Angliji, kjer znašajo srednje mesečne temperature v avgustu 15–18°C, medtem ko so pri nas od 18–20°C.

Pomembno za količino α -kislin je vreme v času storžkanja. Zato smo ugotovili povprečno temperaturo, vsoto povprečnih dnevni temperatur in količino padavin od cvetenja do tehnične zrelosti (tab. 2).

V obdobju od 1948 do 1970 se je povprečna temperatura v času storžkanja gibala od 17,2°C v letu 1968 do 20°C v letih 1950 in 1967. Tudi količina padavin je bila v tem obdobju najintenzivnejšega priraščanja rastlinske mase različna. Tako je bilo leta 1962 le 66,7 mm, a leta 1958 kar 278,9 mm padavin. Najbolj pa je v posameznih letih različna vsota povprečnih dnevni temperatur, ki je znašala leta 1970 690, a leta 1958 kar 1167°C.

V obdobju od 1948 do 1970 smo imeli:
14 let z več kot 7% α -kislin in
9 let z manj kot 7% α -kislin
Kakšne pa so bile vremenske razmere v času storžkanja v letih, ko je bilo nad 7% α -kislin in v letih, ko je bilo pod 7% α -kislin, nam prikazuje tabela 3.

Tabela 3
Vremenske razmere v času storžkanja in % α -kislin

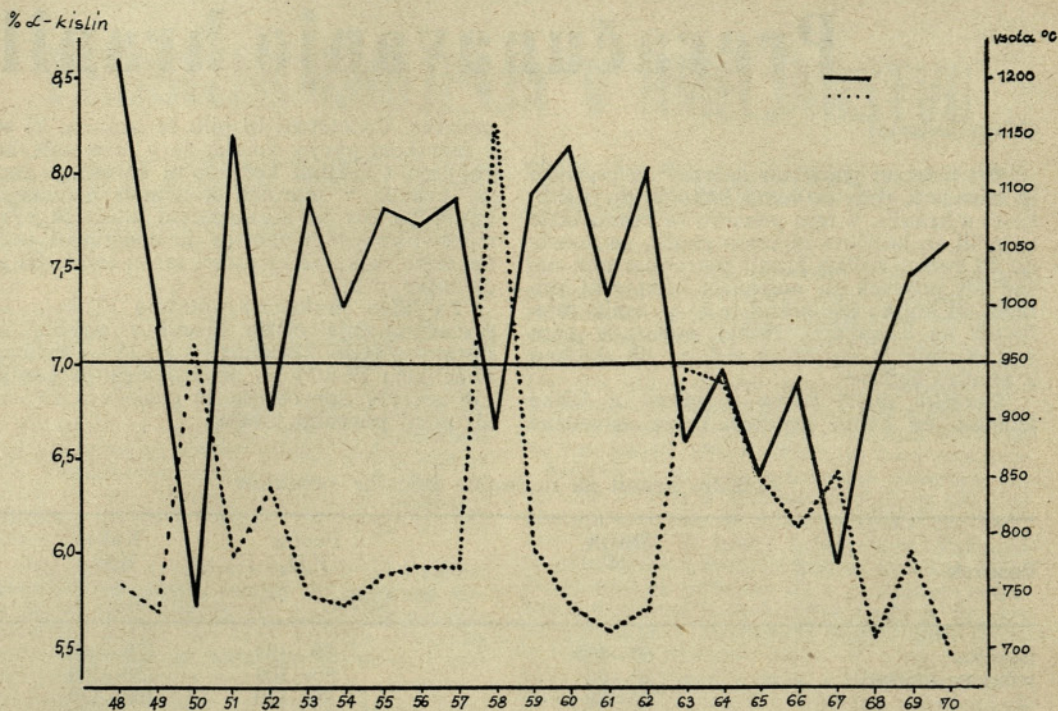
Leta	Pov. tem.	Padavin mm	Vsota °C	Vsota °C/mm	Vsota °C/% α
Nad 7% α -kislin	19,0	185,7	752	4,78	96,5
Pod 7% α -kislin	19,6	175,4	899	5,50	132,8

Tabela 4
Količina α -kislin in vreme v času storžkanja 1948–1970 v Savinjski dolini

Leto	% α -kis.	Povp. temp.	Padavin mm	Skupaj °C	°C/mm	Skupaj °C/% α
1948	8,60	18,9	216,3	756	3,50	87,9
1949	7,20	18,4	191,4	735	3,80	102,0
1950	5,71	20,7	146,8	969	6,60	169,7
1951	8,20	19,1	161,4	784	4,87	95,6
1952	6,63	20,5	155,7	840	5,40	127,5
1953	7,88	18,2	143,7	748	5,21	94,9
1954	7,30	18,1	131,7	742	5,64	101,5
1955	7,82	18,7	234,5	766	3,28	95,5
1956	7,72	18,7	122,0	769	6,30	100,0
1957	7,78	18,7	228,6	768	3,36	98,5
1958	6,64	19,5	278,9	1167	4,18	176,5
1959	7,90	19,8	228,0	793	3,48	100,0
1960	8,12	18,5	119,5	739	6,20	91,0
1961	7,37	18,4	236,7	718	3,03	97,5
1962	8,01	20,5	66,7	737	11,00	92,0
1963	6,60	20,6	169,8	949	5,61	144,0
1964	6,94	19,8	228,9	931	4,07	135,0
1965	6,42	19,3	135,9	850	6,25	132,2
1966	6,90	18,8	195,2	809	4,15	125,0
1967	5,95	20,7	93,6	851	9,10	142,0
1968	6,90	17,2	174,0	723	4,15	104,0
1969	7,49	20,2	253,5	787	3,10	105,0
1970	7,61	20,3	165,7	690	4,16	90,6
Povpreč.	7,29	19,3	177,3	810	5,06	113,3

Iz tabele vidimo, da imamo manj α -kislin v letih z višjo povprečno temperaturo v času storžkanja in višjo vsoto povprečnih dnevni temperatur in tem obdobju. Količina padavin ima le indirektni vpliv. Leta z manj kot 7% α -kislin imajo v obdobju storžkanja 899°C, a leta z nad 7% α -kislin le 752°C. Več α -kislin imamo v letih z nižjo temperaturo in več vlage v času storžkanja. To vidimo iz kvocienta °C/mm, ki nam pove, koliko °C pride na 1 mm padavin. V letih z več α -kislin je ta kvocient 4,78, a v letih ko je α -kislin pod 7%, je kvocient 5,50°C/mm. V letih, ki so z α -kislinami siromašna, imamo veliko toplote na % α -kislin, a v bogatih letih imamo precej manj toplote na % α -kislino.

Graf. 1. — kisline in toplota v času storžkanja (Savinjska dolina 1948–1970)

Vendar se že tudi vidi pojav, da v letih, ki so hladna v tem obdobju nimamo mnogo α -kislin npr. leto 1969 ima povprečno 6,9%, a povprečna temperatura v času storžkanja je znašala 17,2°C, a vsota temperature tudi 723°C.

Zaključek

Kakovost savinjskega goldinga je bila v obdobju 1945 do 1970 različna. V vseh letih je bila taka, da je bil naš hmelj na svetovnem tržišču cenjen in iskan. Naš hmeljar je v vsem obdobju skrbel za njegovo trgovsko kakovost in zunanji vtis. Izboljšanje tehnologije, k čemer je poleg doslednosti in vestnosti hmeljarja prispeval tudi Inštitut za

hmeljarstvo s svojim raziskovalnim in pospeševalnim delom, je dalo več prvovrstnega hmelja.

V tem obdobju je bila tehnološka kakovost tj. količina α -kislin različna. V letih od 1948 do 1970 smo imeli 9 let z manj kot 7% α -kislin in 14 let z več kot 7% α -kislin. Vremenske prilike predvsem povprečna temperatura in vsota povprečnih dnevni temperatur v času storžkanja vplivajo na količino α -kislin. V letih z nižjo vsoto temperatur v času storžkanja imamo več α -kislin. V vsem obdobju ni opaziti tendence zmanjšanja količine α -kislin temveč izrazit vpliv vremena v času storžkanja na količino α -kislin.

MILAN DOLINAR, dipl. ing. agr.

»Hmeljar« in njegova vloga pri pospeševanju hmeljarstva

Prav gotovo so se savinjski hmeljarji, odločili za tiskanje prvega »Hmeljarja« po osvojitvi zato, da bi ta list kar največ pripomogel k dvigu med vojno na minimum zreduciranega hmeljarstva. Pospeševanje je ena od oblik propagande in akcije, ki se je obdržala do danes v različnih oblikah.

Najvažnejše pri pospeševanju je tiskana beseda. V povojnem obdobju, ko je primanjkovalo strokovnjakov, in ko je »Hmeljar« prišel brezplačno v roke do vsakega hmeljarja, je ta odigral pomembno vlogo. Tako zasledimo že v prvi številki letnika 1946 navodilo, kako sadimo hmelj in kaj mora vsak hmeljar vedeti. Taki in podobni naslovi se vrstijo skozi vsa leta »Hmeljarja« le s to razliko, da se pojavljajo vse bolj specializirani avtorji, da se kakovost in raznolikost stalno večja. Z ustanovitvijo Hmeljarskega inštituta in kasneje, ko se je uredništvo preneslo na inštitut, je »Hmeljar« objavljala izključno strokovne članke.

Vsi ti članki, ki so jih pisali izkušeni pridelovalci kot tudi strokovnjaki o raznih problemih in temah so vsak po svoji plati pospeševali hmeljarstvo. Njim gre zasluga, da je slovensko hmeljarstvo doseglo tako visoko reven v vseh pogledih. Pisana beseda je segla tudi izven meja naše domovine, tako da nas danes tuji hmeljarji uvrščajo med sebi enake, v nekaterih pogledih pa jih celo prekašamo.

Oblika pospeševanja so tudi osebni stiki s hmeljarji. Delavci hmeljne komisije, kasneje »Hmezad« in inštituta in danes veliko število kmetijskih strokovnjakov po delovnih organizacijah vsak po svoje pospešujejo hmeljarstvo. Nova dognanja v svetu, na Inštitutu za hmeljarstvo v Žalcu in iz prakse se prenašajo na proizvajalce strokovnjake, v pisni ali ustni obliki pa pridejo po najkrajši poti v proizvodnjo.

Današnja oblika pospeševanja se nam zdi zaenkrat najboljša. Opustili smo prvobitni način, ko se je pospeševalec iz inštituta oglašal k posameznim kmetom hmeljarjem, opustili smo sestanke s proizvajalci na terenu med vegetacijo.

Ohranili pa smo redne 14-dnevne sestanke s hmeljarskimi strokovnjaki, občasne preglede hmeljišč, da opozorimo na potrebne agrotehnične ukrepe in na pojave bolezni in škodljivcev. V zimskih mesecih na par dnevni seminarjih seznanimo področne kmetijske strokovnjake z novostmi iz stroke. Za proizvajalca organiziramo strokovna predavanja, v letu 1970 pa smo prvič pričeli z izdajo hmeljarskih informacij.

Zato moramo še naprej in morda spet nekoliko več prostora v današnjem »Hmeljarju« posvetiti hmelju, da bo naslov, ki ga nosi, ustrezeni vsebini.

Preračunavanje hranil v gnojila

(Nadaljevanje)

Pri izdelavi gnojilnih načrtov za posevke in nasade je prav če vemo, kako so tla oskrbljena s hranili. V tem primeru se bomo lažje odločili za količino in vrsto gnojil, še posebno če vemo, koliko hranil potrebuje nek nasad ali posevek za normalen hektarski pridelek in koliko teh hranil je že v zemlji rastlinam na razpolago. Nekaj podatkov nam je poznanih iz literature, del pa jih dobimo z analizo zemlje.

Gnojilni načrt bomo pravilno in lahko izdelali, če bomo upoštevali vse navedene

podatke. Upoštevat bi bilo še hranila, ki so v hlevskem gnoju, vendar le v primerih, ko gnojimo z večjimi količinami hlevskega gnoja; hranila v manjših količinah hlevskega gnoja pa so le meliorativni dodatek. Pri izdelavi gnojilnih načrtov je upoštevati tudi nekatere fizikalne lastnosti tal in tamkajšnje ekološke prilike.

Za lažjo praktično uporabo »Tabele za preračunavanje čistih hranil v gnojila in obratno«, (Glej Hmeljar — št. 11 — Priloga Hmeljarja 1970/5) bo pri izdelovanju gnojilnih načrtov dobrodošla še naslednja že več ali manj poznana tabela:

Podatki količin hranil za glavne posevke in nasade so okvirni in so zbrani po novejših izkušnjah. Izkoristek posameznih hranil je manjši:

	Izkoristek v %	Od ostankov hranil se izpere %
dušik — N	70—90	10—20
fosfor — P ₂ O ₅	30—50	—
kalij — K ₂ O	60—80	20—40
magnezij — Mg	30—50	50—70
bor — B	90	10—90
mikroelementi	10	nad 50

Količina hranil za normalne pridelke posevkov

Posevek	Dušik N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalij K ₂ O
kg/ha			
pšenica	60—100	80—120	120—140
ječmen, ozimni	50—80	80—100	120—160
rž	50—80	80—120	100—120
oves	40—60	80	100
krompir	60—140	90—120	120—160
koruza	100—160	90—120	120—160
pesa	100—160	90—120	120—160
koleraba	100—120	60—90	100—120
repica	100—120	60—90	100—120
lucerna		70—100	180—200
črne detelja		60—90	180—200
deteljno-travna mešanica	60—120	80—120	80—160
travniki, trikosni	60—80	80—120	80—160
pašniki	100—160	80—120	80—120
stročnice		80—120	100—120
hmelj	120—180	90—130	100—160
sadno drevje	120—200	90—160	160—200
vinska trta	80—200	90—160	160—200

Vsak posevek vzame letno neko količino hranil. Da pa ima posevek na razpolago zadostno hranil, je potrebno pri načrtovanju, z ozirom na izkoristek danega gnojila računati z večjo količino posameznih hranil, kakor znaša odzvem nekega hranila.

Prav je računati s čistimi hranili! Ob tako pestri izbiri mineralnih gnojil bodo tako odločitve pri načrtovanju za gnojenje lažje. In tako bodo tudi gnojilni načrti s pomočjo analiz zemlje in tabel strokovno pravilni in ekonomični. Vsakoletna kratka bilanca hranil pa nam bo spričevalo o pravilnem gospodarjenju.

T. WAGNER, mr. agr.

HMELJARSTVO V NOVI ZELANDIJI

Zadnje dni julija si je ogledal Inštitut za hmeljarstvo v Zalcu in hmeljišča v Savinjski dolini dr. R. Roborgh, direktor Hmeljarske raziskovalne postaje v Nelsonu v Novi Zelandiji. Potoval je po vseh hmeljarskih deželah severne hemisfere. Izrazil je pozitivno mnenje o našem hmeljarstvu in delu našega Inštituta. Ob tem obisku smatramo za potrebno, da naše hmeljarje seznanimo s hmeljarstvom te dežele, ki leži na južni polobli in daleč od nas.

Nova Zelandija ima danes samo 247 ha hmeljišč s povprečnim pridelkom 1885 kg/ha v letu 1969 (po statističnih podatkih J. Bartha: Hopfen 1969-70).

Hmeljarstvo so v Novo Zelandijo prinesli prvi naseljenci sredi zadnjega stoletja. Najprej so hmelj gojili v Dominyonu, toda v novejšem času se je gojenje hmelja omejilo na provinco Nelson v severno-zapadnem delu južnega otoka. Pred koncem stoletja so gojili angleški Fuggle in Golding. Po letu 1897 so importirali sorte z velikim pridelkom kot Late Cluster iz Kalifornije (lokalno se je imenoval kalifornijski hmelj), ki je postopoma zamenjala angleške sorte skoraj v vseh hmeljiščih.

Pred leti so začeli širiti nove v Nelsonu vzgojene sorte, ki jih je vzgojila hmeljarska raziskovalna postaja v Riwaki. Te sorte so odporne proti črni gnibli korenin in sedaj zavzemajo 50% celotne površine.

Hmeljarsko področje se razteza na 41° južne zemeljske širine. Temperatura in dobra razporeditev padavin ter povprečno 8 ur sončnega obsevanja na dan v 4 mesecih od novembra do februarja omogočajo lep in izenačen razvoj hmeljske rastline. Za sorte, ki jih gojijo na severni hemisferi pri večji zemeljski širini, je poletni dan v Nelsonu prekratek, toda ni prekratek za kalifornijske sorte, ki dajejo dobre pridelke v teh pogojih dolžine dneva.

Hmeljišča so na peščeni in prašnati ilovici ob rekah: Waimea, Motueka, Riwaka in v ravninah Motueke, kjer so težja tla. Podtalje je dobro drenažno. Na nekaterih mestih je podtalje bolj zbito in tu so hmeljišča poškodovana zaradi visoke talne vode, ki nastopi pozimi.

Hmeljarji pretežno redijo tudi ovce, a nekateri gojijo tudi tobak. Imajo po 5 do 15 akrov (2—6 ha) hmeljišč, ki jih varuje visoko grmovje pred vetrovi.

Žičnice so visoke 4—4,5 m. Hmeljne rastline se razvijajo kot »hribčki« pri razdalji 1,8 × 1,8 m in 1,8 × 2,1 m, kar da na ha do 2600 rastlin. V hmeljišču gojijo 1 moško rastlino na 80 do 100 ženskih in zato proizvajajo osemjenjen hmelj.

Takoj po obiranju tj. v začetku aprila sežgejo ostanke hmeljevine in naorjejo vrste. S tem varujejo korenino pred preobilno vodo v času mirovanja. Nato zasejejo lupino ali rž med vrste in tako pustijo hmeljišče vso jesen in zimo.

V začetku nove vegetacije tj. sredi septembra, najprej zaorjejo zeleno maso jeseni posejanih rastlin v 20—25 cm debelo plast tal in odorjejo zemljo od vrst. Štore ročno odkrijejo in pripravijo za rez. Pozno septembra in zgodaj oktobra obrežejo štore.

Pred nekaj leti so napeljevali vodila še s tal, toda danes uporabljajo zato platformo, ki je montirana na traktor. Dve 4—4,5 m dolgi vrvici iz sisala obesijo na žico nad vrsto vsako 60 cm stran od vertikale. Spodnja konca vrvic vežejo na železno sidrce v centru korenike. Ti dve vodili v obliki V služita za vzpenjanje hmeljnih poganjkov.

Poganjke napeljejo na vodila, ko so dolgi 30—50 cm, kar je v prvem tednu novembra. To opravijo ženske, ki odberejo 4 zdrave, močne, mlade poganjke z močnim vrhom iz sredine štora. Ostale poganjke odrežejo.

Takoj po napeljavi gnojijo z mešanimi gnojili. Tako dajo 1200 kg/ha NPK gnojila (5—3—9), ki je sestavljeno iz suhe krvi, kostne moke in drugih gnojil. Danes vedno več hmeljarjev uporablja nitrofosho, granulirano (13—6—17), proizvod B. A. S. F. Gnojijo ročno, na široko, 30 cm od centra štora. 100 kg/ha čilskega solitra ali amnosulfata dajo okoli rastline sredi decembra, ko vrhovi trt dosežejo nosilne žice. Apnenec trosijo zgodaj jeseni tam, kjer so tla kislja, in kjer je pH pod 5.

Zadnji teden januarja ali v začetku februarja, ko se na panogah začne pojavljati cvet, očistijo trte listov do višine 1,20 m. S

tem želijo ovirati razširjanje rdečega pajka po rastlini navzgor v februarju, ko je običajno suho in vroče. Odstranjevanje suhih panog tudi omogoča lažje obiranje. Hmeljarji, ki gojijo ovce, pogosto prepuščajo to delo njim, da popasejo spodnje liste in panoge.

Hmeljarji Nove Zelandije nimajo težav z zatiranjem hmeljne uši, hmeljne peronospore in pepelaste plesni. Rdeči pajek naredi škodo le v izjemno suhih in vročih poletjih. Proti pajku ne škrope vsako leto. Verticilij se je pojavil samo dvakrat, obkrajat v enoletnem hmeljišču, ki so ga zasnovali po krompirju.

Viroze (kot npr. koprivja glava, mozaik) se le občasno pojavijo v hmeljiščih in škoda je neznatna.

Težavno je gnojenje hmelja na tleh z visoko talno vodo, ker se tam razvije črna gniloba korenin. Kalifornijske sorte so zelo občutljive za to bolezen. Glivica prodira v štor ob ali malo pod talno površino in razkrajata rastlinsko tkivo. Škoda se opazi zgodaj spomladi, ko se hmeljišča odorjejo in so štiri popolnoma zgnili. Prvi pojav gnilobe korenin so opazili v začetku tridesetih let, tri dekade po tem, ko so uvedli kalifornijske sorte. Od takrat se je bolezen hitro razširila. Prazna mesta so morali posaditi in poleg teh stroškov so hmeljarji imeli tudi manjši pridelek.

Sodelovanje hmeljarjev, pivovarjev in novozelandske vlade je rodilo ustanovitev hmeljarske raziskovalne postaje, ki je postavila v svoj program zlahktnenje in vzgojo tolerantnih sort hmelja proti črni gnilobi korenin (leta 1951).

Rezultat tega programa so bile 3 New Nelson sorte hmelja, ki imajo kombinirano toleranco do črne gnilobe in visoki pridelek ter kvaliteto. Te sorte so hmeljarji dobili leta 1960. Sedaj je dobra polovica površine zasajena z novimi sortami.

Običajno so kalifornijske sorte v Nelsonu zrele za obiranje v prvem tednu marca. Količina lupulina je tedaj optimalna, lističi storžka so stisnjeni tako, da je čim manj izgub. Včasih začenjajo obiranje že zadnji teden februarja zaradi strahu pred slabim vremenom, ki lahko prekine obiranje.

Do pred 12 leti so ves hmelj v Novi Zelandiji obrali ročno. Ženske iz vse dežele so prihajale v Nelson za 3—4 tedne in obirale hmelj. Ko je to delo postopoma postalo neudobno in težko, so v začetku petdesetih let začeli s strojnimi obiranjem in sedaj oberejo nad 90 % vsega pridelka strojno. Obiralni stroji so vertikalnega stacionarnega tipa in dnevno oberejo nad 50.000 kg zelenega hmelja. Ne bo dolgo, ko bo ročno obiranje postalo le še stvar preteklosti. Tudi pri nas moramo pričakovati tako bodočnost obiranja hmelja, saj je tak razvoj v vseh hmeljarskih naprednih državah.

Sušilnice v Novi Zelandiji imajo navadno sušilnico in skladiščni prostor. Sušilnice imajo 18—30 m² površine in žično mrežo. Hmelja nasipajo 60—120 cm na debelo, z ene strani ga v sušilnico vlagajo, a z druge izpraznujejo. Sušilnice kurijo na olje ali premog. Kurilna naprava je avtomatična in vroč zrak poriva ventilator skozi plast hmelja. Sušenje traja 8—10 ur. Sui hmelj ohladijo in pustijo da odvogne ter ga 7—14 dni po sušenju pakirajo v bale različne teže. Vlaga baliranega hmelja znaša 8—12 %.

Novozelandski hmelj prodaja hmeljarski trgovski odbor. Ta prevzame ves hmelj in v začetku maja komisija pivovarjev in hmeljarjev določi kakovost. Določijo 4 različne vrste, ki se razlikujejo po količini in kakovosti lupulina, in kvaliteti obiranja.

Delo hmeljarske raziskovalne postaje je dalo nove Nelsonske sorte, ki so odporne proti črni gnilobi korenin. Nadaljujejo delo na izboljšanju kvalitete v vzgojo zgodnjih in poznih sort. Tako želijo podaljšati čas obiranja in določiti optimalne pogoje sušenja za strojno obrabo hmelj. Želijo zmanjšati količino semena z uvedbo triploidnih sort.

Kljub malim površinam hmeljišč je skrb za bodočnost hmeljarstva v tej deželi izredno intenzivna in trajna ter raziskovalno delo dobro organizirano.

TONE WAGNER, mr. agr.

PROBLEMI GNOJENJA V HMELJARSTVU

V hmeljarstvu smo v sorazmerno kratkem času povečali hektarske pridelke. Nihanja pridelkov iz leta v leto so mala, kar dokazuje, da smo dosegli nivo, ko z agrotehničnimi ukrepi ne moremo več bistveno vplivati na povečanje pridelka. Uporaba gnojil je velika, saj v povprečju gnojimo vsako drugo ali tretje leto s 300 q hlevskega gnoja in letno z okoli 1800—2100 kg mineralnih gnojil na 1 ha hmeljišča. Da smo v sorazmerno kratkem času prišli do tolikih količin mineralnih gnojil, je pripisati sorazmerno nizkim stroškom, ki jih imamo z umetnimi gnojili v primerjavi z ostalimi proizvodnimi stroški. Poleg tega se pri visokovrednostnem produktu kot je hmelj ne vprašujemo, ali nam da poslednji kilogram gnojil še toliko, da se ga izplača uporabiti.

Res je, da je pridelek odvisen od količine uporabljenih gnojil, vendar do določene meje, ko se nam pokaže, da nadalje povišanje odmerka gnojil ne daje večjega dohodka (meja optimalnega odmerka) ali ne daje večjega pridelka (meja maksimalnega odmerka). Pri hmelju sta glede na veliko razliko v ceni gnojil in hmelja optimalni in maksimalni odmerki precej blizu skupaj. Danes pa v praksi kot tudi v gnojilnih poskusih ugotavljamo, da nam večanje gnojilnih odmerkov ne daje večjih pridelkov. V povprečju smo dosegli ob današnji konstelaciji ostalih rastnih činiteljev mejo maksimalnega odmerka. Potrebno je zmanjšati raznolikost v pogledu gnojenja: hmeljarji, ki gnojijo malo, morajo gnojiti več, a oni, ki močno gnojijo, lahko zmanjšajo obroke gnojil. To lahko trdimo, predvsem pri gnojenju s fosfornimi in kalijevimi gnojili, kjer smo marsikatero hmeljišče že pregnojili in nam mnoga hmeljišča kažejo močno založenost. Posledica tega je, da hmeljna rastlina na obilno gnojenje s fosfornimi in kalijevimi gnojili le slabo reagira. Tudi gnojenje z dušičnimi gnojili lahko ponekod zmanjšamo. Rezultati poskusov zadnjih let namreč kažejo, da gnojenje s 150 kg dušika v obliki mineralnih gnojil v času vegetacije v dosedanji tehnologiji popolnoma zadošča. Večji odmerki dušičnih

gnojil niso dali večjih pridelkov, so pa vplivali na izgled rastline, ki je bila bolj olistana in temnozelenata.

Če vemo, da je povečanje pridelka v naših hmeljiščih pripisati povečani rabi mineralnih gnojil, potem se moramo tudi vprašati, katera hranila pa najbolj vplivajo na pridelek? Dušik nam mnogo bolj poveča pridelek kot pa fosfor in kalij. Tudi v hmeljarstvu gremo isto pot kot v drugih deželah. Obogatili smo in ponekod še zalagamo tla s fosforjem tako, da smo gnojili in gnojimo z velikimi količinami fos. gnojil. Danes vemo, da nam gnojenje s fosforjem ne zvišuje bistveno pridelka, saj na tleh, ki imajo 50 in več mg P₂O₅ na 100 g tal dosežemo enake ali nižje pridelke kot tam, kjer je P₂O₅ le nekaj miligramov. Važnejši so ostali rastni činitelji kot pa količina P₂O₅. Poleg tega je poznano, da s pridelkom odnesemo relativno male količine fosfora. Seveda pa gnojenje s fosfornimi gnojili indirektno le vpliva na fiksacijo dušika in njegovo sproščanje iz organskih oblik v tleh. Danes je v hmeljiščih, ki so dobro založena s fosforjem in kalijem povsem upravičljivo gnojenje z gnojili v širokem razmerju med glavnimi hranili v korist dušika. Pri tem mislimo na zmanjšanje količine fosfornih gnojil oziroma na opuščanje gnojenja s fosfornimi in ponekod tudi s kalijevimi gnojili zaradi velike zaloge v tleh za določeno obdobje.

Dušičnih gnojil trosimo 600—900 kg/ha kar zavisi od vremenskih razmer in izgleda rastline. Vremenske razmere vplivajo na mikrobiološko življenje v tleh, na proces nitrifikacije tj. tvorbo nitratov iz amoniakalnih oblik dušika. Po izgledu rastline vidimo preskrbljenost z dušikom. Nepravilno je, da s povečanimi obroki dušičnih gnojil skušamo popraviti napake, ki jih delamo pri oskrbi rastline (pozna rez, napeljava itd.).

Hmeljišče gnojimo z organskimi in mineralnimi gnojili. Pri tem se pogosto vprašamo, kakšna je vloga organskih in mineralnih gnojil. Ali je potrebno pogosto gnojiti z velikimi količinami hlevskega gnoja, kar po-

Lep, izenačen, harmonično gnojen hmelj

draži proizvodnjo, a njegov direktni učinek na pridelek v primerjavi z mineralnimi gnojili ni posebno velik. Hmeljarski obrati imajo pri gnojenju s hlevskim gnojem tudi veliko delovno konico. Poleg tega je gnojenje s hlevskim gnojem v jeseni zaradi slabega vremena tudi težko izvedljivo. S traktorji in prikolicami odvažamo gnoj na hmeljišče, tlačimo razmočeno zemljo in kvarimo strukturo. O gnojenju sta danes v svetu dve misljenji: za in proti gnojenju s hlevskim gnojem. Odkar se tehnologija v živinoreji odmiha od klasičnega načina nastiljanja, je tudi proizvodnja hlevskega gnoja manjša. Zato se hlevski obrati vse manj oskrbujejo s hlevskim gnojem od živinorejskih obratov, ali pa je njegova cena na meji rentabilnosti. Dosedanji poskusi ne kažejo razlik v pridelku parcel, ki so bile gnojene s hlevskim gnojem in mineralnimi gnojili in parcel, ki so bile gnojene le z mineralnimi gnojili. Seveda je bila količina hranil v obeh primerih ista, le

da je bila pri gnojenju z mineralnimi gnojili enota hranil cenejša. Takoj je treba pripomniti, da je bil ta poskus izveden na srednje težkih tleh, ki imajo dobro propustnost, strukturo in dobro gospodarijo z vodo in tudi nasad je krepak.

Hlevski gnoj je odpaden proizvod živalske proizvodnje. V rastlinski proizvodnji je potrebno uporabiti hranilne snovi, ki jih gnoj vsebuje. Po drugi strani pa ne smemo smatrati, da je hlevski gnoj nezamenljiv in da brez njega ne moremo rastle optimalno prehraniti. Hlevski gnoj predstavlja vir organske snovi, ki vpliva na fizikalne lastnosti tal, predvsem na poroznost in strukturo. Vendar tudi tega njegovega vpliva ne smemo precenjevati. Količina organske snovi v tleh in to predvsem humusa, ki nastaja v procesu razpadanja in sinteze organske snovi je pogojena s pedoklimatskimi razmerami.

Poleg hlevskega gnoja se priporoča za povečanje organske snovi v tleh tudi zeleno

gnojenje. Zato uporabljajo različne rastline. Če gojimo leguminoze, želimo tla obogatiti z dušikom in organsko snovjo, a če gnojimo neleguminozo, želimo le povečati organsko snov v tleh. V hmeljarstvu težimo le, da z zelenim gnojenjem povečamo organsko snov v tleh, medtem ko dušik damo v mineralni obliki. Sploh je zeleno gnojenje hmeljišč poseben problem. Kajti še vedno ostane vprašanje, koliko povečamo količino organske snovi v tleh z zelenim gnojenjem. Po najnovejših izsledkih z zelenim gnojenjem tla obogatimo s procesi mineralizacije. Zelena masa razpade in služi rastlinam kot vir mineralne hrane. Z zelenim gnojenjem torej ne povečujemo količino humusa v tleh. Organska snov, ki jo damo v tla z organskimi gnojili tj. s hlevskim gnojem ali zelenim gnojenjem ni glavni temveč stranski vir humusa. Glavni vir humusa so rastline, ki jih gnojimo, zato imamo v travniških tleh tudi več humusa kot na njivskih.

MILJEVA KAČ, dipl. ing. agr.

Sodobno varstvo rastlin pred boleznimi, škodljivci in pleveli

Uspešno varstvo pred boleznimi, škodljivci in pleveli, je pogoj za ekonomično hmeljarjenje. Da bi vnaprej pravilno usmerjali zaščitno službo v hmeljarstvu, pogledimo kakšno je sodobno varstvo rastlin pred boleznimi, škodljivci in pleveli drugod in pri nas.

Varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci je znak intenzivne rastlinske proizvodnje. Čim večja so vlaganja, tem bolj morajo biti zavarovana. Ostra borba za velike in kvalitetne pridelke — kajti prav to, kar smo pri-

vo in lepo blago in zavarovati ves pridelek. V strahu, da ne bi izpustili zaščitnega ukrepa, ki je za pridelek odločilnega pomena, so v razvitih deželah škropili nasade v času vegetacije tudi po 20—30-krat.

Tako dosledno zaščito je omogočil kolsalen povojni razvoj kemične industrije na eni in kmetijske mehanizacije na drugi strani. Pred vojno je bilo na tržišču nekaj 10 vrst pesticidov. Pri nas je bilo registriranih 42 pripravkov. Danes ima v naši državi dovoljenje preko 500 različnih pripravkov za varstvo rastlin na osnovi preko 100 aktivnih substanc. V nekaterih državah je v prodaji še veliko več pripravkov, v Švici na primer 700, v Nemčiji 1600, v ZDA pa 17.000. S tem pa ni rečeno, da je izbira toliko boljša, kolikor več sredstev je na razpolago.

Hkrati z razvojem kemijske industrije, se je naglo razvijala tudi kmetijska mehanizacija. Izdelali so nove škropilnice ali boljše pršilnice z izredno zmogljivostjo. Tako nekateri atomizerji lahko poškrope po več 10 ha dnevno. Za tretiranje strnjjenih posevkov in nasadov so začeli uporabljati avione in helikopterje. Razni načini tretiranja z zelo zmanjšano količino vode ali celo brez nje, s posebno formuliranimi pripravki (ULW, UULW) še naprej povečujejo zmogljivost strojev za varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci. Izreden razvoj tehnike omogoča številna tretiranja tudi na velikih površinah, brez dodatne delovne sile.

Kemični način zatiranja boleznih škodljivcev, se je po vojni razvil daleč pred ostalimi in je vse druge načine naredil bolj ali manj za nepomembne in nepotrebne. Zatiranje bolezni in škodljivcev s kemičnimi sredstvi, je postalo sinonim za varstvo rastlin pred zajedalci.

To pretiravanje in enostranost pri varstvu rastlin pa je pripeljalo do usodnih posledic. Na kmetijskih pridelkih je ostajalo iz leta v leto več strupenih ostankov. V telesih živali ter ljudi, ugotavljajo raziskovalci pesticide, ki težko razpadejo. Posebno nevarni v tem pogledu so klorirani ogljikovodiki — npr. DDT, katerega odkrivajo takorekoč v vseh živih bitjih, tudi v morskih živalih, ki žive v severnih morjih.

Strupeni ostanki — rezidui na plodovih, namenjenih za ljudsko in živalsko prehrano, so postali predmet tehničnih pa tudi žolčnih razprav, kar je sprožilo nadaljnja raziskovanja in prisililo zakonodajalce, da so izdali uredbe, kolikšna količina pesticidov sme ostati na plodovih. Za posamezne pripravke so določili karento, to je čas, ki mora preteči od zadnjega škropljenja do trgatve, da na plodovih ne ostanejo pesticidi v toliki količini, da bi lahko ogrožali zdravje ljudi in domačih živali. V državah z najintenzivnejšim kmetijstvom, so marsikje začeli pravicati

gonjo proti kemičnim pripravkom. Najdražje so prodajali blago slabše kvalitete, za katerega so pridelovalci trdili, da ni niti škropljeno, niti gnojeno z mineralnimi gnojili. Dobra stran teh večidel slabo dokumentiranih izpadov proti pesticidom so bila na eni strani poglobljena toksikološka raziskovanja kemičnih sredstev za varstvo rastlin, na drugi strani pa stimuliranje zavodov, ki so proučevala druge načine zatiranja škodljivcev, zlasti biološkega.

Kemični način zatiranja škodljivcev, čeprav najučinkovitejši in najhitrejši med vsemi ukrepi, ni izpolnil vseh pričakovanj. Pričakovali smo, da bodo številna škropljenja zmanjšala škodljivo fauno in floro v intenzivnih nasadih. Dosegli pa smo prav nasprotno. Nekateri, toda le redke škodljivce, smo v strnjjenih nasadih sicer pregnali (tako se jabolčni zavijač na Tirolskem pojavlja le še tu in tam v majhnem obsegu), toda na njihovo mesto so prišli novi, še nevarnejši, ki jih je bilo do sedaj v nasadu komaj najti in niso bili ekonomsko važni (npr. listni zavrtači in drugi).

Neselektivno in temeljito uničevanje škodljivce in koristne faune, je izredno razmnožilo tiste škodljivce, ki so manj občutljivi za uporabljene pesticide ali pa so se jim časovno izmaknili.

Še usodnejša posledica intenzivnega škropljenja je pojav »odpornih« škodljivcev. Nekateri vrste insektov pršic, zlasti taki, ki se naglo razmnožujejo, imajo letno več generacij, so postali odporni proti nekaterim grupam pesticidov, kar je stroške varstvene službe zelo povečalo in postavilo nove probleme pred proizvajalce kemičnih pripravkov. Odpornost rdečega pajka proti organofosforinim estrom zahteva dodatna škropljenja s specifičnimi sredstvi, draži proizvodnjo in zahteva več strokovnega znanja pri pridelovalcih. Razen odpornih sojev rdečega pajka proti organofosforinim estrom, poznamo že pri nas odporne listne uši, koloradskega hrošča, hišno muho idr.

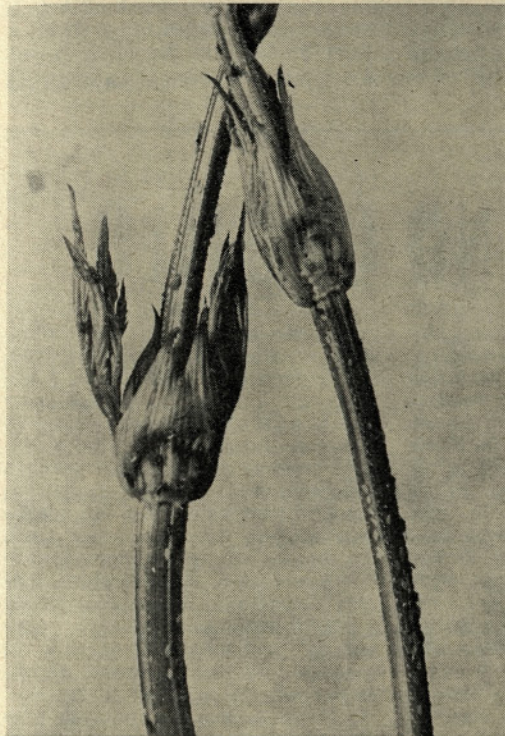
Ko so se pojavili prvi, proti organskim fosforinim estrom odporni škodljivci, smo tolmačili nastanek odpornosti kot posledico pridobljene sposobnosti. Po tej teoriji bi pospešila proces površna škropljenja s pre nizko doziranimi pesticidi, oziroma premajhna poraba. Raziskovanja pa so pokazala nasprotno: Odporni individui so v populaciji, moramo jih samo selekcionirati — izbrati. Čim večkrat in čim rigoroznejše izbiramo, tem prej bomo dobili odporne soje. Temeljita škropljenja in večje koncentracije sredstev hitreje selekcionirajo odporne škodljivce. V najbolj intenzivni rastlinski proizvodnji se najhitreje pojavijo odporni škodljivci.

Zdrav, pravilno obvarovan hmelj. Bolezni in škodljivci ga niso poškodovali

delali nad povprečjem, nam obrestuje vložen kapital — je pripeljala do naglega razvoja varstvena služba pred boleznimi in škodljivci in v večini primerov v intenzivni proizvodnji tudi do pretiravanja. Temeljitejša obdelava tal, povečano — lahko bi celo dejali pretirano gnojenje, hitrejša metode v selekciji, so izredno dvignile rastlinsko proizvodnjo, hkrati pa so visoke povojne cene nekaterih pridelkov in ostre zahteve tržišča glede kvalitete pripeljale proizvajalce do sklepa, da je treba na vsak način ohraniti zdra-

Samo kemično zatiranje škodljivcev torej ne more rešiti vsa vprašanja v rastlinski zaščiti. Čim rešimo nekaj problemov, že se odpirajo novi, še bolj zapleteni. Potrebno je, da upoštevamo tudi druge načine zatiranja, posebno biološkega, mehničnega, ki so sicer manj radikalni, zato pa bolj v skladu z naravo. Ker ne moremo odstopiti od kemičnih pripravkov, ki so že v veliki večini primerov najracionalnejša rešitev, se strokovnjaki v zadnjih letih trudijo, da bi uvedli zlasti v nasade, kjer so škropljenja najbolj pogosta tako imenovano nerazdelno ali integralno

Hmeljne listne uši na mladica

varstvo pred boleznimi in škodljivci. V integralnem varstvu je kemičen način zatiranja samo eden med mnogimi. Upoštevati moramo tudi preventivnega, biološkega, fizikalnega, mehničnega in druge. Integralno varstvo je torej sistem, kako zadržati populacijo škodljivcev pod ekonomskim pragom, ki uporablja vse poznane načine uničevanja in omejevanja škodljivcev in jih prilagaja drugega drugemu. To je zmes kemičnega in biološkega načina s tistimi agrotehničnimi ukrepi, ki prispevajo k uničevanju bolezni in škodljivcev. Škropimo samo tedaj ko je nujno, kadar bi škodljivci naredili gospodarsko škodo, ki je še enkrat večja od stroškov škropljenja. Izbiramo tiste pripravke, ki so najprimernejši za vso škodljivo in koristno fauno v nasadu. Po istem principu ugotavljamo tudi roke škropljenja. Uporabljamo torej čimbolj specialne pripravke, škropimo bolj poredko, moramo pa zato stalno zasledovati populacijo tako škodljivih kakor koristnih žuželk.

Prednosti takega načina so očitne. Zmanjšujemo nevarnost za množični pojav novih škodljivcev in nevarnost za naglo selekcijo odpornih slojev. Z redkejšimi škropljenji na-

našamo tudi manj pesticidov na plodove in tako lahko računamo z zmanjšanjem strupenih reziduov. Končno, vendar ne najmanj važno je tudi to, da varstvo na ta način tudi pocenimo zaradi zmanjšane števila škropljenj, zlasti še ker prognostična služba v razvitih državah ne bremeni direktno pridelovalcev. Konjunktura kmetijske proizvodnje v zadnjem času pada, zato so tudi majhne pocenitve proizvodnje dobrodošle.

Čeprav v manjšem obsegu, se integralna zaščita počasi, toda vztrajno uveljavlja predvsem v Švici in Nemčiji, delno pa tudi že v Franciji in drugod.

O usmerjenem, še bolj pa integralnem varstvu govorimo predvsem pri zatiranju škodljivcev. Pri škropljenju proti boleznim je nekoliko drugače. Fungicidi večinoma niso strupeni in vprašanje reziduov, razen pri nekaterih ni tako zaostreno. Razen nekaterih (dinokap, binapakril, kapton, žveplo, kositrni pripravki idr.) so bolj ali manj neutralni za razvoj škodljivcev. Proti boleznim v večini primerov škropimo uspešno le preventivno, kar zahteva, da so rastline v času ko je infekcija mogoča neprestano in popolnoma prekrivane s fungicidom. Vsak izostanek varstva proti infekcijski bolezni, je pri občutljivih sortah, zlasti med hitro rastjo lahko odločilen za neuspeh v proizvodnji. Včasih hočemo za vsako ceno ohraniti zdrave poganjke ali plodove v določenem razvojnem stadiju in škropimo tudi, če za razvoj bolezni ni ugodnih razmer. Če pa smo tehnično tako opremljeni, da lahko tudi proti boleznim usmerjeno škropimo, potem ne gre podcenjevati ekonomskega učinka pri usmerjenem varstvu plantaž pred boleznimi. Prihranki zaradi zmanjšane števila škropljenj so lahko znatni.

Intenzivnost, posebno gnojenje, nove sorte in pesticidi, ki stimulatивно vplivajo na razvoj rastlin, so pripomogli, da so se razbohotile v nasadih nekatere bolezni, ki so bile doslej manj razširjene, v tolikšem obsegu, da je njih zatiranje pravi problem, npr. pepelasta plesen, siva gniloba, odmiranje storžkov na hmelju ipd. Zadovoljivejšo kemično rešitev teh vprašanj, bodo po vsej verjetnosti prinesli šele sistematični fungicidi, ki počasi in oprežno že prihajajo na tržišče.

Hmeljne listne uši na stebalu

Botritis na storžku — letos se je v nekaterih hmeljiščih pojavil v večjem obsegu

Večje in večje pomanjkanje delovne sile na eni in odkritje kemičnih substanc, ki kažejo selektivno herbicidno delovanje na drugi strani je razvilo novo panogo v varstvu rastlin: uničevanje plevelov s kemičnimi sredstvi. Ta relativno mlada dejavnost se je v kratkem času neverjetno razmahnila tudi pri nas.

Tudi pri uničevanju plevelov se odpirajo podobne težave, kot pri pojavu škodljivcev in bolezni. Pri večletni uporabi herbicidov, posebno pri nezadostnem kolobarjenju, tako s sredstvi kot s posevki, uničimo sicer nekatere vrste plevelov, v velikem obsegu pa se pojavijo novi, ki so bili doslej le malo razširjeni in nevarni. Tako dobimo v žita v naših pogojih, kjer že več let uničujemo plevel s sredstvi na bazi 2,4, D in MCPA, veliko smolence, ki na omenjena sredstva ne reagira. Da bi ga uničili, moramo uporabiti nove, specialne in dražje herbicide. Enostranska poraba herbicidov, ki uničujejo širokolistne plevel, pa pripelje do masovnega pojava plevelnih trav. Prav tako v nasadih, ko smo s talnimi herbicidi uničili pirnico, semenske plevel, se razmahnejo pleveli z globokimi koreninami (slak, osec).

Kako je z varstvom rastlin pred boleznimi in škodljivci pri nas?

Takoj po vojni je bila varstvena služba pri nas zelo slabo razvita. Omejevala se je le na zatiranje — žal često še to zelo površno — karantenskih škodljivcev: ameriškega kaparja in kasneje koloradskega hrošča. Nekoliko intenzivnejša je bila samo v hmeljarstvu in vinogradništvu zaradi daljše tradicije, oziroma blagovne proizvodnje. Dоследnejše varstvo rastlin se je le počasi uvajalo: najprvo pri semenskem krompirju, nato pa v novih sadnih plantažah. Prve plantaže so nam sicer večji del prav zaradi pomanjkljivega varstva propadle; vendar se je v sodobnih nasadih sedaj tudi zaščitna služba utrdila. Vendar je intenziviranje rastlinske proizvodnje pri nas bilo veliko kasnejše kot v zapadnih državah. Zato je tudi varstvo rastlin počasneje napredovalo, kar je imelo slabe in dobre posledice. Propadlo nam je sicer precej pridelka in tudi kvaliteta rastlinskih proizvodov je bila podpovprečna, imamo pa manj težav z »novimi« škodljivci in tudi manj pojavov »odpornih« sojev.

Da se je varstvo rastlin tudi pri blagovni proizvodnji prepočasno intenziviralo, je bila predvsem posledica pomanjkanja ustrezne mehanizacije in strokovnjakov specialistov, medtem ko se je izbor kemičnih sredstev za varstvo rastlin hitreje izpopolnil.

»Hmeljar« izdaja delavski svet Kombinata Zalec, ureja uredniški odbor: Karel KAC — predsednik, inž. Vili VYBIHAL — glavni urednik, dipl. inž. Miljeva KAC — urednica strokovne priloge, Jože KLANČNIK, dipl. inž. Marija WAGNER, dipl. inž. Anton GUBENSEK in Ivan KRONOVŠEK — člani. — Uredništvo je na Kombinat Zalec, Ulica Zalskega tabora 1. — Glasilo izhaja mesečno v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12 dinarjev. — Tisk in klišiji CETIS grafično podjetje Celje.

Naloga varstvene službe pri nas je bila še pred nekaj leti predvsem v tem, da je širila varstvene ukrepe v intenzivne nasade in posevke, skušala prepričati proizvajalce, da so ti ukrepi gospodarsko zelo pomembni in pomagala s strokovnimi nasveti. Glavni namen je bil uvesti škropljenje med obvezne agrotehnične ukrepe.

Z organizacijo prognostične-opazovalne službe pred 16 leti, je želela čimbolj racionalizirati škropljenje proti peronospori v vinogradih, nato pa čimbolj na široko uvesti varstvene ukrepe v sadovnjakih, krompirišča, pa tudi na ostale poljščine. No, kmalu so se začele kazati slabe strani koledarskega škropljenja. Na posestvih, kjer se je varstvo pred boleznimi in škodljivci že uveljavilo, pa smo začeli počasi nadomeščati programsko kole-

darsko škropljenje s smotrnim ali usmerjenim varstvom: škropimo le tedaj ko je iz ekonomskih razlogov neobhodno potrebno. Ni naš namen, da po vsaki ceni preprečimo sleherni razvoj bolezni in škodljivcev, pač pa, da s čim redkejšim škropljenjem pridelamo zdravo in kvalitetno blago.

Za usmerjeno varstvo pa ne zadostuje centralna obveščevalna služba, ki na podlagi opazovanj na nekaj mestih pripravljala priporočila za škropljenje po radiu in dnevnem časopisju, ampak jo je treba izpopolniti s podatki o razvoju škodljivcev v posameznih nasadih ali skupinah. Ta opazovanja naj bi opravljal strokovnjak pospeševalne službe, in — k temu je treba težiti — sam pridelovalec. Pospeševalec svetuje, ko ugotovi dejansko stanje v nasadu: točen rok, vrsto pri-

pravka, ki je najbolj smotrno, najcenejši in najmanj nevaren in način tretiranja.

Integralno varstvo, tu gre predvsem za nasade, bi reševalo varstvene probleme dolgotrajneje, ustrežnejše in če bi bila strokovna služba javna, tudi cenejše. Vendar zaenkrat pri nas še ta kvaliteten prehod ni mogoč, predvsem zaradi maloštevilnih strokovnjakov, premajhnih izkušenj, nekaj pa tudi zaradi pomanjkanja specifičnih pesticidov in mišljenja proizvajalcev, da pri nekaterih škodljivcih ni mogoče tolerirati nekaj odstotkov poškodovanih plodov. Velik uspeh zaščitne službe bo, če bo v intenzivne nasade in posevke uvedla vsaj usmerjeno varstvo. S tem bo pocenila proizvodnjo in prehod k integralni zaščiti bo lažji in krajši.

(Nadaljevanje sledi)

T. WAGNER mr. agr.

MEZDRA - SUROVINA ZA UMETNO GNOJILLO

Mezdra je odpadni produkt v usnjarnah. Ta odpadki je zelo labilna obstoja in povzroča v usnjarni smrad in je vir infekcij. Od teže surovine odpade na mezdro 15—30%. Mezdra je zdrizasta, vlečljiva substanca, ki vsebuje precej vode, beljakovin in maščob. Vsaka nadaljnja predelava in pridobivanje iz mezdre maščob in beljakovin za prehrano živali je drago in ni ekonomično. Usnjarne težijo, da se navedeni odpadki čimprej odstrani iz proizvodnega procesa in odstrani iz usnjarne. Mezdra se odlaga in zakopava v okolici usnjarn, ponekod pa jo odvažajo okoliški kmetje in jo zaoravajo na njive ali pa trosijo po travnikih

O predelavi mezdre v komercialno gnojilo pri nas še ni dosti znanega. Tudi v tuji literaturi ni opaziti, da bi posvetili kakšno pozornost temu problemu. V kolikor pa se že omenja predelava mezdre v gnojilo, se navajajo le fizikalni in kemični postopki (sušenje, stiskanje vode, topljenje masti itd.) Dobljeni produkt meljejo. Stroški take predelave so daleč iznad gnojilne vrednosti dobljenega produkta. Poleg tega je tudi produkt take kemične sestave, da kot gnojilo počasi in neenakomerno deluje. Zato mora biti nadaljnja predelava mezdre v gnojilo cenena.

Mezdra je zdrizaste vlečljive konzistence z veliko maščob in beljakovin. Vode vsebujejo 70 do 80%, kar povzroča drag transport z ozirom na količino vsebujočih rastlinskih hranil. Manipulacija mezdre kot nakladanje je zaradi tega, ker je v trakovih, ki so mastne in vlečljive konzistence pravo težko delo in malo učinkovito. Mezdra je po kemični sestavi zelo heterogen material. V suhi substanci je 6—10% masti, 5% pepela in 12% dušika (t. j. 75% beljakovin).

Voda in masti ovirajo in podražijo direktno predelavo mezdre v prašnato konzistenco. Sicer pa je mezdra bogata z dušikom, saj je 75% suhe snovi beljakovinskega porekla. Zaradi masti, vode in beljakovin pa je na zraku slabo obstojna. Hitro nastopijo procesi biološkega razkroja surovine, kar daje neugoden vonj. Pri tem se izgublja zaradi anaerobne fermentacije hlapljivi z dušikom bogati produkti. Istočasno se razvije gnitje zaradi delovanja gnilobnih bakterij, kar povzroča lahko razne infekcije. Mezdra je zaradi dušika izredno interesantna surovina za obogatitve proizvodov kompostiranja. Posebno obogati surovine, ki so celuloznega karakterja kot so ostanki v hmeljarstvu po obiranju hmelja.

Zato smo napravili poskus kompostiranja mezdre z obrezlinami hmelja oziroma s hmeljevino.

1. Poskus smo nastavili z naslednjimi sestavinami v dveh variantah (brez in z cofuno).

Sestavina	Relativni odnos	
	I. varianta	II. varianta kg
Mezdra	1	1
Hmeljne obrezline	1	1
Zemlja in pesek	0,5	0,5
Hlevski gnoj	0,2	—
Cofuna	—	0,05

V I. varianti poskusa smo dodali hlevski gnoj kot bakterijsko cepivo, a v II. varianti Cofuno, ki je industrijsko proizvedeno humusno gnojilo z dodatkom proteolitskih in celulozitskih bakterij. V kompostnem kupu smo merili na globini 50 cm temperaturo v času fermentacije. Temperatura se je v prvih 7 dneh dvignila na 40 do 50°C, nato pa je po 10 dneh pressegla 60°C in 14. dan fermentacije je bila temperatura 69°C. Kompostne kupe smo 18. dan premetali in s tem prezračili. Po premetavanju je temperatura padla na 35 do 40°C in tudi kasneje se ni več dvignila, temveč je znašala po enem mesecu zorenja 30°C brez ozira na varianto fermentacije. Pri fermentiranju kupov, ki smo ga opravili kot že omenjeno 18. dan, smo opazili hitrejši razkroj mezdre pri varianti I. kot pri varianti II. Hlevski gnoj je vplival na hitrejši razkroj in burnejšo fermentacijo, kar je razvidno iz tega, da je bila pri tej varianti temperatura za nekaj stopinj višja. Nasprotno pa je temperatura pri varianti s COFUNO še po premetavanju ostala višja in se je fermentacija še nadaljevala. Po enem mesecu smo opazili popoln razkroj mezdre, medtem ko so obrezline le na površini

bile načete v fermentacijskem procesu in so ohranile svojo strukturo. Razpad hmeljnih obrezlin je bil počasnejši kot razpad mezdre. Kljub temu, da sta bili osnovni surovini v razmerju 1:1, so po dveh mesecih fermentacije ostale le še hmeljne obrezline, medtem ko se je mezdra kar razgubila. Iz tega poskusa smo zaključili, da je proces kompostiranja mezdre možen in da je zelo hiter. Dalje smo ugotovili, da je primes hlevskega gnoja bolj pospešila razkroj mezdre kot primes COFUNA. Hmeljne obrezline niso bila primerna primes, kajti njihova fermentacija je dolgotrajnejša kot fermentacija mezdre.

2. Poskus kompostiranja mezdre in hlevskega gnoja so nastavili v naslednjem razmerju:

mezdra	2
gnoj	1
zemlje	0,5
pesek	0,25

Kup smo pokrili s polivinilno folijo. Razkroj mezdre je bil zaradi ozkega razmerja C:N počasen. V 10 dneh kompostiranja je temperatura narasla le na 40°C. Ko smo premetali kup po 12 dneh, smo opazili v kupu aerobno in anaerobno zono. V aerobni zoni je bila mezdra razkrojena kot v poskusu 1, medtem ko je bil v anaerobni

zoni razkroj počasnejši in je mezdra ohranila prvotno konzistenco. Po 35 dneh smo vzeli vzorec komposta za analizo, a 42. dan smo kup ponovno premetali.

Tekom fermentacije mezdra odaja vodo in se suši. Zato vsebuje mezdra manj vlage kot povprečni vzorec kompostne mase. Polrazkrojena mezdra je imela slab vonj, medtem ko vonj razkrojene mezdre ni bil odvraten. Polrazkrojena mezdra je nastajala v anaerobnih pogojih in zato so izgube N večje kot pa pri razkrojeni mezdri, ki vsebuje več dušika zaradi aerobnega razkroja organske mase.

Po 4 mesecih smo ugotovili precejšnjo izenačenost kompostnega kupa. Od 2600 kg izhodiščne surovine s povprečno vlago 67,3% smo dobili 745 kg sivorjavega produkta krhke konzistence s povprečno vlago 6,2% (od 4,95 do 6,56%). Pri kompostiranju mezdre s hlevskim gnojem smo ugotovili relativno visoke izgube dušika v toku same fermentacije (po grobem računu so izgube celokupnega dušika 60%). Te izgube so bile posledica ozkega razmerja C/N in slabe zračenosti v toku fermentacije. Zato lahko smatramo hlevski gnoj le kot dodatek, kot cepivo pri kompostiranju mezdre, ne pa kot surovino, ki naj bi bila substrat mikrobioloških procesov.

Analiza končnega produkta fermentacije je bila naslednja:

Vzorec	% vlage	% pepela	% maščobe	% N ₂	mg % NH ₄	mg % NO ₃	% P ₂ O ₅	% K ₂ O	% C
Pov.	6.24	71.35	2.44	0.904	66.71	54.56	0.332	3.25	1728

(Nadaljevanje)

KMETIJSKI KOMBINAT HMEZAD

DELAJSKI SVET PODJETJA JE SKLENIL NA SEJI 21. DECEMBRA 1970, DA NAŠE PODJETJE SPREMENI IN DOPOLNI SVOJ NAZIV IN SE ODSLEJ IMENUJE KMETIJSKI KOMBINAT HMEZAD.

S TEM SE BO NAZIV PODJETJA LAHKO SKRAJŠAL, KAR JE POMEMBNO ZA PRAKTIČNOST V POSLOVANJU, IN UPORABILO IME, KI JE V POSLOVNEM SVETU ŽE ZNANO IN UVELJAVLJENO.

RAZEN TEGA LAHKO TRDIMO, DA S TEM IMENOM NAŠE PODJETJE NADALJUJE TRADICIJO NEKDANJE ZADRUŽNE ORGANIZACIJE, OD KATERE JE TO IME.

Pomen in uporaba linearnega programiranja v gospodarstvu

NOVA SIDRA ZA BETONSKE ŽIČNICE

Danes obstaja že skoraj za vsak artikel, ki se ga proizvaja, nek standard ali predpis, kateremu moramo zadovoljiti kot proizvajalci, ali pa zahtevamo kot kupci. Kvalitetni kriteriji so postavljeni na podlagi izkušenj in možnosti, ki obstajajo v neki deželi.

Od strogosti predpisa je vsekakor odvisna kvaliteta, a tudi cena. Zaradi tega moramo vedeti, kakšno kvaliteto želimo proizvajati, želje pa morajo biti usklajene tudi s ceno, ki jo dopušča tržišče.

Pri takšnih odločitvah rabi vodstvo podjetja neki pripomoček, ki ne bo subjektivnega značaja, oziroma ne bo dajal prednosti nekega lastnemu mišljenju, ki morda temelji na dolgoletnih izkušnjah in je kot tako že postalo v podjetju »zakon«. To se mnogokrat pojavlja v podjetjih, kjer prevladuje obrtniško mišljenje. Takšno mišljenje pa je zelo nevarno za večja podjetja, ki želijo biti sodobno urejena.

Da bi se odpravilo obrtniško mišljenje, so začeli že med drugo svetovno vojno razvijati razne metode, ki temeljijo na zakonih matematične statistike, jih izkoristijo z namenom, da bi poznali nivo kvalitete. K razvoju teh metod je pripomoglo tudi pomanjkanje delovne sile. Stoodstotno poznavanje kvalitete je bilo s tem onemogočeno. Tako so razvili metode kot so: analiza porazdelitve, analiza variance in regresije in podobno.

V to skupino pa lahko uvrstimo tudi linearno programiranje, ki sicer temelji na nekoliko drugačnih zakonih. Zaradi načina obravnavanja gradiva je zelo koristen pripomoček, ki daje vodstvu podjetja dodatne informacije, na podlagi katerih lahko daje točnejše odločitve.

S pomočjo linearnega programiranja lahko zelo uspešno obravnavamo probleme mešanja najrazličnejših komponent, probleme prehrane, skratka vse, kar se lahko izrazi v obliki linearne enačbe ali neenačbe.

Razvoj omenjenih metod je bil zelo počasen, dokler ni bilo na razpolago računskih strojev, ki po nekem programu izračunajo optimalno vrednost iskane matematične zveze. Z namiznimi računskimi stroji so se lahko izračunali le preprosti primeri, saj je bralcu gotovo dobro znano, kako dolgotrajno je reševanje sistema linearnih enačb z več neznankami. Če pa upoštevamo, da so mnogi pogoji, ki so povezani z reševanjem željene relacije, izraženi z neenačbami, pa se vsa stvar še bolj zakomplicira.

Z razvojem elektronskih računalnikov se je postopek izračunavanja zelo skrajšal, s tem pa je bilo tudi mogoče sestaviti program, po katerem se lahko izračunajo še tako zapleteni problemi.

Z nabavo elektronskega računskega stroja IBM smo tudi v našem podjetju dobili že izdelan program za linearno programiranje. Ta program lahko zelo uspešno uporabljamo v tehnologiji mešanja krmil v DE Mešalnica, v obratu Mesnin in Govedoreje. Omogoči nam izračunati najcenejšo sestavo krmil, ki ustrezajo predpisom, najboljša in

najcenejša krmila za pitanje, za mlekarstvo, sestava za izdelavo klobas in podobno.

Seveda pa ne smemo pričakovati, da bo to stroj s pomočjo programa računal sam. Nikakor! Pri tem je potrebno sodelovanje tehnologa, ki se ukvarja z določenim problemom in organizatorja, ki pripravi gradivo tako, da ga stroj lahko sprejme.

Naloga tehnologa je, da poda predpise, katerim mora ustrezati recimo neko krmilo, povedati mora kaj želi, ali želi najcenejšo rešitev, ali največji prirast ter okvire, v katerih se lahko gibljemo.

Če želimo dobiti najcenejšo krmilo, ki ustreza predpisom, napišemo enačbo, v kateri imamo zajete vse mešalne komponente in ceno posamezne. Ta enačba oziroma funkcija se imenuje cilna funkcija. Zapišemo jo lahko v obliki:

$$Z = C_1M_1 + C_2M_2 + \dots + C_NM_N$$

C = cena

M = komponenta

Vsota vseh komponent mora biti 100.

$$M_1 + M_2 + \dots + M_N = 100$$

S strojem pa se ne da določiti okusa krmila. Zaradi tega si tehnolog rezervira neko količino za razne dodatke, ki morajo biti v sestavi, ki pa so skrivnost proizvajalca in ki dajejo njegovim proizvodom poseben okus in aromo.

Ko damo stroju odgovarjajoče podatke, izračuna optimalno sestavo in ceno te sestave. Seveda ni nujno, da bo stroj zajel vse komponente, ki jih v cilni funkciji zajamemo, važno je, da bo v sestavi odgovarjajoča količina beljakovin, maščob, pač kar se zahteva za neko mešanico.

Poleg količine posamezne komponente pa dobimo še cene, do katerih se lahko spreminja vrednost komponente, da se sestava ne spremeni. Čim se cena spremeni izven okvira izračunanih cen, moramo sestavo ponovno izračunati. Lahko se tudi zgodi, da je zmanjkalo določene komponente, ki jo je stroj zajel v sestavo. Če te komponente ne moremo nabaviti, moramo sestavo ponovno izračunati. Tu si lahko pomagamo tudi tako, da predvidimo gibanje zalog v skladišču in si že v naprej pripravimo odgovarjajoče sestave.

Vsekakor smo lahko prepričani, da bomo z uporabo linearnega programa odgovorili na mnoga vprašanja, ki so za sedaj še nejasna ali pa prevladuje mišljenje tehnologa, ki pa gotovo zelo težko določi najcenejšo rešitev enostavno z občutkom. Tako bomo lahko našli še eventualne skrite rezerve, ki bodo omogočile boljše in lažje poslovanje. *Sagmeister Otmar*

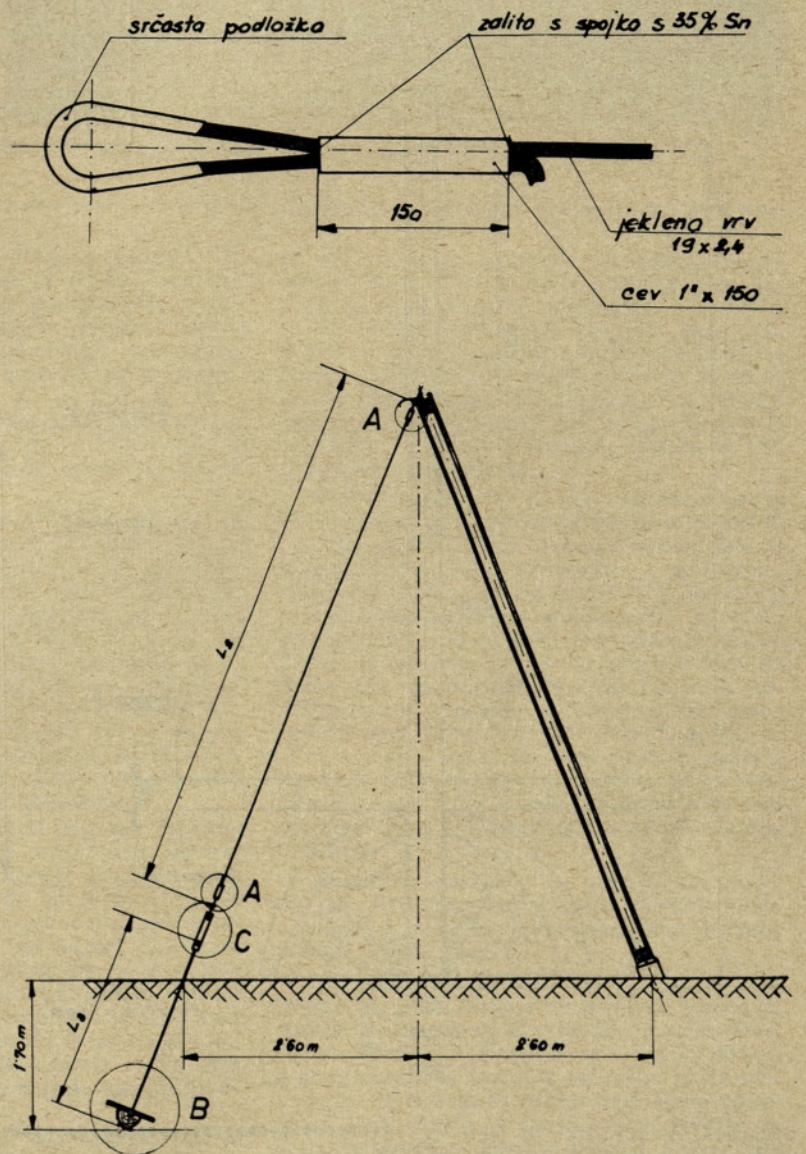
Podrobnejše analize vzrokov porušitve treh betonskih žičnic v preteklih letih so pokazale, da je šibka točka pri betonskih žičnicah sidro.

Na osnovi laboratorijskih analiz, ki jih je opravil Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani ter mnenj strokovnjakov, so vzroki za slabo trdnost sider in

rije vijakov so imele slab zvar na zgornji kljuki vijaka, ki se je pod obremenitvijo odprla.

3. Za preobremenitev sider, do katere je praviloma prišlo ob daljši stranici žičnice, je glavni vzrok slabo postavljena in vzdrževana žičnica. V primeru, da se žičnica nagne na eno ali drugo stran, dobe sidra dodatno obremenitev, ki v

Detajl A M:1:5

njihovo preobremenitev naslednji:

1. Čeprav je sidrna vrvi dimenzije 7 x 3.2 mm pocinkana, v zemlji hitro korodira. Zanimivo pri tem je to, da na obseg korozije izredno vpliva različna kemijska sestava tal. Na nekaterih parcelah so bile siderne vrvi močno poškodovane že v 3 letih, drugod pa tudi po 6 letih ni opaziti poškodb.

2. Zvari na zatezalnih vijakih niso bili vselej dobri. Nekatere se

statičnem izračunu ni upoštevana. Statik je pač računal s tem, da bodo pokončni drogovi res vedno točno v pokončnem položaju. Ta napaka je predvsem nevarna pri zelo širokih žičnicah. Da so te dodatne obremenitve lahko zelo velike, nam pokaže naslednji enostavni račun. Če je žičnica tako široka, da ima 15 vrst pokončnih drogov in da so ti drogovi toliko nagnjeni, da na vrhu vsakega droga (Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

ga nastopi sila v vodoravni smeri velikosti 100 kg, bo sidro, ki je na nasprotni strani žičnice dodatno obremenjeno s 1500 kg. Ta dodatna sila pa je lahko skupaj z vetrom in dežjem ter šibko točko v materialu vzrok, da se žičnica poruši.

Da preprečimo nastanek dodatnih obremenitev, moramo žičnico zelo skrbno postaviti in nato vsa leta dobro vzdrževati. Vsako leto moramo pregledati, če stoje pokončni drogovi res popolnoma vertikalno. Vsako odstopanje moramo popraviti z natezalnimi vijaki. Žičnico stalno kontrolirajmo v času polne obremenitve, to je ko hmelj

žalo nad 13 ton obremenitve.

Tudi natezni vijak je ojačan. Sidrna vrv nadzemnega dela sidra je močnejša in ima 19 pramenov $\varnothing 2,4$ mm.

Spoj sidrne vrvi ni izveden z vijajnimi spojkami, temveč s cevjo debeline 1" (detajl A). Cev malo sploščimo. Ko smo potegnili skozi cev oba konca vrvi, jo zalijemo s spajko (lotom), ki vsebuje 35% kositra. Pred zalitjem to mesto očistimo z oslajeno solno kislino. Cev pomaknemo čim bliže srčasti podložki, sicer bo le-ta izpadla.

Ker so sidrne palice različnih dolžin, smo napravili tabelo, iz katere je razvidno, kako dolge mo-

rajo biti sidrne vrvi. Zaradi valovitosti terena pa bomo potrebovali nekaj sidernih vrvi, ki bodo daljše ali krajše od danih mer.

Zatezovalni vijak na spodnjem delu nima kljuke. Zato moramo podaljške sidrne vrvi, ki nam služijo pri postavljanju žičnice, vstaviti med konec sidrne vrvi in kapo droga. Za postavljanje poševnega droga v normalen položaj potrebujemo še posebno spono, ki jo montiramo na drog. Na to spono vpne mo vrv s katero vlečemo drog v normalen položaj. Vse mere in opis materialov za izdelavo novih sider so razvidni iz priloženih skic.

ing. Zvone Pelikan

Nevarnost pri delu s traktorji in drugimi stroji v kmetijstvu

Naraščajoča mehanizacija skriva poleg prednosti hitrega spravila pridelkov, obdelave in transporta, tudi vrsto zahrbtnih nevarnosti. Ker pravimo, da je po toči prepozno zvoniti, je morda prav, da uporabimo raznih strojev in priključkov opozorimo na dve glavni nevarnosti, ki jih prinaša skokovita mehanizacija:

- nevarnost zaradi nepravilnega ravnanja s stroji;
- nevarnosti prometa s traktorji, priključki in prikolicami.

1. Nepravilno ravnanje s stroji ali opuščanje varnostnih navodil ima lahko težke posledice, tako smrtno žrtve ali težke poškodbe.

Vedno se moramo zavedati, da kakršnakoli oskrba strojev in dela z njimi mora biti premišljena in se lahko izvrši samo v mirujočem stanju. Pri tem moramo predvsem paziti na otroke in jih stalno opozarjati na nevarnosti. Kardanske gredi od traktorja na obračalnike, pobiralne prikolice in druge priključke morajo biti vedno dobro nameščene in ZAVAROVANE.

Posebna pozornost velja raznim jermenskim in klinastim verižnim prenosom, ki morajo biti vedno zaščiteni. Nikoli ne delajte brez pravilno nameščenih zaščitnih pokrovcov. Nadaljnja važna stvar so kosilnice. Koliko ljudi je bilo zaradi neprevidnosti ob prste rok ali celo nog. Vedno je potrebno pregledati, kje zgrabimo za kosilni greben, da se kakorkoli ne poškodujemo ali ne poškodujemo koga drugega. Kadar opravljamo kakršnakoli dela okrog kosilnega grebena, mora biti le-ta VEDNO izklopljen. Kadarkoli je pogon kose vključen, se ne sme nihče nahajati pred kosilnico. Posebna pozornost velja še posebej otrokom.

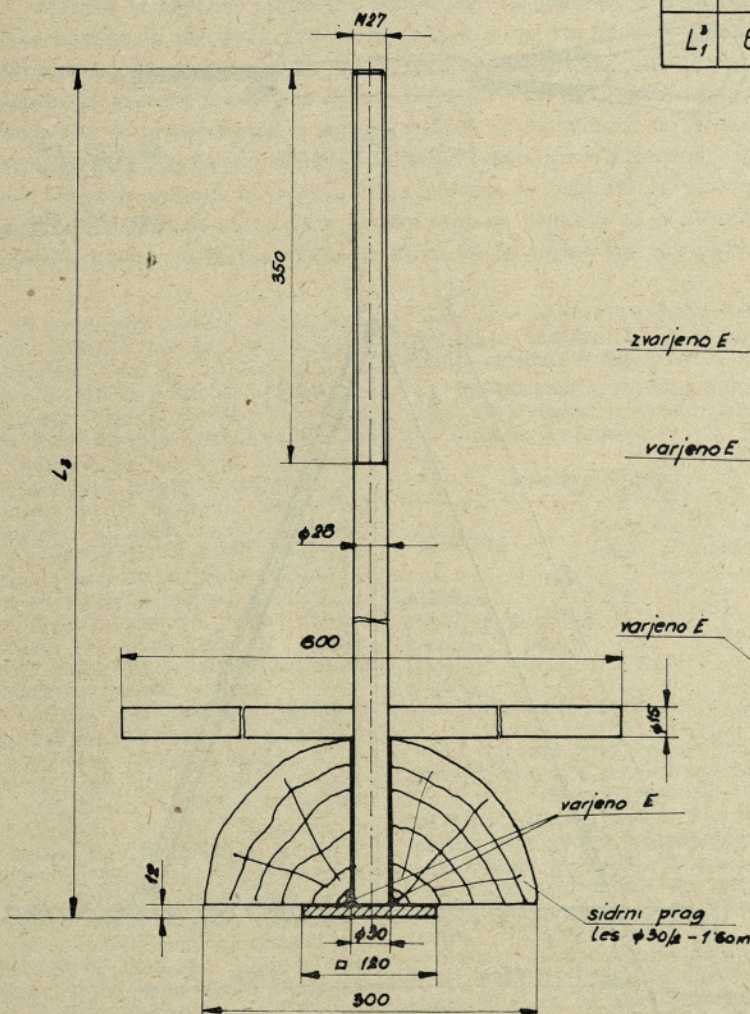
PROMETNE NESREČE

Prometne nesreče terjajo ogromno število smrtnih žrtev od najmlajših do najstarejših občanov. Še več pa je poškodovanih ali celo trajnih invalidov, ki plačujejo celo življenje račun, največkrat na rovaš drugega. Koliko je gorja in človeških solz prelitih na račun trenutne nepazljivosti, objestnosti, neznanj in neupoštevanja predpisov ali celo vinjenosti. Pred vsako vožnjo ali delom se bi moralo najprej premisliti ali je stroj in priključek tehnično brezhiben, da ne bo povzročal nevarnosti za sebe ali druge, bodisi v prometu ali pri samem delu. Zavedati se moramo, da nam razne tehnične pomanjkljivosti vozil, neupoštevanje predpisov in razne improvizacije prinesejo več nevarnosti in škode, kot pa morda trenutne koristi.

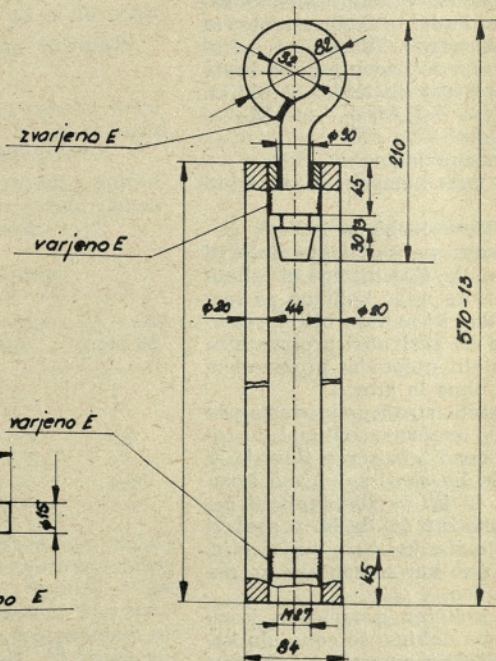
(Nadaljevanje na 11. strani)

DOLŽINE SIDRNIH VRVI				DOLŽINE	
rezalna		uporabna		SIDER	
L_1^1	6'57	L_1^2	5'87	L_1^3	2'25
L_2^1	6'67	L_2^2	5'97	L_2^3	2'15
L_3^1	6'77	L_3^2	6'07	L_3^3	2'05

Detajl B
M 1:5

Detajl C
M 1:5

dozoreva. V primeru, da eno izmed sider popusti, ga takoj ojačajmo z novim.

Da bi zmanjšali nevarnost porušitve betonske žičnice na najmanjšo mero, smo skonstruirali novo močnejše sidro. To sidro je še enkrat močnejše od starega. Del sidra, ki je v zemlji, je iz jeklene palice $\varnothing 28$ mm. Zaradi manjše površine, ki pride v dotik z zemljo je možnost korozije veliko manjša.

Leseni del sidra v zemlji je iz enega močnega bruna in dveh krajših, ki ležita prečno na njemu. Tako sidro je pri preizkusu izdr-

POSLOVNO ZDRUŽENJE »STYRIA«

ŽELI VSEM BRALCEM

SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1971

(Nadaljevanje z 10. strani)

Posebno opozorilo naj velja voznikom traktorjev. Traktor kot tak je izredno koristen in praktičen stroj za različna dela v kmetijstvu ali prevozu. Je pa na drugi strani izredno nevaren stroj za tistega, ki ga ne pozna dovolj ali celo precenjuje svoje sposobnosti. Zaradi tega je izredne važnosti njegova brezhibnost glede krmilnega in zavornega sistema ter pravilne opreme z ustreznimi lučmi in signalizacijo v prometu. Ne smemo pozabiti, da v večini primerov imamo traktorje, pri katerih zavori delujeta le na zadnji kolesi. Traktor, kot vlečno vozilo, je sorazmerno lahek, predvsem za obremenjeno prikolico. Previden voznik bo to upošteval pri vožnji v ovinkih, nepreglednem križišču ali ozkih cestah. Predvsem pa bo to moral upoštevati pri vožnji po klancu navzgor ali navzdol. Posamezne pobiralne in druge prikolice imajo napis o dovoljeni največji hitrosti. Ta omejitev je silno važna in jo je konstruktor predvidel predvsem zaradi varnega prevoza. Zato moramo omejitev vedno upoštevati, ne le pri prikolicah, ki imajo to omejitev napisano, temveč tudi pri vseh ostalih vlečnih prikolicah.

Tudi zavore same na prikolicah niso vedno vgrajene ali pa ne delujejo brezhibno. Zato bomo še posebno previdno vozili na blatni ali sveže gramozirani cesti, v megli in poledici. Pri tem moramo upoštevati veliko daljšo zavorno pot in zanašanje vozil. Tudi varnostna razdalja med vozili mora biti večja.

Posebno poglavje je zimska vožnja takšnih vozil. Pozimi v glavnem potekajo dela v gozdovih (izvlačenje in transport lesa, drv in podobno). Za te pogoje vožnje pa mora biti voznik še posebno pripravljen. Če je cesta zasnežena ali poledenela, pa je nevarnost še hujša. Takrat je tako, kot da na traktorju ni zavor. Zato naj bodo takrat vozniki, pa tudi drugi delavci, posebno previdni in preudarni, koliko naložijo na prikolico v odvisnosti od poledice, stabilnosti vozila, strmin in ostalih pogojev vožnje. V takih pogojih bomo vozili z nizko prestavo in zavirali predvsem z motorjem. Zadnja leta se kopičijo primeri nesreč s traktorji pozimi, predvsem iz navedenih razlogov. Tudi iz sosednje Avstrije prihajajo poročila, iz katerih je razvidna velika smrtnost kmetov ravno pri transportu lesa iz goz-

dov. Zato naj nam bo to resno opozorilo pri takšnem delu. Če pri delu še voznik srkne kakšen kozareček, je njegova osebnost še toliko bolj korajžna in nepreračunljiva. Običajno so mlajši vozniki tudi

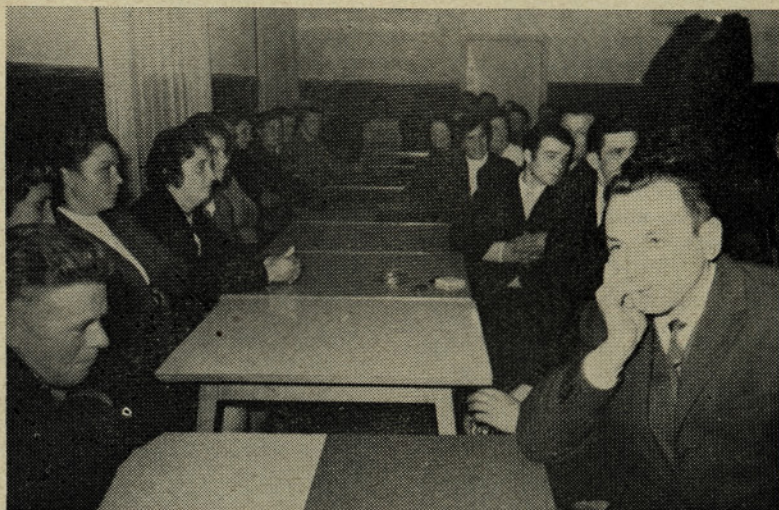
bolj predrzni, zato naj njim še posebno velja gornje opozorilo.

Število nesreč na področju občine Žalec:

1969. leta
do 31. 11. 1970

641
668

Vinko Jug

Delavci PE Kmetijstvo I skrbno spremljajo potek zbora

Kakovost pivovarskega ječmena v pretekli sezoni

Pivovarski ječmen, ki je zaenkrat samo jari dvoredec, določenih, v posameznih pridelovalnih rajonih specifičnih sort, je v Sloveniji za potrebe sladarn v Laški pivovarni le sorta Union. Slovenski proizvajalci, danes jih je enajst, so se že toliko ustalili in usposobili v pridelovanju, da zanje ni več problem pridelati kakovosten ječmen, če so vremenske razmere količkaj ugodne. Proizvajalci so spoznali prednosti garantirane prodaje, zato ni čudno, da je setev tega žita v letu 1970 zavzela obseg 901 ha njijskih površin in predvidene proizvodnje 2290 ton ječmena.

V letu 1968 je bilo posejanih sicer 905 ha, a oddanih le 1190 ton ječmena, predvidevamo pa, da bo v letu 1970 prevzetega najmanj 1500 ton.

Zal planiranega pridelka v letu 1970 nismo dosegli. Posejanih je bilo nekoliko več hektarjev tudi zato, ker so nekateri proizvajalci na Gorenjskem podorali ozimine. Vseeno pa mislimo, da bomo v bodoče še naprej obdržali sedanji nivo setve jarega ječmena, želimo pa, da bi ga sejali še več, zlasti še, ker so potrebe iz dneva v dan večje, cena pa je, vsaj do sedaj, bila boljša od pšenice, pridelki pa več ali manj enaki pšenici. Stroški z ječmenom po žetvi pa so znatno večji kot pri pšenici, zaradi večkratnega mešanja in selektiranja. Kljub temu, da je boljši finančni rezultat ob dobri negi in izredni skrbi za ohranitev kakovosti.

Setev jarin ima še druge prednosti. Ob kasnem spravilu okopavin in mokri jeseni, ko ozimin ni moč posejati, pomladanska setev pride zelo prav. V hudih in dolgih zimah z obilo snega, ozimine dostikrat propadejo. Pozna zima in zgodnja pomlad pa to vsekakor omogočata. Ječmen pa je žitarica, ki jo lahko sejemo že februarja, ves marec in še del aprila, to je v času, ko še drugih del na polju ni toliko, seveda le ob ugodnem vremenu v tem času.

Sezona setve jarin v letu 1970 pa ni bila najbolj ugodna. Zima je bila dolga, sneg je dolgo ležal, tako da so bile prve površine zasejane šele po 25. marcu v vzhodni Sloveniji, na Gorenjskem, pa celo šele 12. aprila. S tem se je doba rasti skrajšala za 20 do 30 dni za najbolj zgodno setev. Če pa navedemo, da se je setev ponekod zavlekla tja do 1. maja in še dlje, je vegetacija skrajšana za 40—50 dni. Pričakovati je bilo slabo letino, kar se je tudi zgodilo. Sele sedaj se zavedamo, da bi lahko bila škoda še večja, če ne bi bilo tako ugodnih vremenskih razmer med vegetacijo.

Prvo merilo kakovosti je odstotek beljakovin v zrnu. Pivovarnarji cenijo tisti ječmen, oziroma iz njega po kaljenju pridelan slad, ki ima malo beljakovin tj. od 10 do 11%. Če navedemo, da je bil ta odstotek v različnih letih že doslej različen tj. od največ 12,1% do najmanj 10,6% v povprečju, pa je ta v letu 1970 bil 12,5% od 56 analiziranih vzorcev. Če pa omenimo še to, da je najslabši ječmen imel celo 15,85% beljakovin in da je najboljši imel 10,42%, je slika slabe kakovosti toliko bolj jasna. Najboljši vzorec komaj dosega povprečje letine 1969 in 1965.

Vsa leta doslej smo ugotavljali, da je področje Gorenjske in Zg. Dravske doline v pogledu kakovosti ječmena boljši od področja vzhodno od Pohorja. V letu 1970 se je tehnična nagnila v korist vzhodne Slovenije, sicer ne več kot za 0,3%, vendar dovolj, da lahko ugotovimo, da je zgodnejša setev v vzhodni Sloveniji povzročila manj beljakovin oziroma več škroba v zrnu. Sicer pa v normalnih letih tj. takrat, ko v vzhodni Sloveniji pogostokrat primanjkuje vlage — te pa je običajno v zahodni Sloveniji dovolj — ima prednosti pri pridelovanju pivovarskega ječmena še vedno zahodna Slovenija. Zato izkoriščamo to priložnost zato, da opozorimo pridelovalce jare-

ga pivovarskega ječmena, da takoj, ko bo vreme dopuščalo, pričnejo s setvijo, pa naj si bo to že takoj po 20. februarju.

Da je kakovost slaba, ne priča samo kemična analiza zrna. Tudi drobni puhlihi analize kažejo isto. Tako je teža 1000 zrn le 40 gr, dočim smo jo doslej beležili že 44,2 gr. Hektolitrska teža je 65,3 kg, doslej je bilo slabše le leto 1966, ko je znašala 64,8 kg, dočim je bila v letu 1969 celo 69,2 kg.

Debelih zrn nad 2,5 mm debeline je le 81%, zadnji dve leti nazaj jih je bilo 92,4% oziroma 92,1%. Tudi drobnih puhlih zrn je precej, kar 5,3% v primerjavi s prejšnjimi leti, ko je ta odstotek znašal od 2,3% do 3,3%.

Edini dober rezultat daje analiza na energijo kaljenja. To je 97% v povprečju, boljše doslej še ni bilo, ki pa ne zavisi toliko od letine kot od vremena v času žetve in nadaljnji skrbi proizvajalca. Vreme v času žetve je bilo lepo, tako da je bil ječmen požet, ko je bila vlaga nizka, saj niso redki primeri z 13—14% vlage, posamezne pošiljke pa so imele tudi preko 20% vlage. Tak ječmen je bilo potrebno pred skladiščenjem v silosu umetno dosušiti.

Analitični rezultati so torej dokaj slabi. Te slabe rezultate dopolnjuje organoleptična ocena, ki zajema izoblikovanost zrna, nežnost plevice, barvo in vonj.

Dobra izoblikovanost pomeni kratko in trebušasto zrno. Tako zrno ima več škroba in manjši delež pleve v odnosu na celo zrno. Ugotavljamo, da je zrno sicer nekoliko daljše, a brez izrazitega trebuha, še slabša pa je plevica. Ta je debela in zaradi tega slabo nagubana. Čim tanjša je plevica tem finejše in goste so gubice. Debela plevica daje večje odstotke plev, ekstrakcija slada je slabša. Barva zrna je normalna, saj je zrno nepokvarjeno, ker je bil ječmen pospravljen ob suhem vremenu. Vonj zrna je tudi normalen in značilen za zdravo zrno, razen par izjem, ko se je zrno na kupu pokvarilo zaradi previsoke vlage in ker se ni dovolj zračilo z mešanjem.

Na kratko povedano: letina 1970 je za pivovarski ječmen ena najslabših doslej. Normalna barva in vonj in izjemno dobra kaljivost, pa tudi pomenijo nekaj, saj je kaljivo zrno prvi pogoj za uspešno slajenje.

ing. Milan Dolinar

Kako zagotoviti stanovanja mladim delavcem podjetja?

Naša delovna skupnost razpolaga s preko 900 stanovanji, s katerimi gospodari posebna samostojna enota Hišni sklad. Za 2.000-članski delovni kolektiv bi sorazmerno velik stanovanjski fond moral zadoščati. Tako bi na hitrico dejal verjetno vsakdo, ki sliši te podatke. Vendar žal ni tako.

Našega družbenega stanovanjskega potenciala se krčevito drži težka problematika, ki jo prepočasno razrešujemo. Dejstvo, da so nastale naše DE in obrati v različnih obdobjih v preteklosti in da so različno posvečale skrb družbenemu standardu, je povzročilo, da je v okviru sedanjih enot tudi zelo različna stanovanjska kapaciteta. Ob ustanovitvi DE Hišni sklad smo storili skoraj nepopravljivo škodo v organizacijskem smislu, ker nismo razmejili razpolagalnih pravic med enotami. Sedaj imamo stanje, da nekatere enote razpolagajo s stanovanjskim fondom, ki jim nikakor ne zadošča, druge pa imajo dovolj, včasih pa celo odveč. Še vedno bi kazalo popraviti napako in stanovanjski fond tudi glede razpolagalne pravice pametno razmestiti med zainteresirane samoupravne in organizacijske enote in institucije. Zavaljo teritorialne razporeditve naših organizacijskih enot smo v preteklosti obnavljali naš stanovanjski fond nekako racionalno in se pravzaprav šele pospešeno obnavljati ali graditi v večjih središčih, kjer je edino primerno okolje tudi za našega delavca. Tako šele sedaj programsko in pospešeno gradimo v človeka primernejših okoliših, kjer bo imel na voljo tudi komunalne naprave, trgovine, otroci pa bližino šol itd.

Ena izmed velikih težav ob reševanju stanovanjskih problemov je sorazmerno slabo stanje stanovanjskih kapacitet in seveda ne nazadnje nizke najemnine v teh stanovanjih, ki nikakor niso dovoljne, da bi hitreje modernizirali nepriemna stanovanja. Dosedaj nam je uspelo zgraditi precej novih stanovanj iz dela 4% stanovanjskega prispevka. Denarja pa je ob naraščajočih cenah gradbenih uslug iz leta v leto manj. Ker vse nove kapacitete stanovanj gradimo tudi s pomočjo kreditov. Če bomo nadaljevali s tako dinamiko novogradenj, kot jo petletni program predvideva, to je 20 novih stanovanj letno in ne bomo oplenitili virov sredstev z dodatnim denarjem, je naš srednjeročni program družbene stanovanjske gradnje resno v nevarnosti. Kanimo spremeniti naš način financiranja in predlagamo, da se k naporom, da bi dinamiko izgradnje stanovanj obdržali, priključijo vsi bodoči prosilci, oziroma zainteresirani delavci in da s svojim varčevanjem pri DE Hišni sklad omogočijo nadaljnjo graditev.

Kako naj bi to izgledalo?

Tisti, ki želi dobiti družbeno stanovanje, naj bi namensko varčeval in do izgotovitve njegovega stanovanja položil pri DE Hišni sklad posojilo v višini 10% vrednosti njegovega stanovanja. Hišni sklad bi mu denar vračal v obliki najemnine z dogovorjeno višino obresti za njegovo posojilo. Predlagamo višino obresti, ki so običajne v naši hranilni službi za vloge na vpogled.

Prepričani smo, da zastavljene akcije izgradnje 20 stanovanj letno ne smemo prekiniti, zato bi kazalo, da bi tudi naša delovna skupnost kot celota podprla napore izgradnje z namenskim sredstvi iz sklada skupne porabe, vsaj v višini 20 do 30 milijonov starih dinarjev letno, oziroma za vsak nov blok. To so nekatera izhodišča, ki dajo realno možnost, da bodo tudi naši mlajši delavci prišli v doglednem času do primerne stanovanja.

V zadnji številki »Hmeljarja« smo objavili mali članek o gradnji stanovanjskega stolpča v Žalcu, sedaj pa objavljamo, da bo v njem 10 trosobnih in 10 dvosobnih stanovanj, da bo vseljiv nekje septembra prihodnje leto. Prihodnje leto bi podobnega začeli graditi v Celju in nato še v Šmarju.

Pozivamo naše delavce, ki so zainteresirani, da se z dopisom na kadrovski center izjasnijo o razloženih stališčih.

Direktor
kadrovskega centra
Andi Goršek

Spominski posnetek pred kmetijsko šolo v THALU

BESEDA mladih

MLADI V AVSTRIJI

Letos poleti je skupina kmečkih fantov, ki se šolajo v kmetijski šoli nedaleč od Gradca, obiskala Slovenijo. Med obiskom so se mudili tudi pri nas v Savinjski dolini ter si ogledali nekaj zanimivih objektov. Pogovarjali so se tudi s predstavniki aktiva mladih kmetijskih proizvajalcev. Z obiskom so bili zelo zadovoljni, mlade pa so povabili, da se ob priliki sestanejo z njimi v Avstriji.

Po pismenem vabilu je padla odločitev, da bo to 10. in 11. decembra.

Tisti četrtek, ko je avtobus pričel na Vrnskem pobirati prve potnike, ni kaj dosti obetal. Komaj smo se prebijali skozi gosto meglo in pri tem budno pazili, da poberemo vse fante in dekleta. Nič kaj bolje pa ni bilo vse tja do Šentilja. Formalnosti na našem in avstrijskem prehodu smo hitro uredili. Le sam prehod z ene na drugo stran se je zavlekel za cel dan. Namreč pri nas so nam v potni list vtisnili datum 9. decembra, na avstrijski strani pa 10. kot je bilo tudi pravilno. Pot smo počasi nadaljevali, ker hitreje zaradi poledice ni šlo. Mnogi nestrpneži so končali na strehi ali pa v najboljšem primeru ob robu cestišča. Kljub previdni vožnji smo v Wildon prispeli točno ob 9. uri kot je bilo dogovorjeno, a še nekaj, mestece nas je pričakalo v soncu tako, da si boljšega sprejema po takšni vožnji sploh nismo mogli želeli. O našem prihodu pa je tudi pisal osrednji avstrijski kmetijski list.

V Wildonu nas je pričakal dr. KOLMAN, urednik že omenjenega lista ter dolgoletni posredovalec stikov med Slovenijo in Avstrijo. Sprejel pa nas je tudi kmet Hobalt, čigar posestvo smo si ogledali. Kmetija meri površinsko 30 ha. Na tej površini poseje 15 ha koruze, 10 ha sladkorne pese, nekaj krompirja, ostalo pa so travnate površine. V hlevu ima 35 glav goveje živine in okrog 60 komadov

prašičev požlahtnjene nemške pasme.

Na kmetiji delajo samo trije člani, pa nas je tembolj zanimalo, kako zmorejo opraviti vse to delo. Še bolj pa nas je zanimal vsaj za naše pojme obsežen koruzni nasad. Na kmetiji uporabljajo dva traktorja in ostalo potrebno mehanizacijo. Ta ni nič kaj posebnega, preprosta stvar, vendar ekonomična. Večje in zahtevnejše stroje za obdelovanje koruznih nasadov ima skupina kmetov skupaj, prav tako pa tudi ostale operacije pridelovanja potekajo v skupnosti pridelovalcev koruze. Kako to poteka, kakšna so pravila? S tem in podobnim smo se želeli še posebej seznaniti, saj tudi pri nas zadnje čase vse več govorimo o skupni nabavi obiralnih strojev za hmelj.

V skupnosti sodeluje 10 kmetov z nad 100 ha posejanimi s korozi. Vsa dela opravijo s stroji po medsebojnem dogovoru. Zanimivost pri tem pa je sušilnica za zrnje, ki so jo sami postavili. Stala jih je 50 milijonov starih dinarjev. Kajpak smo si jo ogledali. Stoji sredi koruznih polj, ki so bila v tem času le še ostanki bujnih nasadov. Zemlja še ni bila preorana, kar je pravi raj za proseno večšo. Da je to res, smo se lahko kmalu prepričali, saj so letošnje leto zabeležili delno slabši pridelek ravno zaradi tega škodljivca. Kljub temu pa povprečno dosežejo zelo dobre pridelke, okrog 100 centov na ha. Imajo zelo nizko pridelovalno ceno pa tudi stroški sušenja so minimalni.

Kasneje smo si ogledali tudi Prachovo sodobno urejeno klavnico. V njej končajo tudi skoraj vsi pitanci iz Hobaltove kmetije. Od tu pa meso pošiljajo največ v Italijo.

Po kosilu v Wildonu smo krenili proti Gradcu oziroma v Thal, kjer so nas že pričakovali naši stari znanci na kmetijski šoli. Pri njih smo si ogledali kmetijsko posestvo. Ker je lega zemljišča rahlo strma, so se odločili za rejo krav molznic. Imajo sivorjavo pasmo, s katero so povsem zadovoljni, saj krave dosega zelo visoko molznost.

Zanimivost je tudi to, da je hlev odprtega tipa. Poleg pa je zgradba za oboje živali, povrgla teleta in porodnišnica. Ogledali smo si tudi potek molže krav. Neverjetno je, s kakšno disciplino ter v vrstnem redu so živali čakale na to opravilo.

(Nadaljevanje na 14. strani)

Za oddolžitev pokojnima

JOŽETU OMLADIČU IZ POLJČ IN LUDVIKU KUDRU
IZ PONGRACA

V kratkem časovnem presledku sta drug za drugim omahnila in zapustila vrste naših hmeljarjev. Od nas sta se poslovila ne samo dobra gospodarja, pač pa tudi zaslužna predstavnika našega hmeljarstva. Nista skrbela le zase, za svoj dobrobit, ampak sta posvetila veliko svojega časa in znanja našemu splošnemu razvoju in napredku. Pri takšnem delovanju pa so občutne tudi materialne žrtve. Delaš sebi škodo za to, da lahko koristiš in pomagaš drugim, v našem primeru vsem.

Nekaj pa je še med nami takšnega, kar imamo za veliko pomanjkljivost. To namreč, ker se vse premalo zavedamo, da nobena stran, naj bo razvoj, sprememba ali napredek, ne pride sama od sebe. Če bi ne bilo nikogar, ki bi se ne lotil organiziranja, pospeševanja in usmerjanja, bi ostalo vse na mrtvi točki. Ničesar bi se ne premaknilo naprej, ničesar izboljšalo, kratkoma ostali bi na mestu ali pa bi celo nazadovali. In takšni ljudje, kot sta bila Omladič in Kuder, si nadevajo nevhvaležno nalogo, da pospešujejo razvoj v vseh smereh in za dobrobit vseh delovnih ljudi. Čestokrat ne dobijo za to niti priznanja, saj ga tudi ne iščejo, pač pa so največkrat deležni nerazumevanja in kritike.

Če pogledamo nazaj v bivšo Jugoslavijo, ju že takrat vidimo v hmeljarski organizaciji, kjer sta odločno zastopala interese naših hmeljarjev. Ludvik Kuder je kot banski svetnik še posebej sodeloval in zastavljal svojo odločno besedo, zlasti ko je šlo za sprejem novega zakona o hmeljarstvu v banovinskem svetu.

Ne smemo pozabiti, da so bili v tistih časih hmeljarji izpostavljeni tujim in domačim trgovcem, ki so znali izkoriščati naše hmeljarje in bogatili na njihov račun.

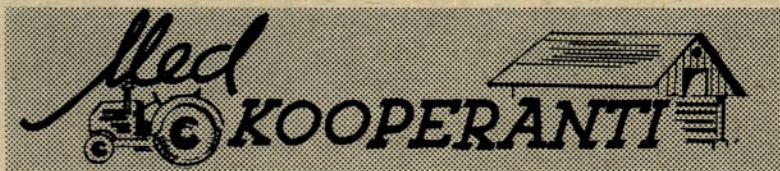
Po osvoboditvi je bilo naše hmeljarstvo skoraj popolnoma uničeno. Ne samo, da so bila hmeljišča po okupatorjevi zahtevi po večini izkrcena, manjkala nam je organizacija, ki bi povezovala hmeljarje med seboj. Brez nje bi bila smotrna obnova hmeljišč in pravilno usmerjanje hmeljarjenja nemogoče. Trgovske zveze s svetom, kamor smo prodajali hmelj, so bile pretrgane. Sistema prodaje nismo imeli, ker je privatna trgovina s hmeljem odpadla. Kratko in malo, ničesar drugega nismo imeli kot dobro voljo in pripravljenost naših hmeljarjev, da se lotimo obnove z vso odločnostjo.

Iz takšnih razmer in potreb je bila ustanovljena Hmeljarska zadruga s sedežem v Žalcu. Na njo se je nagrmadilo polno nalog, ki jih je bilo treba izpeljati in usmeriti hmeljarstvo na novo razvojno pot. Nikakor ne smemo pozabiti, kako je bilo, ko nismo imeli prodajne organizacije, ne inštituta, ne pospeševalne in zaščitne službe. Vse te stvari je morala, sicer v malem, opravljati Hmeljarska zadruga. In od nje dalje je bilo mnogo storjenega in napravljenega, da smo lahko ponosni na vse, kar imamo: Hmezad, kot center za odkup in prodajo hmelja, Inštitut za hmeljarstvo, ki vodi zaščito in znanstveno spremlja vse, kar je v zvezi z obstojem in razvojem hmeljarstva. Po drugi strani pa imamo moderno organizacijo, ki med drugim odgovornim delom uspešno vodi pospeševalno službo pri naših poslovnih enotah Kmetijskega kombinata Žalec, oz. v Kooperaciji, ki trdno povezuje naše hmeljarje in druge proizvajalce v celoto. Prav je, da na to opomnimo našo generacijo mladih hmeljarjev, da bodo spoznali in vedeli, kaj vse se je ustvarilo od najskromnejših začetkov do današnjih dni. In zopet je treba poudariti, da je vse to, kar smo dosegli, plod dela vseh tistih prizadevnih hmeljarjev, med katerimi sta vneto delovala tudi pokojna tovariša. Ko je bivša Hmeljarska zadruga takorekoč orala ledino v obnovi in organizaciji, se je njen upravni in nadzorni odbor bil prisiljen ukvarjati z mnogimi vprašanji in stvarmi, malimi in velikimi, ki jih v teh časih opravljajo razne službe pri obstoječih organizacijah. Takrat pa je bilo treba ne samo skrbeti, ampak tudi poiskati umetna gnojila, zaščitna sredstva, hmeljevke in vse ostalo, kar je bilo potrebno za hmeljarstvo. Količina premoga je bila za vsakega hmeljarja omejena oziroma določena. Voziti ga je bilo treba najprej iz Velenja s konjsko vprego. Dobava hmeljevke je bila speljana tako, da smo jih nalagali in vozili samo ponoči, ker je bilo pomanjkanje vagonov. In takšnih zaprek in nevhvaležnosti je bilo še in še.

Hmeljarska zadruga se je zaradi velike potrebe odločila za ustanovitev in zgraditev Inštituta za hmeljarstvo. Na sejah so tekle dolgotrajne razprave, predloženih je bilo nešteto predlogov in različnih mnenj, vendar je bila v upravnem in nadzornem odboru trdna volja, da se sklep izvrši. Poiskati je bilo treba denarna sredstva, določiti lokacijo in najti primerno parcelo. Vse to je končno uspelo, najprimernejša parcela je bila pridobljena in na njej ponosno stoji Inštitut za hmeljarstvo. Takšnih ukrepov je bilo veliko in bi jih lahko naštevati v nedogled.

Pri vsem tem delu in vseh sporednih akcijah sta pokojna hmeljarska predstavnika vneto in požrtvovalno sodelovala. Za vse, kar imamo, pripada tudi njima velika zasluga! Bodimo jima za vse, kar sta storila za našo hmeljarsko skupnost, vedno hvaležni! Za obema ohranimo lep spomin!

Ivan Kronovšek

Hitro se končujejo leta in vedno znova se začenjajo nova. Vsi jim iz leta v leto hitimo naproti polni upov in želja. Da pa bi zvedeli za želje naših kooperantov, sva z Žagar Stanetom obiskala več starejših hmeljarjev, ki poznajo predvno in povojno pot našega hmeljarstva.

Franc LESJAK, Tabor: Minuli mesec sem bil v Našicah v Slavoniji. Veliko čudovite zemlje imajo neobdelane in nepreorane, kmetij-

Jaz pravim: čisti računi, dobri prijatelji! Zato se mi ne zdi prav, da se kapital koncentrira v Hmezadu, Mesninah in morda še kje. Dajmo denar tistemu, ki proizvaja, ne pa trgovcu, potem pa bodo odpadle razne odcepitvene težnje.

Še bi govoril o zavarovanjih kmetov, o davkih, a je to splošen pojav. Hmeljar naj bo naše glasilo, zato naj piše več o nas in za nas po domače.

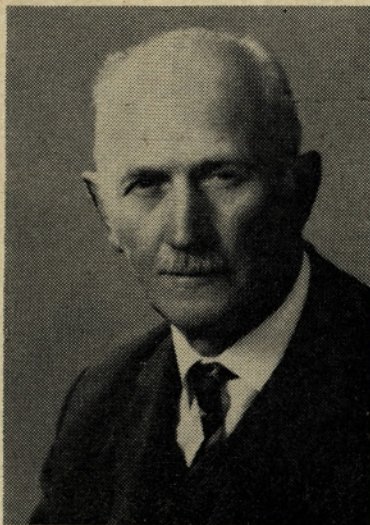
Za konec še samo ena ugotovitev: vse preveč se nam v kombinatu bohota administracija in papirnata politika, čez katero kmalu ne bomo videli proizvajalca.

Robert Kladnik, Čeplje: Ni vse v tem, da kmetu omogočimo samo delo. Dajmo mu tudi pravico sodločanja in soupravljanja. Upam, da nam bo to še bolj omogočil nov statut, če bo upošteval vse popravke, kot smo jih predlagali.

Naša kombinatska komerciala ni opravila od nje pričakovanih dejavnosti. Saj je pri nas vse dražje kot drugod.

V razvoju doline je čutili napredek: uredili smo si žičnice, domove, z zaščito nimamo nobenih težav in skrbi — niso še daleč časi, ko smo škropilnice vlačili s konji in na roke pumpali do onemoglosti —, za stroje dobiš devize in posojilo pri HKS.

Malo nas je še starih gospodar-

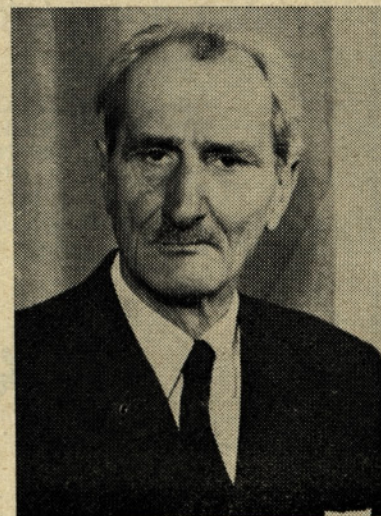

ske zadruge se ukvarjajo s prevozništvom in zanemarjajo odnose s kmeti, ki ne morejo vnovčiti svojih pridelkov in živine niti za smešno nizko ceno, ki je daleč pod pridelovalno.

Sam sem bil namenjen napisati na račun naših odnosov nekaj pikrih, a se ob tej situaciji, ki sem jo videl drugod, temu odrekam.

Družba je z nami res 25 let ravnala mačehovsko. Končno smo postali enakopravni. Škoda za nas vse je, da se to ni zgodilo že mnogo prej. Za nas je velika prednost hmelj, ki vsa povojna leta zagotavlja stalen, čeprav ne zadovoljujoč dohodek. Vse ostalo od mleka, mesa in jabolk pa je s kratkoročno politiko neperspektivno. Kmet bi bil že veliko bolj mehaniziran — s tem bi obdržal tudi veliko več naslednikov na domači grudi —, če bi bila politika financiranja bolj sproščena. Kreditna služba in 3-odstotne obresti sta za nas velikega pomena kljub temu, da že skoraj prepozno.

Sama vesta, kolikokrat se je politika v kmetijstvu menjala, posebno še za časa starih KZ, in vedno na račun izčrpanega kmeta. Zato še sedaj nimamo polnega zaupanja. Z zadovoljstvom pa se spominjamo časov združene KZ »Savinjska dolina«. Ne mislita, da se pritožujem, premiki so bili in bodo. Ne zanemarjajmo kmetov z obronkov doline! Le-ti pridelajo veliko zelo dobrega hmelja. To omenjam zato, ker imamo kmetje po dolini že tako malo zemlje.

jev. V Prekopi še gospodarita Karl Goropec in Fani Krničnik.

Hmeljar je bil od začetka aktuelan samo za hmeljarja, sedaj pa je za vse panoge.

S Stanetom sva še obiskala več uglednih hmeljarjev po dolini, a žal ne moremo objaviti zanimivega razgovora z njimi v tej številki zaradi pomanjkanja prostora. Njihovi besedi bomo prisluhnili v naslednji številki.

Vsem bralcem in sodelavcem srečno, uspešno in zdravja polno novo leto 1971 želi uredniški odbor in urednik

Vili inž. Vybihal

BOLJ ORGANIZIRANO V ŠPORTU IN REKREACIJI

Tu in tam preberemo v dnevnih in lokalnih listih, da je ekipa Mesnin dosegla kar lep rezultat na tem in tem kegljanju, da so igralci namiznega tenisa s Hmezada sodelovali v tem ali onem tekmovalstvu, da so Vranšani skoraj tolkli to in to ekipo v kombinaciji, da na upravi že več dni boli tega, včasih tudi onega desna roka in leva noga ter mišice sploh, ker je kegljal; da si je ta na Golteh izvinil nogo, oni pa v Libojah nesel »biks« itd., itd.

Vse to je samoniklo, zraslo iz potrebe ali veselja posameznikov. Skratka, nič ni na rekreacijskem področju storjenega že dalj časa.

Takšen kolektiv, kot je naš, bi nujno moral imeti referenta za rekreacijo in šport in to takšnega, ki bi se na vse to tudi spoznal, poleg tega pa imel še organizacijske sposobnosti, kot temu po navadi rečemo.

Mi vse preveč skrbimo za maksimalno obremenjenost naših ljudi z delom, ne rečem, da tu in tam tudi katerega prezremo. Skratka,

skrbimo le za delo. Kaj pa oddih, rekreacija in šport? Ne mislim dati za vzgled zapadnih podjetij, kjer ima delavec na razpolago posebne sobe za oddih med delom, celo z ležišči, kjer lahko pomiri prenapetost, glavobol in podobno; tudi Kitajcev ne bi jemal čisto dobesedno in njihovih prekinitev dela za obvezne proste in razgibalne vaje. Dotaknil bi se rekreacije po delu, med prazniki in letnim dopustom. So podjetja, ki to že imajo. Iluzorno bi bilo misliti, da bi zajeli vse delavce. Ali ni že velik uspeh, če združimo le tiste, ki imajo za to posluš, voljo in veselje? Če bomo aktivni, pridejo za nami eden za drugim tudi drugi. Veliko dosežemo, če se neaktivni sodelavci udeležujejo tekmovanj kot navijači. S tem se ne krepi samo volja in telo, marveč tudi prijateljstvo, odnosi in pripadnost. Takšni ljudje so utečeni, s kontinuirano telesno kondicijo, ki je predpogoj za fizično in umsko delo. Takšni ljudje so zdravi in ne starijo tako hitro. Vy

V ŠTEVILKAH LETOŠNJEGA LETNIKA BOMO SKUŠALI POVZETI NAJVAŽNEJŠE SESTAVKE IZ HMELJARJEV IN Z NJIMI PRIKAZATI PREHOJENO POT GLASILA

Sprehod skozi povojni čas

Uredništvo smatra, da bo najbolj verno opisan čas tako, če bo Hmeljar govoril sam. Zato bomo objavili citate take, kot so bili napisani. Z njimi želimo osvežiti spomin starejših hmeljarjev na težke povojne dni, mlajšim pa prikazati najmlajši, a najpestrejši delček zgodovine hmeljarstva. V uvodu bo več snovi iz prvih števil, ki opisujejo še deloma predvojni in medvojni čas. V februarski številki pa bo že bežen pregled prvih pet let.

Hmeljar »Januar 1946«
Delovanje Hmeljarske zadruga po osvoboditvi

Po ustanovnem občnem zboru, ki se je vršil dne 22. julija 1945 v prisotnosti pomočnika kmetijskega ministra tov. ing. Levstika, predsednika glavnega združnega iniciativnega odbora za Slovenijo tov. Nemeca Volka, tov. ing. Cizeja pri kmetijskem ministru, tov. Franceta Hribarja od Okrožnega OF odbora Celje in ostalih tovarišev in tovarišic, je pričela uprava zadruga takoj z intenzivnim delom.

skupaj s hmeljem, ki je last Narodne imovine ter nam je bil izročen v upravljanje in prodajo. Centralnemu prometnem društvu (Centroprom) v Beogradu, po uradno določenih cenah: Ia din 95, IIa din 87, IIIa din 77 za kg, v balotih po 150 kg franko vagon Zalec.

Po isti uradno določeni ceni smo prodajali hmeljo domačim pivovarom. Odpremljeno je bilo do sedaj skupno ca. 3.800 q. V Hmeljarni še leži 2.100 q. Celoten pridelek letnika 1944 35 % Ia, ca. 55 % IIa, IIIa ca. 8 % in

„Hmeljarcju“ na pot

Okupator je v svojem nesmiljenem dirjanju prav hmeljarstvu prizadejal najobčutljivejšo škodo. Ustilil je hmeljišča, prav tako pa tudi ves hmeljarski tok. Vsa dolga štiri leta ni prišla nobena tiskana beseda med hmeljarje, vzrok odložitve o vsiljenem krčenju hmeljarskih zasadov.

Prva številka Hmeljarja, ki je izšla januarja 1946

Prvo je bilo prevzemanje hmelja letnika 1944. Tu je treba pohvaliti vse one hmeljarje, ki so se takoj odzvali pozivu in pripeljali svoj hmelj zadruzi, da ga vnovči, čeprav jim uprava zadruga ni mogla plačati ničesar, ker ni imela na razpolago potrebnih denarnih sredstev. Zaradi še neurejenih razmer ni bilo mogoče dobiti denarnih kreditov. Pomanjkanje denarja se je občutilo vedno bolj, zato je uprava zaprosila pri narodni oblasti za večmilijski kredit za obiranje hmelja. Odobren je bil 3 milijonski znesek, ki so ga hmeljarji po večini izčrpali. Dalje smo zaprosili za 300 vagonov premoga za sušenje hmelja. Ministrstvo za industrijo in rudarstvo nam je takoj odobrilo 250 vagonov velenjskega premoga, ki smo ga pravočasno razdelili po nakupni ceni brez zaslužka...

...Nadaljnja naloga uprave je bila, da čim hitreje in ugodneje proda hmelj letnika 1944. Tu je bilo treba PREMAGATI razne težkoče, ki so nam bile na poti, posebno kar se tiče izvoza hmelja v Ameriko. Poslati nismo mogli niti vzorcev, niti pisem, temveč smo se o kupčiji brzojavno pogajali. Prodali smo 1000 q Ia in 500 q IIa, po din 96 naloženo na ladjo v Trstu. Kupčijo je odobrila Uprava za zunanjo trgovino pri Ministrstvu za trgovino in preskrbo v Beogradu. Težkoče so obstojale tudi radi prevoza po morju, ker je bila vsa plovba pod zavezniško vojaško upravo, toda tudi to oviro smo odpravili. Naša ljudska oblast in tudi kupec sam so podvezli potrebne korake za prevoz. Na ta način je bila naša pošiljka prva, ki je bila poslana iz Srednje Evrope v Ameriko. Hmelj so naložili na dva parnika in zadnja pošiljka 500 q je bila poslana dne 5. decembra 1945...

...Ostanek hmelja smo prodali je znašal 6.100 q, od tega je bilo ca. 2 % IVA.

Kakor se iz navedenega vidi, je bil pridelek hmelja v letu 1944 normalen ca. 1000 kg na ha...

...Za letnik 1945 je uprava zadruga zbrala potrebne vzorce hmelja in na podlagi teh določila, kakšno blago naj se prevzema za posamezne vrste, in sicer za I., II., III., in IV. vrsto. Ko je bil zagotovljen denar za naplačilo din 50 za kg prepeljanega hmelja, se je pričel prevzem 7. novembra. Do sedaj se je prevzelo ca. 2.600 q hmelja. Ta številka se bo verjetno še malo zvišala. Iz dosedanjega prevzema se vidi, da je letošnji pridelek zelo pičel in bo znašal komaj nekaj nad 400 kg na ha. Tudi kvaliteta radi suše ne odgovarja. Z letošnjim pridelkom se nikakor ne moremo pohvaliti. Ugotovili smo celo slučaje, ko znaša pridelek komaj 200 kg na ha in še to večinoma III in IV. vrste. Ta katastrofalno nizek pridelek in slabo kakovost hmelja je opaziti največ v okolici Zalca in v krajih, kjer so imeli točo...

...Vsakega hmeljarja seveda najbolj zanima cena za letnik 1945. Tozadevno sporočamo, da se je vršila proti koncu oktobra konferenca za določitev cen pri Zveznem ministru za trgovino in preskrbo za letošnji hmelj. Našo zadrugo sta zastopala na tej konferenci tovariša Jošt in Aubrecht. Zastopniki zadruga so konferenci predložili letošnje pridelovalne stroške, ki znašajo din 216 za kg hmelja pri povprečnem pridelku ca. 400 kg na ha. Hmeljarji iz Bačke so poročali o tamkajšnjih produkcijskih stroških, ki znašajo komaj 190 din za kg hmelja. Vsi ti stroški so v velikem nasprotju s cenami na svetovnem trgu...

(Dalje prihodnjtj)

Srečno novo leto 1971

ŽELIJO OBČANOM

SKUPŠČINA OBČINE ŽALEC
OBČINSKI KOMITE ZKS ŽALEC
OBČINSKA KONFERENCA SZDL ŽALEC
OBČINSKI KOMITE ZMS ŽALEC
ZDRUŽENJE BORCEV NOV OBČINE ŽALEC
OBČINSKI SINDIKALNI SVET ŽALEC

(Nadaljevanje z 12. strani)

Potem smo si ogledali šolsko sosesko ter prostore za učenje. Tu se izpopolnjujejo v znanju mladi kmetje, ki so se odločili za gospodarjenje doma. Zavidali smo jim take čudovite pogoje, kot jih imajo oni za učenje. Tako smo opazili, da imajo za posamezne predmete zvezke z že ilustirano snovjo, tako da pri razlagi dodajo le še kratek opis.

Prav tako pa je bil zanimiv dnevni razgovor z dijaki. Ugotovili smo, da kljub sosedstvu eden o drugem vemo bolj malo. Nas je predvsem zanimalo njihovo življenje na šoli, delo njihove mla-

dinske organizacije, vloga le te na politično življenje v državi ter še kup ostalih stvari. Oni pa bi radi čimveč zvedeli o kmetijstvu pri nas, o kooperaciji in o vlogi kmeta v socialistični ureditvi nasploh. Na šoli smo še ostali kot gostje na večerji. S tem pa se je tudi končalo naše križarjenje po Avstriji. Vodil, prevajal in pojasnjeval nam je na poti tov. prof. DEGEN iz Maribora.

Vrnili smo se polni prijetnih vtisov, bogatejši za par spoznanj ter veseli nad sprejemom naših vrstnikov. Želimo si, da bi se kmalu spet srečali, vendar tokrat v Sloveniji.

Franci Izlakar

NAGRADE ZA NAGRADNO ŽREBANJE VLAGATELJEM PRI NAŠI HKS

Za nagradno žrebanje, ki je bilo objavljeno v novembrski številki Hmeljarja, so določene naslednje nagrade:

1. Omarica za globoko zmrzovanje (1 kom)
2. Pomivalni stroj (1 kom)
3. Mikser za mešanje krme (1 kom)
4. Električni šivalni stroj (1 kom)
5. Kolo Pony (5 kom)
6. Brivnik Braun (5 kom)
7. Mikser Girty (2 kom)
8. Garnitura jedilnega pribora Barndorf (6 kom)
9. Tranzistor (3 kom)
10. Nahrbtna škropilnica (3 kom)
11. Pisalna garnitura (3 kom)

Nagrade bodo izžrebancem razdeljene takoj po objavi, ki bo 30. januarja 1971.

KOOPERANTI, DELAVCI IN DRUGI OBCANI!

Varčujte pri naši Hranilno kreditni službi, ker s tem krepite denarni potencial, ki se bo s pridom vračal v kmetijske in druge naložbe, za kar boste tudi nagrajeni!

Ernest Marinc

Oče kombinat

Se vedno sem čeden, čeprav za ta čas že star. Ohranjena dokaj cvetoča še moja so lica, bogat sem in lepe imam obrate, zato pa me snubijo, vabijo v svate. Končno reformo reforme sem dočakal, v teh letih veliko izkušenj preстал: mnoge sprejel sem pod svoj plašč, jim mehko postlal, nekatere odgnal... Priznam, tudi danes ni vse kot bi moralo biti, marsikaj moram prisilno storiti, a — znajdi se — geslo današnjih je dni, saj le bedaka izkušnja nič ne nauči. Včasih sem res kar socialna ustanova, kdor lačen, prezebel je ali brez krova pri meni se vdinja, čez zimo se greje, spomladi — spet ves objesten — se v brk mi zasmeje...

Dobri in slabi me tedaj zapuste, kot čmrlji poiščejo drugo si cvetje, brezskrbno uživajo znova poletje, nič mar jim, če meni od dela se hrbet krivi... Oče — ne očim — vsem hotel bi biti, za to ali ono krivico jaz nisem kriv, res je tako — nisem kot Pilat, ki si hinavsko je roke umil...

Več kot dobrega sem bridkosti preстал, kadre kar precej že zamenjeval, živim in mrtvim otrokom ne ljubezen, denar sem razdal. S spletkarji bi skoraj lastno kožo zaigral... Vendar za zdaj se vse je srečno izteklo: z menoj so dobre DE in obrati zvesti, marljivi, ki z delom ohranjajo mi življenje, delijo z mano uspehe, težave in potrpljenje. Vas, otroci moji, bi prav rad nagradil in se kot dober hvaležen oče vsem prav prisrčno zahvalil! Draga dekleta, žene, DE in obrati, vendar več kot pač imam vam res ne morem dati!

NOVOLETNA

Cene je prekrokal novoletno noč. Žena ga krega:

— Celo noč te ni. Le kje si bil?

— O, Penelopa je čakala Odiseja dvajset let, pa ni zganjala takšnega cirkusa, kot ti za eno noč.

BAROMETER

Bogato silvestrovanje — ves januar stradanje.

NA SILVESTROVO

Bil je zadnji dan v letu. Nekaj dni je že skupaj snežilo. Samotne kmetije so kakor snežne kopice samevale med zasneženimi polji.

Pri Ramunku so ves popoldan rezali krmo za živino. Mojca je izmenično podajala očetu bremena sena in slame. Pastir pa je z velikimi vilami spravljal krmo v reznico. Včasih je za trenutek potisnil premrzel roke globoko v žep. Mojci pa ni bilo mraz. Vedela je, da bo šla plesat k sosedu. Komaj je že čakala, kdaj bo pošel kup slame in sena.

Mrak se je spustil na kmetijo, ko so končali z delom. Stekla je v hišo in se hitro pripravila za molžo. Vedela je, da bo oče godrnjal. Vedno je hotel, da je molzla ob istem času. Toda danes ni imela časa čakati.

Najprej je odvezala telička. Kot ponavadi je veselo stekel po hlevu, toda danes se ni imela časa igrati z njim. S silo ga je spravila h kravi in tudi sama začela molsti.

Naslonila je glavo na kravo. Z mislimi je bila daleč. Že ves teden se je veselila tega večera. Veliko je pričakovala. Jernej ji je obljubil, da bo prišel. Mimo grede, ko je zjutraj nesla mleko na vas, ga je srečala. Tako srečna je bila, kadar ga je videla. Poznala ga je že iz šole. Hodil je nekaj let pred njo. Potem je šel on na gimnazijo, ona pa je ostala na kmetiji.

Predramila jo je kepa, ki je priletela na okno. Nekdo je potrkal na vrata, ki so vodila na gnoj. Stekla je odpret. Na vratih sta stala sosedova fanta. Tudi onadva sta bila namenjena k Vojeku. Bila je skoraj razočarana, ko ju je zagledala. Povabila sta jo, da gre do skupaj. Izgovarjala se je na delo in obljubila, da bo prišla pozneje. Komaj sta se dala odgnati. Posebno Lojz. Vedela je, da računa nanjo. Morala je sveto obljubiti, da bo prišla. Pomolzla je krave in jim skrbno nastlala, da zjutraj ne bodo blatne.

Mačke so ob svoji posodi z jokom naznanjale, da tudi danes zahtevajo svoj delež. Skrbno je zaprla hlev in ugasnila luč, oče je bil glede tega zelo strog.

V hiši je bila že večerja na mizi. Dobro zabeljeni ajdovi žganci in vroče mleko je bila dobra podlaga za naporen večer. Mati je vedela, da se ta večer mladim mudi, zato je prej pripravila večerjo.

Mojca je hitro smuknila v svojo sobo. Na postelji je imela skrbno pripravljeno obleko za ta večer. Počasi se je oblačila, čeprav je bilo mrzlo v sobi. Potem si je spustila dolge lase. Ves čas je prisluškovala živžgu od zunaj. Jernej ji je obljubil, da jo bo poklical. Pa je čakala zaman. Ura se je bližala deveti. Zadnji čas za odhod. Pastir

je bil že nestrpen. Izjemoma je smel z njo. Niso je pustili same, čeprav je bilo k Vojeku blizu.

Pri Vojeku je bilo vse razsvetljeno. Že od daleč sta slišala harmoniko. V kuhinji je bilo kot v panju; plesali so in se smejali. Takoj je stopil k Mojci Lojz in ji slekel plašč. Kmalu sta se znašla v vrtincu polke. Pastir pa se je spravil na krušno peč. Na mizi v kotu je bil velik hleb rženega kruha in grča mošta. Smeh in vrisk je polnil hišo. Mojca se je smejala z drugimi. Krepka Lojzova roka je niti za trenutek ni izpustila. Njene misli pa so bile na vasi, kjer je v zakajeni dvorani med prepotenimi teleski plesal Jernej. Ni se mu ljubilo v hrib med kmete. Tesno je objemal dekle z dišečimi lasmi in mehki rokami. Mojčine roke pa so bile trde in njeni lasje so vonjali po zemlji, senu in soncu.

Ko se je bližala polnoč, je Voješka gospodinja pristavila cel venec klobas na ogenj. Posedli so okrog mize. Niso ugasnili luči, ko je stenska ura naznanila polnoč. Ob dobrem moštu in obilni malici so si zaželeli, da bi bilo drugo leto še bolj rodovitno, da bi se pustilo pri živini, potem bo tudi sreče dovolj.

Mojci je naenkrat postalo mehko pri srcu. Čutila je krepko Lojzotovo roko okrog pasu. Vedela je, da je ob njem njeno mesto. Ni si več želela Jerneja. On je bil v drugem svetu, daleč od njenega. Nikoli ni okusil težkega dela na kmetih. Nikoli ni oral, nikoli na vse zgodaj kosil. Ni vedel, kaj se pravi živeti z zemljo.

Izza Andrejevega vrha je vstajalo jutro, ko so se začeli razhajati. V sveže zapadli sneg sta Mojca in Lojz skupaj stopila v novo leto. Jerica

NAGRADNA KRIŽANKA

Nagrade:

1. 100 din	4. 30 din
2. 70 din	5. 20 din.
3. 50 din	

Rešitve pošljite na uredništvo »Hmeljar« — Kmetijski kombinat Žalec do 25. januarja 1971.

VREMENSKE

Če v prosincu drevje od mraza poka, jeseni s sadjem preobloženo stoka. Če Pavel Pozimec nebo razjasni, letina dobra gotovo sledi.

Sneg nam je prizanašal do kole-darske zime. V noči od 21. na 22. december je padlo okrog 10 cm snega v zadovoljstvo kmeta in veselje otrok.

PO NOVEM LETU

S tem mazilom naj vas žena trikrat na dan masira.

— Doktor, jaz imam ravno zato težave, ker me je večeraj preveč zmasirala.

Na Višji pravni šoli v Mariboru je v decembru 1970 diplomiral Franc Savinek.

Čestitamo — sodelavci

»Hmeljar« izdaja delavski svet Kombinata Žalec, ureja uredniški odbor: Karel KAC — predsednik, inž. Vili VYBIHAL — glavni urednik, dipl. inž. Miljeva KAC — urednica strokovne priloge, Jože KLANČNIK, dipl. ing. Marija WAGNER, dipl. inž. Anton GUBENSEK in Ivan KRONOVSEK — člani. — Uredništvo je na Kombinatu Žalec, Ulica Zalskega tabora 1. — Glasilo izhaja mesečno v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12 dinarjev. — Tisk in klišejji CETIS grafično podjetje Celje.

